

MEGYERY SÁRI

DE URAIM...!

KÖNYV A FÉRFIAKNAK

DR. VAJNA ÉS BOKOR BUDAPEST

A címlapot Gábor Pál tervezte

*Copyright 1942 by
Dr. Vájna György és Társa
Budapest*

F e l e l ő s   k i a d ó :   B O K O R   D E Z S Ő

Glóbus Budapest

ELŐSZÖR IS

tudom, hogy semmiben sem lehet általánosítani és mégis azt hiszem, sikerült összeszedegennem egész sereg apróságot, amiben az összes férfiak egyformák. Meggyőződésem, hogy nincsenek kizárólag női vagy férfi sajátságok, hanem csak emberek vannak. Rendes emberek, tisztességesek vagy felelőtlenek. Minden azon múlik, hogy a rendes ember hasonló adottságú társsal kerül-e össze? Ezen múlnak az összeütközések. Mind ezt tudva, mégis megfigyeltem olyan helyzeteket, amikor a férfiak hasonlóan viselkednek. Lestem a mozdulataikat. Végighallgattam az asszonyok összeesküvését, ahogy előre megfontolt szándékkal, számolva a férfiak rokontulajdonságaival, olyan biztosak a meghódításukban. Részvétellel bólogattam, amikor egy-egy nőismerősöm kiöntötte a szívét és felsorolta a sok elégedetlenséget — amit, ki tudja micsoda álszeméremből — eltitkolt az előtt a férfi előtt, akit illetett. Miért nem mondta a szemébe? Miért beszélnek meg inkább a nők egymás között a férfiak hibáit a hátuk mögött? Miért értik meg ilyenkor olyan jól egymást? Egyetlen vigaszuk, hogy nem kell, egyedül elviselni, ami ellen lázadoznak, a másik asszonynak egy hajszálnyival sem rózsásabb a sorsa, ő is férfival bajlódik. Pista vagy János, egyre megy! Ha a férfiak egymás között nőügyeikről beszél-

nek, többnyire csak azért teszik, hogy sikereikkel kérkedjenek, ritka az, amelyik be vallja csalódását, a nők ezzel szemben, szinte kéjelegve tárják fel egymás előtt „mártírsorsukat“. Ők csak a férfiak előtt akarnak mindig a diadalmas szerepben tündökölni, abban a pillanatban, mikor magukra maradnak, kibuggyan belőlük a keserűség. A férfi így ... a férfi úgy ... Indiszkréción a részemről, ha elárulok egyet-mást a hallott panaszokból? Ha hozzáfűzök néhányat természetesen a sajátjaimból is?

Előre is tisztában vagyok azzal, hogy szándékomnak nem sok lehet az eredménye. Férfinek tanácsot adni? Még gondolatnak is képtelenség! A nőkhöz írt könyvemben magamból indultam ki, amivel magamon segítettem, azt ajánlottam. Nekem használt, engem felrázott az előre megfontolás, a tudatos megfigyelés. Beigazolódottam, mert, hála Istennek, sokszáz asszonytársam is ugyanezt tapasztalta. Vájjon ezt az eredményt érem el a férfiaknál is? Bevallom, kissé kételkedem benne. Ehhez mégsem ismerem őket eléggé. Én csak a mi szemüvegünkön nézhetem őket, a mi nyelvünkön szólhatok hozzájuk, de most az egyszer aztán százszázalékos őszinteséggel. Nem azt mondom, hogy ilyenek vagytok, csak megjegyzem, mi nők ilyeneknek látunk. Amikor a női és férfi sajátságokat említem, eszembe sincs eldönteni, hogy melyik a helyes. Ez nem akar értékelés lenni, mégkevésbé megállapítás, hogy a kettő közül melyik a magasabbrendű lény. Vita nélkül elfogadom, természetesen, hogy a férfi. Elbizakodottság tőlünk nőktől, hogy annyira nagy fontosságot tulajdonítunk magunknak, azt hisszük, mi vagyunk a világ közepe, körülöttünk forog minden és annyit nyafogunk, hogy

nem vagyunk megelégedve a férfibánásmóddal? És még könyvet is írni róla! Már hallom előre, hogy soraimat olvasva, fölényesen legyintve, a legtöbb férfi azt fogja mondani, ő más, ő kivétel. Kigúnyolnak majd e munkámért, amelyre csak azért merek vállalkozni, mert igenis, a férfiak hitették el velünk évszázadok óta, az ő életükben minden értünk történik. Irodalmi remekművek tanúskodnak arról, ők a mi rabszolgáink és ravaszkodva mi azt tesszük velük, amit akarunk. Kérdem, valami baj volt az utóbbi időben a varázsvadaskai, csökkent a csábítóerőnk, vagy annyi sok izgalmas esemény történt odakünn a külvilágban, hogy mi már nem jelentettünk nekik mindent? Annyi volt a gond, a megélhetésért vívott küzdelem, olyan sok erőfeszítés és leleményesség kellett a puszta létfenntartáshoz, hogy nem jutott elég idő és fantázia a nőekkel való foglalkozásra? Nem hihetem, hogy ez volna az ok, hiszen amióta a világ fennáll, a férfinek mindig meg voltak a maga bajai és problémái, mindez nem gátolta meg őket a lovagiasságban, gyöngédségben. Hol van hát a hiba? Mi az oka, hogy egyre több nő bújik össze, suttogva, könnyes szemmel és hogy olyan ritkán lehet látni boldogságtól sugárzó arcot? Az egészen fiatalok fölényesen nevetnek, ha az idősebb generáció az udvarlók után érdeklődik. Ugyan! A mai fiúk nem udvarolnak, nem teszik a szépet, politizálnak és sportolnak. Kollégák . . . pajtások, de nem gavallérok.

Ha ez igaz, akkor belátom, nemcsak céltalan, de ami nagyobb baj, teljesen idejétmúlta is ez a kis könyv, amelyik semmi mást sem akar, csak a férfit halkán, szerényen figyelmeztetni. Nem, ezt nem így ... mi most nem ezt vártuk... A hang egy kicsit az anyáé, de

ugyanazt hallották talán a feleség, a szerető szájából is, csak talán elfelejtették, vagy nem figyeltek oda. Az is lehet, hogy nem voltunk elég őszinték. Nem beszéltünk nyíltan. Túlságosan gyakran fojtottuk magunkban a csalódottságot, inkább csak gondoltuk és nem mondtuk ki, hogy most ebben vagy abban a helyzetben bánjanak velünk másként. Hogy hogyan? Erre persze nincsen szabály. Egyszer több gonddal, máskor megint kevesebbel. Szeretjük, ha törődnek velünk, de néha az sem árt, ha elfeledkeznek rólunk. Arra vágyunk, hogy szeressenek, de tudjanak hűvösen ellenállni minden csábításnak is. Adják meg a szabadságunkat, de viszont vegyék el, amikor ezt áhítjuk. Legyenek fölényesek és alázatosak, megbízhatók és kiszámíthatatlannak, bőkezűek és beosztók, mámorosak és józanok... Legyenek igazán férfiak, akik a nők részéről nem szorulnak elnézésre, hazugságra. Nőjjenek végre már anyyira fel, hogy elbírják az igazságot.

Persze, most ez még egy kicsit nehéz. Hiszen az élet, a társadalmi berendezkedés millió apróbb hazugságra kényszeríti a nőt. Csak ha a lehetőségek, a gazdasági viszonyok megváltoznak, jöhet elő a tiszta igazság. Elsősorban, ha anyagilag teljesen független lesz. Ha majd annyit keres, hogy nem szorul férfigyűlöletre. Ha a házasság ugyanannyit jelent az egyik félnek, mint a másiknak. Nagyon igaz, hogy a nőknek nem az első három évért kell férjhezmenni, de az elkövetkező harmincért. A szerelemnek is meg van a szabálya. A rövidlejáratú harcban a nő a győző, a hosszúban a férfi. A feleség mindent túlél. Ha okos és jó diplomata, szótlanul kivárja, amíg a férfi kitombolja magát, szemet huny, ha a férje közbe-közbe másfelé érdeklődik,

idővel úgyis ő győz le minden riválist. Ha csak nincs különösebb balszerencséje, az ura lehiggad és éppen, amikor a legfontosabb, öregségére a feleségé a rang, a tekintély, a vagyon. Védi a jog!

Valljuk be azt is, hogy vénlánynak lenni, vagy agglagénynek sem mindegy. A férfi *nem nőszült meg*, a nőt *nem vették* el. Érzik a különbséget? A magányos nő csak addig érdekes és izgató, amíg szép és fiatal. Mihelyt nem lebegi körül a szexualitás varázsa, sajnálják, megszűnt. Nagyon kivételes egyéniségnek kell lennie, hogy megbecsüljék. Egy magányos, idős férfire, ha valahova belép, tisztelettel néznek. Találgatják, ki lehet? Politikus, író, tudós, művész, gyáros? ... mindent feltételeznek róla. Az idős nőről elsősorban azt, hogy házsártos és összeférhetetlen, akinek nincs nyugta békésen otthon maradni. Sajnos, a nő életében eljön az az idő, amikor csak a forma mentheti meg, a családi keret. Amikor az emberek szemében az unokáinak a száma adja meg a létjogosultságát.

Ha a házasság ennyi előnyt jelent, akkor úgy-e a nőnek, hogy férjhez mehessen, érdemes volt megtanulni egy kis alakoskodást? Atavisztikusan évszázadok óta beléje idegződött a színészkedés, belé nevelődött a tetszeniakarás. Amilyen ösztönös lény, kitapasztalta, mik azok az apróságok, amelyekkel biztos sikerre számíthat. Szeizmográfszerűen megérzi, mikor milyen nőre vágyik a férfi és olyanná lesz. A férfi mindig azt a nőtípust kapja, akit ő kíván, ő maga kreálja. Saját képére teremti. Ne csodálkozzon tehát, ha itt-ott hazugságra bukkan. Ahány nő, mindegyik egy-egy meg-elevenedett férfialom. A nő csak tükör és a férfi akár-hány tükörbe néz, mindegyik az ő arcát vetíti vissza.

Szegény férfi, tulajdonképpen sajnálom, hogy a nők már gyermekkorra óta hazugságkenyéren tartják. Még az anyja sem meri feltárni előtte a valóságot, félti az illúziót, mesékre szoktatja, szép színes szavakkal némitja el a kíváncsiságát. Végig az életében, az *első* nőtől az utolsóig, mind akar tőle valamit. A legszerényebb és aránylag a legőszintébb, csak anyagiakat, a legigényesebb őt magát. A szívét. Hogy megkapja és megtartsa, ravaszkodik és szerepet játszik a végkimerülésig.

Az biztos, hogy jól csinálja! Nemrégén szerényen megjegyeztem egy átlagosan felüli férfi előtt, hogy mennyivel szebb lenne, ha a nő végre emberi hangon beszélhetne a férfivel és nem kellene folyton attól félnie, hogyha egészen megmutatja magát, elveszti. Partnerem meglepődve tekintett rám. Szinte rosszalólag. Szótlanul maga elé nézve, összeráncolt szemöldökkel ült egy darabig, mint aki az emlékei között kutat. Aztán megrázta a fejét. Megszólalt és a hangja öntudatosan csengett. „Nincs igaza, amikor azt mondja, hogy a nők a férfiakat hazugságokkal próbálják magukhoz kötni.“ Felkelt, kiegyenesedett. Diadalmasan nézett körül. „*Nekem* például — pedig volt néhány nővel dolgom az életben — eddig egyetlen egy sem hazudott. Mert *nekem* aztán persze, nem is lehet, hiábavaló is volna“ — tette hozzá meggyőződéssel.

Elnémultam. Szerettem volna megölelni ezért az anygali önhiúságért. Irigyeltem. De boldog! Mi nők! Ilyent sohasem mernénk állítani. Mi pontosan tudjuk, hogy a férfiak mikor hazudnak nekünk és még talán néha többet is feltételezünk, mint amennyire képesek. Bennünk — éppen az említett okokból — mindig van egy kis igyekezet, hogy szebbnek, jobbnak higgyen a

másik, mi még ötvenéves korunkban is hajlandók vagyunk alakulni. A férfi ezzel szemben következetesen megmarad olyannak, amilyen, és elvárja, hogy így szeressék. Mindegyik született nőismerőnek hiszi magát és arról, hogy a nő mellette elégedetlen, szerencsétlen, nem hajlandó tudomást venni. Szeszély, semmi egyéb. Benne nincs hiba. A férfitermészet tulajdonképpen aprólékos, óraszámra tud elbíbélődni akár milyen mechanikai szerkezettel, szenvedélyesen szedi szét és rakja újra össze, mert minden kis részét alaposan meg akarja ismerni. Ha csak passziózik valamivel, motorral, fegyverrel, fényképezőgéppel, rádióval, úgy annak mestere akar lenni. Mindegyik férfiban egy szerelő veszett el. Ha elromlik a villany, örül, ha segítségül hívják. Nem nyugszik, amíg meg nem találja, hol volt a hiba? Lelkesen tanulja meg az őt érdeklő társasjátékok alapszabályait. Soha nő annyi türelemmel nem képes belemélyedni egy lexikon vagy egy térkép tanulmányozásába. Hogy kirajzolja, kiszámítja az utat, ha egy autótúrára készül. Pontosan tudja, hol milyen sebességgel akar száguldani, mikor, hol szándékozik megpihenni. Csak egynek indul neki csukott szemmel, biztos tudatában hódítóerejének, anélkül, hogy a terep alapos megismerésével törődne s ez a nő. Miért mond éppen itt csődöt a férfikíváncsiság? Miért csak a saját szempontjából érdeklí, miért nem próbálja magát beleképzelni a nő szerepébe?

Nem régen egy tudós orvosprofesszorral a boldogtalan házasságokról beszélgettünk. Azt mondta, ha a férfiak legalább egy keveset konyítanának a női test anatómiájához és fiziológiájához, a felére csökkennének a válóperek.

A professzor szerint, ha másból nem, még könyvből is meg lehetne tanulni, boldog asszonnyá tenni a nőt. Én úgy érzem, hogy a szerelemben kiábrándító minden szándékos „ügyeskedés“. Mindent az ösztönökre, az érzésekre kell bízni. Nem első eset, hogy valaki megpróbálkozik a szerelmi útmutató megszerkesztésével. *Brrrr* még a gondolatától is fázom. Szerelemről nem lehet tankönyvet írni. Micsoda sivárság azt állítani, hogy a teljes szerelmi harmóniának csak „technikai előfeltételei“ vannak! De ki merné tagadni, hogy azok is fontosak? Szomorú bizonyítvány a férfire, ha könyvből és nem az érzéseiből meríti a gyöngédséget. Professzor barátomnak abban viszont igazat adok, hogy nem igaz, hogy a nők nagy része frigid és passzív. Csak temperálni kell tudni és ismerni. Egy feleség mellé sem kell szerető, csak a férfi ne legyen olyan önhitt a férfiasságára. Ez még nem minden.

Most látom, önkénytelenül, minduntalan visszatérek a férfi önhittségére. Bizony tagadhatatlan, hogy mi szerényebbek vagyunk. A nő, ha már nem kell a férfinak, ha megunják, elkezd töprengeni, vájjon ez miért is történt? Nem egy, de száz kivetni valót talál magán, persze, ha fiatalabb lenne ... karcsú... műveltebb ... jobban öltözött. Ha az adott esetben nem így, de úgy cselekszik. Ilyenkor még szigorú erkölcsbíró is. Nincs az a felszabadult mai nő, akinek, ha a szeretett férfi elhagyja, ne fordulna meg a fejében, hogy talán mégis jobb lett volna a kezdet legkezdetén nem olyan modernnek, engedékenynek lenni? Megfogadni a tapasztaltabbak tanácsát és nagyanyáinknak nemcsak a ruhadivatját, de az erényét is felölni. A kudarcnál a gondolatai visszazállnak a múltba, egészen az első ölelke-

zésig. Vájjon van-e olyan férfi, aki, ha a nő szakít vele, azt mondaná magában: „nem becsült, azért hagyott el, mert rögtön az ismeretségünk első negyedórájában meg akartam csókolni“. Úgy-e ez komikumnak hatna? Vájjon miért? Hát olyan biztosak abban, hogy nekünk minden kritika nélkül annyira hízeleg az ő vágyakozásuk? Az erőszakosságuk? Még nem voltam húsz éves mikor kiszámítottam, hogy társaságból hazajövet kísérom az autóban — talán akkor látott először és Isten látja lelkem, semmi biztatást sem adtam — a Thököly-úti templom előtt fog megrohamozni. Ez a pont a Belvárostól a lakásunkig körülbelül a félúton volt, idáig tartott az átmenet a beszélgetéstől a cselekvésig. A barátnőimtől értesültem, hogy nemcsak én vagyok a kiválasztott, ők a hazakísérésekkor ugyanilyen expresszikerekkel dicsekedhetnek. Egyszer egy „támadómat“ meg is kérdeztem, miért használják ki a férfiak következetesen az ilyen alkalmi helyzeteket. Miért kötelező a taxicsók? — Csak maguk miatt — felelte nyugalommal. — Hogy meg ne sértődjenek, meg ne bántsuk a hiúságukat. Hiszen, ha egy fiatalember autóban, éjszaka összezárva útitársának még a kezét sem próbálná megfogni, az elszomorodna és kételkedne a varázserejében. Sehogyse akarta elhinni, hogy mi nők, bízunk a nőiességünkben akkor is, ha a férfiak nem adják ennek minduntalan tanújelét és egy cseppet sem vagyunk meghatva, sőt inkább untat, ha úton, strandon, étteremben, minduntalan megzavarják a magányunkat. Mi többnyire nem azért vagyunk egyedül, mert nem akad partnerünk, de éppen, mert nagyon is van valaki, akihez hozzátartozunk. De ha még nem is lenne senkink és még csak keresnénk azt a bizonyos valakit, akihez

majd az életünket szeretnénk odakötni, nem a legjobb ajánlólevél, ha az illető mindenáron a Casanova szerepében akar bemutatkozni. A jóízű nő lenézi az alkalomlovagokat és csak azt a férfit látja meg, aki nem veszi észre. Ha mégis visszakacérkodik, csak azért teszi, mert tudja, hogy a férfiak igen gyakran beérik az egyszerű megoldásokkal is és nem akar lemaradni azoktól a nőktől, akik így hódítanak.

Férfivel minden kísérletezés veszélyes. Annyira ragaszkodnak a szokásaikhoz. Nemcsak az érzelmi, de a hétköznapi életükben is. Minket vádolnak kicsinységgel, de merem állítani, hogy őket nehezebb átültetni egy új környezetbe, mint minket. Férfi képes rosszul érezni magát egy új szobában, mert a villanykapcsoló máshol van, mint a régiben. Erre persze nem jön rá, csak dörmög, elégedetlenkedik és nem leli a helyét. Lehet, hogy ez is csak azért van, mert tagadhatatlan, hogy ők a rendszer és mi vagyunk a rendszertelenség. Ezért örül még a legjobb feleség is, ha egy-két napig magára maradhat, nem kell a rendes időben étkezni, végre nem megy zsinóron a napi beosztás. Azt csinálhatja, amit ő akar, nem kell engedelmeskednie idegen akaratnak. Mert jó lenne, ha a zsarnokoskodó hajlamokkal teli férjek végre belátnák, hogy azzal, hogy az asszonyra rákényszerítik az akaratukat, még nem történt semmi. Attól, hogy a nő engedelmeskedik, még nem változott meg. A nagyon határozott, túlságosan önnálló nő múltjában, kis keresgélés után biztosan megtaláljuk azt a férfit, aki az örökös erőszakoskodásával kiölte belőle az ösztönös szívből fakadó engedelmességet. Furcsa, hogy annyi férfi elégszik meg azzal, ha rabszolgát csinál az élet-

társából, hát nem nagyobb diadal, ha a nő boldogan mellébújik, mintha előtte a félelemtől roskadozik? „Nem lehet szeretni azt, akitől félni kell“ kiáltott fel egyszer egy törékeny, kicsi asszony, amikor megkérdeztem, miért hidegedett el az urától. Szerelmesnek lenni, az más, de szeretni. Mert tévedések elkerülése végett, jónak látom hangsúlyozni, hogy e kis könyvnek egyetlen megjegyzése sem alkalmazható a szerelmesekre. Én csak a már, vagy még látnitudó asszonyok panaszait gyűjtöttem össze. A még józanokét, vagy már a mámorból felocsúdottakét, abban a pillanatban, ahogy éppen felnyitják a szemüket és körülnéznek. Az itt felsorolt apró megfigyelések talán minden férfi és nő közötti kapcsolatra alkalmazható, csak éppen a szerelmesekére nem. Ott nincs szó elviselhetőségről, harmóniakeresésről, bánásmódról, taktikázásról. Ott minden a legjobb, a legszebb. El vagyunk ragadtatva, bármit is csinál. A fogyatékoságait nem vesszük észre és ha igen, ezer mentőkörülményt keresünk rájuk. Milyen kedvesen önző, milyen angyalian fél-szeg, milyen férfias, — amikor csak goromba.

Mert szerelmesnek lenni gyönyörű, ez tagadhatatlan. Sajnos, hogy nem maradhatunk mindig azok. Nem tehetünk róla, hogy olyan gyarlóan vagyunk megalkotva, hogy az idegrendszerünknek, fantáziánknak, képzeletünknek mindig újabb és újabb ingerekre van szüksége. A megszokás lehalkítja a leglázasabb szív kopogását is, ez ellen nincs segítség. *Egyetlen egy dolog van, ami kárpótolhatja az elveszett szerelemért, ha szeretni tudnánk soká, nagyon soká — ha nem félnék, a szót, azt írnám örökké — azt, akibe egyszer szerelmesek voltunk.* Bennünk, nőkben, higyjék el, megvan a jó-

szándék. Ha szerethetnénk, nem akarnánk mindig szerelmesek lenni, nem keresgélünk, megnyugodnánk. Vájjon miért olyan nehéz ez? Mi az oka, hogy ugyanazt a férfit, akit messziről esetleg leborulva lehet imádni, közletről rendszerint még becsülni is olyan nehéz. Hogy hétköznapi világításban, házi használatban nevétségessé válik a hős és szánalomra méltóvá a lovag? Arról nem tehet egyikünk sem, hogy a szerelem elmúlik, de hogy nem tudjuk szeretni azt, akibe szerelmesek voltunk, ez az ő hibája.

A férfiak kényszerítenek arra, hogy eltávolodjunk tőlük. Nem engedik magukat szeretni, egyenesen lehetetlenné teszik és így kénytelenek vagyunk új és újabb szerelmekkel vigasztalódni, örökösen éhesen és szomjasan kutatjuk azt az egyet, aki mellett kielégülve, végre megpihenhetünk.

Túlzott optimizmus a részemről, ha abban reménykedem, hogy kis könyvem történeteiből valamelyik legalább egy pillanatra gondolkodóba ejt egyetlen férfit is? Hogy kissé magára ismerve elhatározza, megjavul? Okul a példán? Meglepődik azon, ami számára új? Azok a férfiak, akiket nemcsak szerelmi, de emberi kapcsolatok fűzik a nőkhöz, sokkal többet tudnak róluk. Értelmesen hallgatják, ha a nő elsírja nekik a bánatát és elítéli férfitársukat, miért ilyen elvakult. Persze az is gyakori, hogy az, aki elsőrangú szakértő a mások szerelmében, a sajátjában kontár. Hiába ajándékozták meg a nők a bizalmukkal, semmit sem tanult belőle. Hasonló helyzetben nem hasznosítja. Kis könyvemmel szeretnék hidat építeni a férfi és nő között, amikor közel akarnak jutni egymáshoz, ne kelljen kerülő utakon tévelyedniök. Ha pedig meg-

találták egymást és hogy, hogy nem, megint elszakadtak, ez a híd vezesse őket egymáshoz újra vissza. Ha mégsem érem el a célot, azzal mentetgetem magam, én jót akartam. Meg hogy annyiféle szakirodalom van, mindenirányú érdeklődésnek megvan a speciális tankönyve, a kanáritenyésztéstől az orchidea-ápolásig, csak éppen a növelbánást bízzuk minden férfi veleszületett tehetségtelenségére? Úgy-e nem?

Urak, tessék tehát jól idefigyelni! Ezeken az oldalakon olyasvalami következik, amit ősidőktől kezdve halálosan unnak, ami elől a világvégeére menekülnek — „Női panasz!“

A FŐBŰNÖK

*Nem! Nem! a világon semmi sem
annyira unalmas, mint egy asszony.
És egy asszony, aki szenved!*
HENRI DE MONTHERLANT

I.
ÖNZŐ

Öt éve annak, hogy Margittal megállapítottuk, Pál a föld legönzőbb embere, úgy kell őt tekinteni, mint amilyen, nincs az a hatalom, ami megváltoztassa. Miért szenved hát mégis mindig ugyanúgy, mint az első időkben? És hogy nem untam bele még én sem a vigasztalásába? Hiszen mindig csak gépiesen ugyanazt ismételtetem: „Ugyan kérlek, ne törődj vele, már megszokhattad volna. önző. Melyik férfi nem az? Ez a legtipikusabb férfisajátság.“

— De ennyire, mindennek van határa! És minden vonalon! — kiált közbe Margit kétségbeesetten. Ha legalább csak egyszer, valamiben eszébe jutna rám is gondolni és nemcsak mindig saját magára. Megkívánja, hogy én tiszteljem a fáradságát, megszám a kellemetlenségeit, balsikereit, kövessem a han-

gulatait. . . Lábujjhegyen járjak körülötte, ha ideges, halálos betegként kezeljem, ha náthás, ne egyem, ha ő nem éhes, ne fázzam, ha neki melege van, ne aludjam, ha ő nem álmos. Szűnnek meg érte, oldódjak fel benne, amíg ő még a legcsekélyebb áldozatra is képtelen. Tudja rólam, hogy dolgozom, szívesen veszi, hogy eltartom magam, még anyagilag sem vagyok a terhére, de azért, ha a munkától agyongyötörtén, este, mikor becsukom az üzletemet, találkozunk és úgy rászorulnék egy kis kíméltre, gyöngédségre, nincs a részemre egyetlen jó szava sem. Egész nap mosolyognom kell a vevőkre, bajlódnom a műhelyben a tanuló lányokkal, vért izzadok, amíg egy kalapot sikerül eladni, és akkor még előtte is kénytelen vagyok komédiázni. Isten őrizz, hogy eláruljam a gondjaimat. Nem kívánhatom, hogy érdekelje a mesterségem, belátom, hogy ez halálosan untatná, nem várhatom tőle, hogy izgassa, ősszel a kalapok négyszögletesek lesznek-e, vagy hengeralakúak? De merjem én egyszer elárulni a tájékozatlanságomat az ő szakmájába vágó dolgokban. Ne tudjam, rögtön, az első percben, hogy az utolsó huszonnégy órában, Kanadában miért és mennyivel esett le a gyapjú ára? Rögtön megvádolna, nem törődöm a munkájával.

Ha divatbemutatónk volt, egész nap talpalok és a lábam majd letörik az álldogálástól, egész biztosan azt indítványozza, sétáljunk. Máskor még véletlenül sem jutna eszébe. Csak, ha fáradt vagyok, mintha megérezné, hogy mikor, mivel tud megkínózni. Az ismerőseimet egyszerűen kibírhatatlanoknak tartja, semmi ravaszsággal sem tudom rávenni, hogy néha egy-egy órát velük töltsön, de viszont személyes sértésnek veszi, ha én nem rajongok az ő barátjaiért. Nekem kedvesek,

tehát te megbántod őket — mondja szemrehányóan.

Ha tanácsát kérem fontos, vagy jelentéktelen dologban, ő meg sem hallgatva, válasz helyett kérdéssel felel, áttérve a saját problémáira. Csak ő, mindig csak Ő! Semmiben sem társ. Az örömeimet lekicsinyli, a szomorúságomat lebecsüli. Még a gyászomat is kénytelen voltam befelé viselni. Amikor az édesanyám meghalt, észrevettem rajta, de nem is igen titkolta, rossz hatással van a kedélyére a hosszú, fekete fátyol és csúnyának találta a vörösre kisírt szememet. Hónapokig nem jut eszébe mulatni menni — csendes, otthonülő ember —, de mert ebben az időben én nem mehettem vele, állandóan zenés, táncos helyekre kíváncszott.

A szerelemben is ilyen. Szeszélyes. Ha én hűvös vagyok, ő csupa vágyakozás. Aztán minden átmenet nélkül hetekig nem nyúl hozzám, amikor olyan nagy boldogságot jelentene a közeledése, nyög és ásít. Legjobb esetben filozofál. „A szerelem egy bizonyos idő után nem abból áll, hogy két, az életre összetartozó ember örökösen ölelkezzék“ — jelenti ki fölényesen. „Holnap korán kell felkelnem“, mondja szinte védekezően, ha észreveszi a tekintetemben, a búcsúzásnál, mennyire szeretném, hogy maradjon. Minden ilyen elmenetele után szegyellem, hogy még szeretem, aszszony vagyok, szép és fiatal. És nem értem a saját testemet, mitől tüzel olyan forrón, miért vágyik rá még mindig olyan nagyon, amikor végeredményben olyan egészen mindegy, hogy velem tölti-e az éjszakát, vagy sem. Mert az ágyban, ott aztán a legönzőbb. Őt éve élünk együtt és nem emlékszem, hogy csak egyetlen egyszer is átsegített volna az öntudatlan boldogságba.

Magamra hagy egyedül a kapuban. Kicsit megmutatja az utat, aztán hirtelen sarkonfordul, ő megérkezett, mit bánja, hogy én lemaradtam. Jóllakottan, diadalittasan elnyújtózik, férfierejének tudatában, mint aki nagyon meg van önmagával elégedve, néha még hangosan is megdicséri magát. „Jól van, öreg fiú, negyvenéves korodban azért még bátran felveheted a versenyt a huszonöt évesekkel“. Aztán a fal felé fordul és nyugodt lelkiismerettel elalszik. Már hortyog is és tudom, megsértődnék, ha kihúznám a dereka alól a karom, csak azért, mert elszibbadt. Ezért őt felébreszteni. Amikor annyira megérdemli a pihenést.“

Hát a nők nem önzők? Szinte hallom, kedves férfiolvasó, önkénytelenül ezt feleled. És tudom, sokért nem adnád, ha gyorsan a szemembe vághatnád a nők önzése körül szerzett tapasztalataidat. Kár a fáradtságért! Úgy sem tudnál meggyőzni. A mi önzésünk sajnos, más. Mi inkább irigyek vagyunk. Az önzéseket is azért kárhoztatjuk, mert egy kissé irigyeljük. Úgy szeretnénk megtanulni. De mondd, kedves „önző“, nem volna szebb azért mégis, elalvás előtt úgy behunyni a szemedet, hogy az asszonyod a másik ágyban nem gondol rád egy kis lenézéssel? Mert arra figyelmeztetek, ne higgy az öröm sikolyának, lehet, hogy csak téged ámít vele. Annyit hallott regélni azokról az asszonyokról, akik ilyen, meg olyan szenvedélyesek ő is azokat próbálja leutánozni. Ezt is csak azért, hogy neked ne legyen okod panaszra, még ezzel is hízelegjen az önteltségednek. De a sötétben, amikor te már békésen alszol, talán még sír is, csak ezt te persze már nem hallod meg. Hogy is hallanád, hiszen ez igaz és nemcsak komédia...

*„Járása, hangja még a régi,
S még sem tud már megigézni“*

REVICZKY GYULA

2.

K I C S I N Y E S

— Ha elmondom, miért ábrándultam ki Károlyból, egyik pillanatról a másikra, csodálkozni fogsz. — Ezekkel a szavakkal ugrott a nyakamba Klári és úgy örült, mint valaki, aki nagy veszélytől menekült meg. Nem, nem tett semmit, csak nevetőségessé vált és azt hiszem, ez az, amit nem tudok neki megbocsátani. És még csak meg sem magyarázhatom neki az okot. Jelenetet sem rendezhetek, hiszen nem történt semmi. Ki kell majd találnom valamit, hogy miért nem érek ma rá és miért leszek elfoglalva holnap is. Nincs értelme, hogy erőltessem a találkozásokat. Néhány olyan szép hetet éltünk át, kár lenne lerontani az emlékét. Úgy örültem Károlynak. Mindenben ahhoz az emberhez hasonlított, akire annyira vártam. Csak azt a butaságot ne csinálta volna teg-

napelőtt — a pincérrel. Barátnóm nem tudja folytatni a mondatot, elneveti magát.

Miféle pincérrel? — figyelek fel kíváncsian. Klárit átlagon felüli nőnek ismerem, szeretek vele együtt lenni, mindig tanulok tőle. Szinte örülök, hogy aránylag ilyen hamar szakított Károllyal. Már hiányzott nekem. Amikor belezuhant ebbe, a „végzetszerűen nagy érzésbe“, ahogyan ő nevezte, jóformán alig láttam.

Nézd, csekélység az egész, de annyira jellemző a férfiak kicsinységére. — Elkomolyodik az arca. Te tudod, hogy én nem sokat törődöm az udvarlóim anyagi helyzetével, engem egy férfi azzal még nem hódít meg, ha költekezik. Károlyról is csak azért vettem észre, hogy milyen gavallér, mert ahová csak mentem vele, a személyzet úgy hajlongott előtte, mintha valami szédült milliárdos lenne. Feleslegesen nagy borraivalókat osztogatott. Én ezt nem is szerettem, bosszant, ha a társaságomban lévő férfit szélhámosnak, vagy baleknak nézik. Neki ezt is megbocsátottam, azt hittem, a boldogság, hogy velem lehet, teszi ennyire adakozóvá. Jól érzi magát, azt akarja, hogy figyelmesen szolgálják ki. Hát ebben nem is volt hiba. A kávéházban, ahol a szerelmünk első idejében naponta találkoztunk, ha beléptünk, már messziről szaladt a pincér elénk, nehogy véletlenül a kollégája asztalához üljünk. Nem csoda, rendszerint csak két feketét ittunk és Károly tíz pengő borraivalót adott neki.

Húsvét hétfőjén mentem fel először Károlyhoz. A kávéházat elhanyagoltuk, nem volt rá többé szükség. Négy fal között, bezárva, csak kettesben akar-

tünk lenni mindig. Károly édes és gyöngéd volt, nem csinált semmi hibát, egyetlen zavaró momentum sem jött közbe. Egészen tegnapelőttig. Tegnapelőtt este, ahogy a lakásától hazafelé kísért, véletlenül a törzskávéházunk előtt sétáltunk el. Szép, langyos este volt, azt indítványozta, ülünk le a terraszra, beszél-gessünk még egy kicsit. Láttad volna a pincérünk arcát. Rögtön megismert, kividult, amikor meglá-tott. Képzelheted, hogy hiányoztunk neki. Befelé elmosolyodtam. Ebben a percben végtelen sok me-legséget éreztem Károly iránt, önkénytelenül meg-simogattam a kezét. Átvillant az agyamon, mi minden történt azóta, amióta itt utoljára együtt voltunk. Eszembe jutott, hogy ezen az asztalon írta fel nekem a cigarettedoboz hátára a lakása címét, itt magya-rázzgatta, a lépcsőházban merre kell befordulni, hol van a lift, hol kell becsengetni. Az akkor volt. Itt, ugyanezen a terraszon. Milyen szép volt a közbeeső idő. Elgondoltam, ő nem is sejti, mennyivel többet jelent nekem most, mint akkor. Amikor még annyit beszélt. Most pedig milyen kedvesen, meghittten hall-gat. Mégis, mennyire összetartozunk. Magamban olyan büszkén vállaltam, hogy az övé lettem.

Késő lesz, menjünk — szólalt meg Károly. Bó-lintottam, jó. Intett a pincérnek, az szinte repült, majd feldöntötte az asztalokat. Fizettünk. És soha-sem fogom elfelejteni, szegény öregnek azt a dühösen csalódott arcát, ahogyan ránk nézett. Forgatta a tenyerében az ötven fillér borraivalót, mint aki nem hisz a szemének. Nem értette, miért apadt le a tíz pengő ilyen kevésre. Aztán még várt egy ideig. Bá-mult, először kérdő, majd követelő tekintettel. És

amikor látta, hogy úgyis hiába, ez nem tévedés, morgott valamit a foga között, még talán ki is köpött, hogy pfuj. Elfordultam, mint aki nem vett észre semmit. Az úton, hogy a zavaromat leplezzem, igyekeztem kedvesebb lenni, mint valaha. De már csak igyekeztem. És akárhogy kergettem, nem ment ki a fejből, folyton ismételnem kellett, — igen, amíg nem lettem az övé, semmit sem sokallt. Mindenét oda akarta adni, a legelsőnek, bárkinek, aki az útjába került. De *most*,—*most* már nem érdemes. Mert kicsinyes, megfontolt. Nem számít, hogy bőkezű-e a szememben, vágy fukar. Hisz az övé vagyok. Megvagyok.

Hohó, de vajjon megvagyok-e tényleg? — lázongott bennem egy hang. Miért ez a biztonság? Biztos-e benne, hogy már beszüntetheti a hódítást? — És a néma kérdésre olyan jól esett kárörömmel ráfelelni, — nem. Rohamtempóban, mérföldes távolságokra szakadtam tőle. Kissé korán mutattad meg a valódi lényedet, — mondtam magamban és mintha a pincérrel azonosítottam volna magam, rettenetesen lenéztem Károlyt. És tegnap éjjel, amikor ott feküdtem a két karja között és azt hittem, *most* aztán igazán elcsitul majd bennem iránta minden harag, szemrehányás, az leszek, aki voltam, szerelmes, mindenről elfeledkező asszony, mint amikor egy egészen kis porszem kerül valami csodálatosan finomművű szerkezetbe, valami megakadályozta, hogy lángvakapjak. Nem tudtam magam neki odaadni. Folyton a pincérre és a tíz pengőre kellett gondolnom és arra, hogy már nem érek neki annyit, mint néhány héttel ezelőtt. Felülkerekedett bennem az ellenkezés.

— Hát ezért nem kell többé Károly — fejezte be a történetet Klári határozottan. Elhallgatott, majd kis idő múlva hozzámfordult, töprengve: — Mondd, érted ezt?

Sokatmondóan legyintettem. Hogy értem e? Hát van nő, aki ne szomorkodott volna el szégyenkezve, amikor először veszi észre, hogy fogy le a mindennap küldött csokor heti egyszeri virágra és hogy marad el lassan az is. Hogy lesz egyre ritkább a gyöngédség szemmel látható bizonyítéka, hogy halkul el a hang, amely annyiszor és oly türelmetlen kíváncsisággal tudta kérdezni: „Drágám, mire volna kedve? Jól ül itt, nem fázik? Fehér bort akar vagy pirosat?” Ellanyhul az ölelés, Istenem, ezt még megértjük, de miért lustul el a kéz is, amelyik legalább a cigarettáknak sietett tüzet adni?

Uraim, egy mondatban kifejezhetem a kérésemet, valamennyi asszony titkos kívánságát. „Tessék folytatni.” Legalább a látszatra vigyázni. Ha meghallgattuk magukat, ne büntessenek érte azzal, hogy igen gyakran beszüntetik még az udvariasságot is. Az udvarlás elején ne kezdjék tíz pengő borralalókkal, de, ha már igen, ha ilyen régimódiak — és ha elérték a célukat —, ne térjenek utána át olyan hirtelen az ötvenfilléresre. Mert aztán önkénytelenül is, mi is bosszút állunk, talán olyan területen, amire nem is gondolnak. És, amit ott elvonunk maguktól, az többet ér, mint amennyit megtakarítanak.

*Ha valami rosszat teszünk, tegyük
a megisméltés vágya nélkül, mert az
első cselekedettel kezdődik a szokás.*

F. MAURIAC

3.

Z S A R O L Á S .

Ha Ellyvel beszélgetünk, egyikünk sem érzi azt a nagy korkülönbséget, ami bennünket egymástól elválaszt. Én elfelejtem, hogy pályáskora óta ismerem, ő pedig nem emlékeztet rá, hogy tulajdonképpen az édesanyja barátnője vagyok. Jól esik, hogy bizalmas velem, én is igyekszem simulni az ő felfogásához. Persze, néha kissé nehéz helyzetben vagyok. Ha kritika nélkül mindenben igazat adok neki, esetleg többet ártok, mint használok, ha valamin megbotránkozom, félek, hogy ósdinak talál és elvesztem. Külömben is annyira okos, oly éles az Ítéltképe, hogy néha csak bámulom. Az én generációm tizenhét éves korában még bébi volt hozzá képest. A szerelem, ami minket annakidején mindennél erősebben foglalkoztatott, részére másodrendű kérdés.

Valamelyik nap felhívott, találkozni szeretne velem. Tanácsot akar kérni valami igen fontos és sürgős ügyben. Ezt még sohasem tette.

„En többnyire az ösztöneimre szoktam hallgatni, de most az egyszer nem vagyok magammal egészen tisztában, ezért akartam hallani a véleményedet.“ így kezdte a beszélgetést. — Nem tudom, a szeretője legyen-e Gyurinak, vagy sem? Mert én még szűz vagyok — tette hozzá magyarázóan. Mintha nekem egy pillanatra is eszembe jutott volna ebben kételkedni. Már a gondolat is, hogy ez a probléma egyáltalán szöbakerülhet, zavarba hozott. Egyszerre ötven évet öregedtem és uralkodnom kellett magamon, hogy el ne verjem. A szüleinek a helyzetébe képzeltem magam, akiknek ismerem nyárspolgári elveit. Igyekeztem közvetlen lenni. — Hát annyira szereted Gyurit?

Elly megrázta a fejét. Nem, nem is ezért — felelte. Nem ezért tenném. Csak, mert érzem, hogy így nem tudom megtartani. Meg is mondta, nem akar meg-nősülni és én sem vágyom még férjhez menni. Szeretném előbb elvégezni az egyetemem. De így ez tovább nem megy. Ezek az ölelések, órák csókolódzások, hogy Gyuri szavait idézzem: „felőrlik az idegeit“. Én bírnám — mondja Elly és ebben a pillanatban az aranyszőke hajával, a világoskék szemével, ahogy az epertortát ette, nem tűnt többnek tizennégy évesnél. Igazán nem látszott rajta, hogy nem tud uralkodni a szenvedélyein.

Engem csak az bánt, hogy mint szűz, nem vagyok versenyképes a többiekkel. Gyuri kegyetlen és a viszonyaiból nem is csinál titkot. Csak egy hete, hogy a

szigeten megismerkedett egy amerikai leánnyal, aki másnap már nála aludt. Valósággal odaköltözött hozzá. A barátnője férjes asszony, hat év óta élnek együtt, minden héten elutaznak vikendre. A férfiaknak könnyű, a férjes asszonyoknak is — hazudnak valamit az uruknak. Az önálló nőknek is könnyű, csak nekünk, fiatal leányoknak nehéz! Ha én egy este kapuzárás után jönnék haza, az apám kitagadna, anyám tele lenne aggodalommal, azt hinné, legalább is elvesztem.

— És ha otthon annyira féltenek, hogy akarsz mégis a Gyurié lenni? Mikor?

— Hát délután — feleli Elly gyermeki egyszerűséggel. — Négytől hatig. Annyit már elértem, ezzel az időmmel szabadon rendelkezem. — Elég hiba, — gondolom önkénytelenül, de elnyomtam a megjegyzésemet. Nem órá haragudtam, csak Gyurira. De arra aztán alaposan. Az ismeretlen Gyuri úrra, aki, tudom, hogy tele van nőekkel, alkalmakkal és akkor önzön és lelkiismeretlenül még egy kisleányt is kényelmesen meg akar kapni. Miért? „Mert a várakozás felőrli az idegeit.“ Persze, így a legkönnyebb. *A férfi nem ad semmit, csak elfogad.* Semmit sem kockáztat. Amíg ez a tacskozó, még elképzelné is rossz, ezzel a lépéssel mennyi mindennek tenné ki magát. Milyen érzéssel nézne azon az első hazajövetelen az édesanyja szeme közé? Aztán az Örökös hazugságok. És ezzel még nem volna vége a veszélynek. Másállapotba kerül, hova, kihez futkosson? Erre nem gondol, Gyuri úr?

— — És te azt hiszed, hogy ezekkel a lopott, délutáni együttlétekkel magadhoz köthetsz egy férfit, aki hozzászokott a zavartalan éjszakai örömhöz? Azt kép-

zeled, hogy te, kedves kis kezdő, pótolni tudnád neki az apró raffinériákkal teli amerikai leányt és az asszonyt, akihez egy hatéves viszonynak a megszokása fűzi? Látod, most csacsi vagy, megbuknál fiam, hidd el ezt nekem, aki kissé már ismerem az életet. Ha György úr szeret, vegyen el feleségül. Akármilyen ósdian is hangzik, ez az egyetlen mód, amivel bebizonyíthatja az érzéseit. *A legtöbb, amit egy férfi tehet, hogy elvállalja a nőt mindenki előtt, neki adja a nevét.* A többi mind csak móka. Hogy hiess neki, tegye ki a lakásából azt a leányt és szakítson sürgősen az asszonnyal. Délután négytől hatig egyetlen tizenhétéves leány sem versenyezhet az érett asszony éjszakájával. Tudod, te mi lennél? — És mert éreztem, hogy ez az egyetlen út, amelyen át meggyőzhetem Ellyt, hathatok rá, — teljes rábeszélőképességgemmel szónokoltam. A kezemben levő borospohárra mutattam: „Aperitif lennél, fiam. Étvágygerjesztő! Semmi egyéb. Hazamennél és amíg otthon nem jönne álom a szemedre, ő nyugodtan folytatná kis játékait. És még te gyújtottad fel, te tettél szívességet a szeretőjének. Megcsalna és még ellenőrizni sem tudnád.“

— — Lehet, hogy igazad van — mondja Elly csöndesen, elgondolkozva. — Mert tavaly körülbelül ugyanez történt az osztálytársnőmmel, Lujzival is. Odaadta magát a fiúnak, csak azért, hogy megtartsa és aztán rájött, hogy az épp úgy folytatja a barátnőjével, valami modellel viszonyát, mint azelőtt. Be volt szépen osztva, ő délután, az éjszaka. És szegény Lujzi, ő még csak nem is talált semmi szépet sem ezekben a délutánokban, panaszkodott, hogy milyen kiábrándító az egész. És egy kicsit ne-

vetséges is. Vannak olyan apró dolgok, amiket az ilyen délutánokon egy idegen lakásban szinte lehetetlen megoldani. Csekélységek, amire egy leány csokolódzás közben nem is gondol. Például, a gummicsípőszorító. Szegény Lujzinak ezzel volt a legtöbb baja. Kissé erős, enélkül nem akart lenni. Törte a fejét, mit csináljon vele, hová tegye, hol vegye le, úgyszólván közvetlenül hasson? Ő nem volt berendezkedve vetkőzésre, nem volt pongyolája a fiúnál, papucs, hálóingje, fésűje, púderja. Nem vihetett magával rögtön egy egész felszerelést. Otthon is gyanús lett volna. A fiú kínálta neki a fürdőköpenyét, két selyempongyola is lógott a fürdőszobafogason, de Lujzi egyikhez sem nyúlt, undorodott tőlük, tudta, biztosan valamelyik nőtől maradtak ott.

Megsimogatom Elly arcát. Egy kő esett le a szívemről. Most már mérget vennék rá, hogy sohasem fog felmenni a Gyuri lakására. Nem a morál, de a gummiharisnyatartó biztosan visszatartja. Bízom az ízlésében.

— Hát persze, egy ilyen modell és egy úgynevezett mondaine asszony, hogy úgy ne mondjam, akinek a vetkőzés szinte szakmájába vág, az egészen más. Ezeknek más gyakorlatuk van az ilyesmiben, igazad van, ha ezekkel nem versenyzel. Te csak várd meg szépen az esküvőt, fehér ruhában, hosszú fátyollal, orgonakisérettel, a mamával, papával, nyoszolyólányokkal, szabályosan. Hidd el, ennek is meg van a maga szépsége, kár lenne elmulasztani.

Elly szeme felcsillan. Látszik rajta, hogy gyönyörűnek találja a romantikát. — „Igen és a nászéjszakámra egy olyan fehér, marabútollas hálóinget szeretnék,

amilyent Loretta Young viselt legutóbbi filmjében. Gondolod, hogy mami — hiszen ismered szigorú elveit, venne olyat nekem?

Megígérem, hogyha nem, úgy tőlem nászajándékba kapja. És ebben megegyezünk, a nagy probléma el van intézve, már nem is beszélünk róla.

Csak engem foglalkoztat még most is, mert tudom, hogy sok ilyen Gyuri úr van. És megint csak önökhöz fordulok uraim, kérem, ne fenyegetsek a fiatal leányokat azzal, hogyha ők nemet mondanak, az igenre ott vannak az asszonyok, akik bezzeg, ilyen-olyan bőkezűek. Ha úgy érzik, hogy egy fiatal leány mellett a vágyban felőrlődnek az idegeik, — vegyék el feleségül. Higyjék el, ennél nincs jobb idegcsillapító!

*Bűn, amire nincs megbocsátás, egy
lélekben megölni a szerelmet.*

H. IBSEN

4-

MIÉRT HAZUDSZ?

Csak egy esetben van hozzá jogod: ha a nő kényszerít rá. Ha azt hiszi, mert nagy kegyesen neked ajándékozta magát, vagy mert egy könnyelmű pillanatban örök hűséget esküdtél neki, egy életen át köteles vagy beszámolni minden lépésedről, rendelkezik feletted. Hát nem, önmagyságának nincs igaza, téved, és te jól teszed, ha a békességed hazugságok árán szerzed meg. Vannak impulzív természetek, féktelen temperamentumok, különösen nőkben, akik még a gondolatát sem bírják el annak, hogy szerelmük esetleg megcsalja őket. Szegény férfi, hogy védekezzék az örökös firtatás és faggatás ellen? Ha nem tanulna meg ügyesen hazudni, el lenne veszve. Szerencse, hogy a féltékeny partner a legjobb hazugság-nevelő iskola és még az is, akinek nincs hozzá

hajlama, megtanulja és kitűnő gyakorlatra tehet szert. Régi tapasztalat, hogy a gyanakvó ember a hazugságot mindig könnyebben hiszi el, mint az igazat. Az igazság nem elégíti ki, mert az többnyire túlságosan egyszerű. A hazugságot viszont lehet komplikálni, felépíteni és az illető fél szájíze szerint meg, szövegezni.

Az angolok a hazugságot kétféleképpen osztályozzák: „White lie és black lie“... Az előbbihez számítódnak az udvariassági és a társadalmi hazugságok, ami elkerülhetetlen és megengedett. Jól nézne ki a világ, ha mindenki megmondhatná azt, amit gondol. A black lie már egészen más, az jellemhiba. A szerelemnek is megvannak a maga black lie-ei, ezek, amikor a partner csúnyán és értelmetlenül hazudik. Amikor a másikat, ha az rájön az igazságra, nemcsak a hiúságában, az érzéseiben, de az emberi méltóságában is megsebzí. Nem mindegy, hogy egy férfi hol és hogyan csalja meg a szerelmét. A férj, aki képes a feleségét távollétében a felesége ágyában megcsalni annak szobalányával, szerintem megérdemli, hogy a szerelem birodalmából száműzzék. A férfi, aki ugyanabba a lakásba, aminek minden kis zugát a szeretője ízlése rendezte be és ahol évek óta elbújva találkoznak, idegen nőket visz fel a változatosság kedvéért — és erre az alkalomra leakasztja a falról a közös utazásukon készített fényképeket —, szerintem nem becsületes partner.

Úgy látszik, a szerelmi jelenetek színhelye körül a férfinek nincs olyan kifinomult igénye és ragaszkodása, mint a nőknek. Nekik nem olyan fontos a környezet. A múlt nem zavarja őket. A nő ennél mégis érzéke-

nyebb. Nő másodszor már nem szívesen megy nász-útra pont ugyanabba a városba, ugyanabba a hotelba, ahol először volt, önkénytelenül is felidézi az emlékeket. A férfi, ha egyszer talált magának egy helyet, ahol jól érzi magát, ahol szívesen van, mert kényelmes a szálloda, puha az ágy, jó a koszt, ismerik, figyelmesen szolgálják ki, képes következetesen odautazni valamennyi szerelmével. Egy ismerősöm azzal dicsekedett, hogy kilenc nőnek mutatta meg Görögországot. Mindegyiknek tavasszal. Még az évszak is mindig ugyanaz volt. Nő legfeljebb, ha egyszer kísérli meg, szándékkal ugyanoda menni a következő férfival, ahol nagyon boldog volt az előzővel és biztos, hogy megbánja. Nem képes elszakadni a múlttól. Minduntalan összehasonlítgat és sajnos, hogy többnyire az előbbi javára billen a mérleg.

A nő, ha ráébred a hazugságra, — hogy ez volt az alapja a boldogságnak, — nagyon tud szenvedni. Ha egyszer tényleg a szó igazi értelmében felnyitja a szemét, sok ösztönös védekezés van abban, hogy az ölelés közben önkénytelenül behunyja. Jobb, ha nem látja meg, hogy a férfi, amíg átöleli, esetleg a félszemével a karórájára pillant, megnézni, hány óra van?

A férfi hazugság még hosszú évek után is tud fájni, ha a nő utólag jön rá, hogy csak egy illúziót őrizgetett. Egy meglehetősen viharos életű asszonytól hallottam, mennyire rosszul esik neki, hogy az a lakás, amelyikben tíz évvel ezelőtt az első férfinak odaadta magát, csak most jött rá, hogy egy órára bérelhető találkahely volt. A férfi akkor elhitette vele, ez a garszonlakása és ő még évek után is egy kis elfogódottsággal gondolt a házra, a bejáratra, a fürdőszobára. Elképzelhető volt a

meglepetése, amikor évek múlva, amikor már nem volt olyan válogatós, egy másik férfi felvitte ugyanoda. Amikor megismerte a régi bútorokat, képeket, az ágyat. Amikor a mostani szemével nézett körül, ahol az egész hangulat annyira elárulta azt, hogy hol van. Mennyire nem jelenthetett semmit sem akkor annak a férfinak, ha neki, a tizennyolc éves lánynak azt tudta hazudni, hogy ez az otthona. Ez rettenetesen fáj és én megértettem, hisz a nők olyan kultuszt tudnak csinálni az emlékekből. — „És én akkor még buta kis liba, a szoba színeihez illő színű díványpárnát hímeztem neki, hogy délutánonkint arra hajtsa a fejét.“ Könnyes szemmel csak ezt ismételte.

Úgy-e uraim, ez tipikusan black lie? Remélem, maguk is ennek tartják? És ezentúl, ha nem muszáj, hacsak nem követeli a másik, nem hazudnak? Miért dobálódznak a szavakkal, ígéretekkel, esküvel? Miért tagadnak le jelentéktelen kis dolgokat? Miért mondják, hogy ekkor és ekkor üzleti megbeszélésen voltak, amikor egy másik nővel vacsoráztak? Amit később a legjobb barátnőnkől úgy is megtudunk. *Miért hazudnak nekünk?*

És, ami már egyenesen megbocsáthatatlan, miért hazudnak általában? Hazug férfi mellett élni, érezni azt, hogy az emberek milyen óvatosan és bizalmatlanul hallgatják annak a szavait, akire mi, mint egy félistenre szeretnénk felnézni, — szörnyű. Halála a szerelemnek.

Bár csak olyan könnyen meg lehetne különböztetni a valódi szerelmet a hamistól, mint ahogy jó gombát a mérgestől. Az utóbbit egyszerű; besózzuk, félretesszük és türelmesen várunk. Míg a szerelemben ha valami hozzá hasonlót felfedeztünk, úgy nemcsak arról vagyunk meggyőződve, hogy igazi, hanem rögtön arról is, hogy ez az egyetlen valódi, amit érdemes volt leszakasztani.

KATHERINE MANSFIELD

5-
BÚJÓCSKA.

Beethoven-hangversenyt hallgattam. Elszakadva a földtől, anyagtalanul lebegtem valami önfeledt könnyedségben. Abban a szomjas és mégis teljesen kielégített gyönyörűségben, amit csak zene közben szoktam érezni. Amikor egy kissé magamhoz tértem, észrevettem, hogy az előttem lévő sorban ülő fiatal lány ugyancsak egészen átadta magát a zenének. Behunyt szemmel, elrívült mosollyal ringatódzott a muzsika hullámain. Az arca csupa ragyogás volt. . . csupa boldogság. Na végre — futott át az agyamon hirtelen — és

szinte megkönnyebbültem. Csakhogy ez a szegény teremtés is túl van a vergődésen, kínládáson. Csak látásból ismertem, de sokat tudtam róla, egyik közös barátónk mesélte, mennyit szenved. Egy nős emberbe volt szerelmes évek óta, aki azzal biztatgatta, legyen türelemmel, amint elválik a feleségétől, azonnal összeházasodnak. Mindenki tudta, csak a lány nem akarta elhinni, hogy erre aztán hiába vár, ez nem az az ember, aki érte elhagyja gazdag feleségét.

A lány vonásain, mint akibe villanyáramot kapcsoltak, pillanatonként fel-felragyogó fény szikrázott keresztül. Figyeltem. Nem, ez nemcsak a zene! Csálódottan állapítottam meg, hogy tévedtem. A lány felé hömpölygő áramforrást nem a zenekarban kell keresni. Nem volt nehéz megtalálni. A boldogságokozó, a jelentéktelen, görnyedthátú férfi, ott ült a terem másik oldalán, közvetlenül a lánnyal szemben. Persze, hogy az a sokat emlegetett házasember volt. Láttam, nem a véletlen hozta őket ugyanarra a hangversenyre. Ezt ők ketten így rendezték. A férfi csak óvatosan vetett egy-egy pillantást a lány felé, nehogy a mellette ülő felesége észrevehessen valamit. Hogy minden gyanút eltereljen, feltűnően kedveskedett az asszonnyal, a közbeeső szünetekben nagy érdeklődéssel beszélgetett vele és még a kezét is belefűzte a karjába. De azért nem mulasztotta el, a háta mögött csábpillantásokat küldözgetni a lány felé is. Ezek az apró tekintetek gyújtottak a lány arcán akkora fényt, olyan nagy világosságot. Neki mindegy volt a hazugság, a nyomorúságos megalkuvás, az olcsó ötlet, őt kielégítette a tudat, hogy egy levegőt szívhat az imádott férfival. Úgy elszomorodtam. Egy ilyen ide-oda taktikázó

senkiházi — aki, amíg a felesége kezét szorongatja, a félszemével a szeretőjét bővíti, hogy ki tud forgatni egy okos, értékes teremtest. Szegény lány, mennyit fog ez még szenvedni! Hányszor fog elszoruló szívvel visszagondolni erre a Beethoven G-dur szonátára. Mennyi év kell, amíg a lélek mélyére leülepszik a keserűség és kikristályosodva megmarad az emlék.

Ha én most halkán, gyöngéden odalépnék ehhez a lányhoz és azt kérdezném, nem érzi-e, milyen csúnya a játék, amire felhasználják, valószínűleg megsértődne, hogy beleavatkozom magánügyeibe. Azzal vádolna meg, hogy a feleség „pártjához” tartozom. Nem, vele nem tudnék okosan beszélni, ez biztos. Túlságosan elfogult, hiába mondanám el, hogy véletlenül a varrónőm odajár az ő nagy szerelmének a házába, tőle is hallottam, a férfi valósággal udvarol a feleségének. Nem igaz, amit vele el akar hitetni, hogy utálja és csak kényszerből él mellette.

Nem szeretem az erkölcsbírókat, tudom, hogy az érzések bonyolultak, elfogadom, igen, lehet egyszerre két vagy talán több embert is szeretni, talán még szerelemmel is. Nincs család, mást adunk magunkból az egyiknek, mint a másiknak. Más érzést, talán még más testet is. Egy vágy kielégítése igen gyakran nem jelent többet — különösen a férfiaknál —, mintha szomjasan megiszna egy pohár pezsgőt. Ezzel szoktak védekezni és valami igazuk is van. Nincs jelentősége, nem érdemes még beszélni sem róla. A nőnél ez persze már nem ilyen egyszerű, ő nem tudja annyira elválasztani a testi érzéseket a lelkiektől, ő mindig ki van téve annak a veszélynek, hogy beleszeret abba, akinek csak úgy szeszélyből odaadta magát. Nála, az

ilyen megnyilatkozás nem múlik el teljesen nyomtalanul. Míg a férfinél igen sok kalandnak nincs jelentősége. Nem is az összeegyeztetést szólom meg, csak a forma ellen tiltakozom, a mód ellen van kifogásom. Gyávaságnak tartom, hogy a férfiak igen gyakran nem vállalják az érzéseiket.

A „bujkálást“ tartom ránk, nőkre nézve megszégyenítőnek. Ezt a kizárólagos férfiszokást. Igen ritka az a nő, aki az utcán, vagy társaságban már nem ismeri meg a szeretőjét. A férfiaknál ez a meg nem ismerés nem jelent semmi bonyodalmat. És én most nem az egyszerű kalandról beszélek. A kis nőről, akit a férfi a moziban, vagy nem tudom én hol, szólított le. Akinek, miután megkapta, elbúcsúzott tőle — esetleg ki is fizette —, nem tartozik köszönettel. Férfi képes ugyanígy kezelni azt a nőt is, akihez állítólag szoros lelkikapocs fűzi. Ők ezt a maguk férfiszótárukban előrelátásnak, okosságának nevezik. Így akarják a világ szája elől megvédeni szerelmüket. Azzal indokolják az óvatosságukat, arra vigyáznak, hogy az emberek meg ne tudjanak valamit a viszonyukról. Ezért kérdezzeték olyan gyakran és olyan félve: „Mondtad a Mancinak, hogy ma este együtt leszünk? Említetted Pistának, hogy telefonáltam..., hogy tegnap este együtt voltunk?“ „Mert okosabb lenne, nem szólni senkinek. Minek pletykáljanak? . . .“

És nemcsak a nős emberek viselkednek így, de a szabadok, a nőtlenek is. Miért?... A jó Isten sem tudja, mitől, kitől félnek? A főnöküktől, családjuktól, a baráti körüktől? Vagy önmaguktól, a felelősségtől? Egy biztos, hogy a szerelmi életük tele van gátlással. És sokkal gyávábbak, mint a nők. Vagy szemérmeseb-

bek? Szeretnének elsüllyedni, ha a társaságukban levő nőnek egy árnyalattal pirosabb a körme a megszokottnál, egy fokkal feltűnőbb a ruhája az izlésük-nél, ha hangosabban mer viselkedni valahol, ha bizalmasan megszorítja a kezét a nyilvánosság előtt, mert mindenki őket figyeli. Miért? Hisz a férfit senki sem ítéli meg mint embert, a vele levő nő osztályozása szerint. Neki megbocsátják, ha a nő akárcicsoda is és akár egy kis széket tesz is a fejére. Feltéve, ha csinos.

Ha a férfiak sejtenék, hányszor bántják meg azt, akit állítólag szeretnek, ezzel a bújócskával. Milyen kellemetlenül mosolyog a nő, amikor a partner csak csukottfedelű autóban hajlandó végigrobogni vele a város egyik forgalmas negyedében. Milyen nevetségesnek érzi, ha a férfi a színházban két sorral mögötte vált jegyet, mert szerinte jobb, ha titokban marad a kapcsolatuk. Majd a buffet-ben „véletlenül“ össze-találkoznak. Mire jó ez, úgy szeretném tudni a feleletet? Csak férfi képes arra, hogy annak, akinek kilépett az ágyából, néhány óra múlva az Operában alig köszönjön, mert nem okos, ha a „világ“ észrevesz valamit a barátságukból. Férfi nem tudja felfogni, mit érez a magányos nő, amikor a színházi ruhatár előtt kénytelen a tolongásban egyedül harcolni a bundájáért, amikor a szeretője tíz lépésnyi távolságban van tőle, de meg sem mozdul, mert a nyilvánosság előtt „idegenek“.

Lehet, hogy te, kedves olvasó, a fejedet csóválod és először hallod mindazt, amiről itt beszélek. Te mindig és mindenütt és főleg mindenki előtt vállalod azt, akivel négy szemközt szívesen vagy együtt. A barátaid közül is több olyant ismersz, aki nemcsak, hogy

nem titkolja, de inkább valamennyi nőről azt szeretné elhitetni, hogy az ő szeretője. Sokatmondóan mosolyog, ha egy-egy nő nevét említik a társaságban, a fél vagyonát képes lenne odaadni, hogy azt suttogják róla, ő a híres sztár szeretője. Igen, igazad van, ez elég gyakori típus. De én a másikat is ismerem, még nincs kihalófélben és nemcsak kisvárosi jelenség. Akad belőle, mint barátnőimtől hallottam, bőven, még New-Yorkban is. A bujkáló és a kérkedő. Az utóbbi sem rokonszenvesebb. Én, részemről, a bujkálóra azért haragszom jobban, mert óvatosabb. A kérkedőről mindenki tudja, hogy csak henceg, nem hisznek neki, a nők elkerülik. A másikról feltételezik, hogy diszkrét belesnek a hálójába és így több alkalma van keserőséget okozni.

Bizonyos órákban megcsókolta. Szokás volt a többi között, mint egy előre megfontolt csemege a vacsora egyhangúsága után.

G. FLAUBERT (*BOVARYNÉ*)

6.

A PEDÁNS.

Nincs az a házsártos vén kisasszony, aki nyomába tudna érni az — „Én szeretem a rendet“ —, hangoztató férfinak. Kérem a gondviselést, őrizzen meg a takarító, örökösen rendezkedő, cipőpucoló, ruhakefélő, férfiruhába bujtatott teremtménytől! Talán én vagyok néhány fokkal rendetlenebb a közepszerűen rendetlen nőnél is, hogy olyan sok emléket őrzök arról, amikor az erősebb nemhez tartozó teremtés koronája morogva és dűnnyögve rakosgatott utánam. Sokáig azt hittem, igen, én váltom ki és megérdemlem az oktatást is, csak, amióta egész sereg asszonytól hallom elkeseredetten: „Az uram a lakásban portörllővel járkál, egyetlen porszem után szimatolva és nagyság szerint rakja a ceruzáit egymás mellé az íróasztalon“ — kezdem hinni, hogy a pedánság férfierény.

Barátnóm, akit az én fogalmaim a rendesség-mintaképeinek tartottak, legendákat mesél az ura

rendszeretéről. Fényesítő, tisztogató szenvedélyében még az antik darabokat sem kíméli. Egész nap gyilkolja a személyzetet, semmi sem elég tiszta, még a szőlőfürtön a szemeket is megszámolja, nem-e hiányzik róla egy szem? Réme a háznak. Még a konyhában, a lábasokat is megvizsgálja, jól vannak-e eltörölve, ő írja össze a szennyest, ő ad a szakácsnénak, ha a bevásárlásnál egy fillér hiány van, botrányt rendez. A fehéreneműje körül örökös harc van, az ingei soha sincsenek kedvére vasalva.

Idő kell ahhoz, hogy annak, akinek a lényét már megszoktuk, vagy pláne szeretjük, lassanként a holmijaival is megbarátkozzunk. A nőtől semmi sem áll olyan távol, mint a férfi toalettjének sok furcsa aprósága. Mindezt neki rendben tartani, persze, hogy nem könnyű. Igazán imádni kell valakit, hogy a női szem szépnek lássa a fürdőszobában a borotválkozás szerszámain. A többnyire olajos hajkeféket, fésűket, a szőrszálakkal teleragadt szappant. Ritka férfi ad sokat ezekre a kicsiségekre. De ugyanakkor meg van botránkozva, ha a nő öltözködés után szétdobálja púderospamacsait, arcletisztító szereit, szájrúzsos törlőit. A legtöbb férfi két ujjal úgy nyúl ezekhez az ártatlan maradványokhoz, mintha, tudja Isten, micsoda hullőkhöz érne. — Micsoda rendetlenség — kiáltja megbotránkozva és ő is csak azért, mert neki ezek a tárgyak ismeretlenek és az ő részére feleslegesek.

Nehéz, nagyon nehéz összezárva, többnyire kis helyen együttélni két külön nemű teremtménynek. Ahol igen gyakran nemcsak a gondolataik, de még a tárgyaik is ellenlábasok. *Türelem és egy kis szeretet — egymás érzései, de egymás kellékeivel szemben is.*

A pedánság történetében páratlan az a szakítási eset, amit kizárólag a férfi kínos rendszeretete idézett elő. Kárörömmel emlékezem meg róla: Az illető házon kívül kitűnő gavallér volt, de ha hosszas könyörgések után, az imádott nő a legénylakásában végre meglátogatta, agyongyötörte a rigolyáival. Ha csak hozzányúlt a holmijaihoz, felhorkant, siránkozott, hogy egy milliméterrel elmozdította azokat a helyükről. A fürdőszobában csak a már nem egészen tiszta törülközőt volt szabad elővennie és jaj volt önagyágának, ha használat után nem dobta be sajátkezüleg a szennykosárba. Egyszer aztán a kosárban talált áruló törülköző robbantotta ki a féltékenységi jelenetet, önagyága észrevette, hogy rajta kívül mások is sűrűn látogatják az urat, akik szintén híven engedelmestek a házi törvényeknek. Egyszer talán még meg lehet bocsátani az ilyesmit, de következetesen? . . .

A rendetlenség mellett lándzsát törve, beismerem, vannak megrögzötteen helytelen női szokások, amelyekért még a legjámborabb férfi is bosszankodik. Ismerjük mi ezeket jól és mégsem szokunk le róluk. Olvasás után kiforgatjuk az újságlapokat és nem adjuk vissza rendesen összehajtogatva. Ha a férfi ezért a fogai között mormog valamit, nem vesszük komolyan, ez már olyan házi hang, apa is mindig dünnyögött, hogy a mama össze-vissza szórja az újságot. És ha a nagytakarítás után kiabál egy kicsit, mert az íróasztalán nem talál meg semmit, ez is, szinte hozzátartozik a családi élet hangulatához.

Amire talán, a magányban élő garszonlakásunkban, a kivívott függetlenségünkben szinte vágyunk is néha.

*Behunyt pilláim mögött játszom a képeddel, szelídítem tekinteted színét, lágyabbra hangolom a hangod, kedvemre igazítom el a hajviseleted, finomítom a szád vonalát. . . Elképzelek könnyednek, bohónak, elnézőnek és gyöngédnek. Változtatgatlak ... Javítgatlak . . .
Megváltoztatlak. Kis részleteidben és egészen. Amíg még a nevedet is megváltoztatom . . .*

COLETTE

TI AZT MONDJÁTOK, HOGY MI HIÚK VAGYUNK KÍVÁNCSIÁK, PLETYKÁK.

1. HI Ū S Á G.

Nem tiltakozom, csak szerényen megkérdem, vajjon ti, férfiak, mentesek vagytok-e eme három „női sajátságtól“? Mi hiúk vagyunk. És ti? Ti nem? Régen rájöttünk, hogy férfit nem lehet ügyesebben kezelni, mintha állandóan a hiúságát legyezgetjük. Ha elhítetjük vele azt, amiről ő, a férfi, úgyis meg van győződve. Hogy mindent ő tud a legjobban és hogy

ő előtte nem találkoztunk hozzá még csak hasonlíthatóan érdekes teremtménnyel sem. Ezen az úton még a legridegebb férfi is megközelíthető.

De én nemcsak a „magasabb rendű“ hiúságra gondolok, amikor a férfi az eszére, a tudására, az eredményeire hiú. Azt találom, hogy az egészen egyszerű, hétköznapi kis hiúskodásokban is igen gyakran túltesznek rajtunk. Azért, mert általában a férfiak kilencven százaléka nem szeret üzletkebe járni, vásárolgatni — unják a válogatást —, ez még nem jelenti azt, hogy őket nem érdekli az öltözködés. Nekik csak nem okoz örömet a divattal való bíbelődés, nincs türelmük órákat eltölteni az üzletekben, ők nem képesek magukat átadni a szépítés gyönyörűségének — de elkeseredni, ha valami hiba van az öltözködésben —, azt talán még nálunk is jobban tudnak. Nincs tökéletesen kivasalva az ingük, hiányzik egy gomb a pizsamájukról, vagy befoltozzák az öltönyüket — kész katasztrófa. Talán, mert ezen a területen annyira kevésbé tudnak magukon segíteni, ezért a kétségbeesés? Képesek percekig gondterhesen állni a szekrény előtt, vajjon melyik nyakkendő mellett döntsenek, töprengenek, illik-e a bordó zokni a barna cipőhöz? Ha nem vesszük azonnal észre az új ruhájukat, meg vannak sértve, s a legritkább esetben ismerik el egy másik férfiről, hogy az elegáns és jól öltözött. Nagyon lenéznek minket, hogy ezt egyáltalán megjegyeztük és rögtön találnak az illetőn valami kifogásolnivalót. Nő tudja élvezni a másik nő ízlését, mert tanulni akar tőle. Férfit mindig bosszantja egy kicsit, ha nem az ő ruhaanyagától vagyunk elragadtatva . . .

2.

K Í V Á N C S I S Á G .

Már a nagymamánk is tudta, hogyha egy férfi fáradt, semmi sem érdekli, oda sem figyel arra, amit a nő beszél, egyetlen egy biztos dolog van, ami mindig felrázza. Nem kell hozzá más, csak néhány hanyagul odavetett szó — lehetőleg persze vele kapcsolatban — amit nem magyarázunk meg teljesen és csak ügyesen sejtetjük, hogy egy és mást elhallgattunk. Mindjárt felélénkül, kérdezősködik, mi az, amit előtte el akarunk titkolni? Ha suttogunk előtte a barátnónkkal, ha azt veszi észre, hogy a beszélgetés félbeszakadt, mert ő belépett, ha nem mutatjuk meg azt a levelet, amit kér, ha ijedten elkapjuk előle a táskánkat, az orra előtt becsapjuk a szakrényajtót. Belebetegszik a kíváncsiságba. A legtöbb férfi folyton figyel és mindig hajlandó elhinni, hogy valamit eltitkolnak előtte . . . Mondd, hát nem így van? . . .

3.

PLETYKÁZÁS.

Oh, hányszor megbántuk, hogy bíztunk a híres férfititoktartásban! Azt hittük, férfival van dolgunk és kiderült, hogy éppen olyan fecsegő, mint egy vén-asszony. Pedig, figyelmeztetlek, kedves olvasó, hogy semmi sem zárja ki jobban, hogy a nő bizalmas lehessen a férfiával, mintha az pletyka. Szegény asszonynak van mit hallgatni a barátnőtől. Minduntalan kérdőre vonják. „És te azt, amit én neked bizalmasan elmeséltem, elmondtad az uradnak?”

A pletykaférfi legszívesebben arra használná fel a feleségét, hogy az állandóan ellássa őt női titkokkal, csak azért, hogy aztán neki legyen mit tovább adni. Egy ilyen férfi kész csapás! Az asszonyoknak, sajnos, meg van az a gyöngéjük, hogyha valakit szeretnek, rögtön az egész lelküket akarják feltárni előtte. És az még nem volna baj, ha csak a magukét, de rögtön a környezetükét, a barátaikét is. Néha, persze, lovagiatlanok és hogy bebizonyítsák, mennyivel különbek valamennyi nőnél, kéjjel mondják el, hogy a Lili tegnap elutazott, azt hazudta az urának, hogy a beteg nagynénjét megy meglátogatni, pedig az új fiújával ment Kékesre. Mindössze egy hete, hogy megismerte — füzi hozzá —, bezzeg, én ilyesmire nem lennék képes ... A nő persze ilyenkor legalább is azt várja, hogy a férje megvesse Lilit, leboruljon az ő erénye előtt, ez pedig e helyett veszi a kalapját, szalad a klubba, hogy azon melegében elfecsege az újságot. Ha ennél is ravaszabb, felhívja Lilit, kezdi ostromolni. Ha ilyen könnyű eset, miért ne legyen ő a szerencsés kiválasztott? . . . Neki is jól jönne egy Kékes-vikend . . .

Tedd a kezedet a szívedre, kedves olvasó, hogy e három asszonysajátságból egyik vájjon nem-e a tiéd is? Figyeld csak meg magad őszintén és ha sem hiú, sem kíváncsi, sem pletyka nem vagy, megérdemled, hogy Kipling szavait idézve „férfinek nevezzelek“.

AZT TANÁCSOLOM, HOGY...

Van még valaki, akinek kevesebb a mondanivalód, mint a feleségednek? — Szinte senki.

XÉNOPHON (*ECON, III, I.*)

I.

KÖNYÖRGÖM, B E S Z É L J !

Nehezen, de azt végre már megtanultuk, hogyha fáradtan hazajössz a napi munkából, idegesen az eseményektől, a legkevesebb, amit érted tehetünk, hogy csendben maradunk. Nem zaklatunk kérdésekkel, nem untatunk háztartási bajokkal, apró-cseprő hétköznapi dolgokkal. Megvárjuk, amíg kissé magadhoz térsz és neked van kedved a beszélgetéshez. Tudjuk, nem szereted újságolvasás közben, ha háborgatunk, hogy nem szívesen vitatkozol velünk Proustról, Gauguinről vagy Gézár Franck szonátájáról, amikor a fejed abban fő, honnan és hogyan teremted elő a házbért? Ha melletted éltünk egy keveset, kiismertük az „életritmusodat“, reggel vagy-e frissebb vagy este? Számolunk a természetteddel — morogva, dühösen ébredsz — és óvakodunk egy szót is kicsikarni belőled a hajnali órákban. Ha nagyanyáink talán vétettek is ezen a terén és örökös fecsegéssel keserítették el élettársukat, mi már nem esünk bele ugyanebbe a hibába. Hisz

magunknak is éppen elég gondunk van, nekünk már nem kell, hogy a férjünk örökösen a Romeo szerepét játssza és nagyon jól meg vagyunk mellette akkor is, ha hallgat, Két ember, aki együtt, szépen és megértéssel órákig tud hallgatni, nem félhet semmitől, azok egymáshoz valók. Akár össze is házasodhatnak már. És mégis. *A legharmonikusabb csöndek között is a nőnek szüksége van a szavakra.* Hiába, úgy látszik, ezen már semmiféle modernség, okosság, cinizmus sem tud változtatni, ha a férfiak ezt nem akarják tudomásul venni. A nők, ha a férjükkel, a szeretőjükkel kibeszélgethetnék magukat, nem lennének annyira magányosak, nem szaladgálnának pszihoanalitikusokhoz, nem dobálnák ki a pénzüket felesleges dologra, nem keresnék a legjobb barátnő vagy az új fiú társaságát, nem üldögnének bridzsszalónokban és ötórai teákon. Ezt a férfiak nem intézhetik el egy vállvonással. Nem kifogás, „ennyi év után miről beszéljenek velem“? Akivel a szerelem első idejében volt miről beszélniük, azzal mindig kell hogy adódjanak újabb és újabb témák. Csak nem szabad elkezdni a nem beszélést, mert nagyon hozzá lehet szokni és ebből születik a közöny. Kedves barátom, nagyon kérlek, hogyha olvasol egy könyvet, látsz egy színdarabot, úgy mondd el róla a gondolataidat az asszonyodnak, mintha társaságban egy idegen nő előtt akarnád csillogtatni a szellemességedet. „Velem nem beszél“, hidd el, ez az asszonyok legnagyobb keserősége. A legtöbb férfit valami különös szemérmesség tartja vissza attól, hogy az érzéseit szavakban is kifejezze. Szinte szégyenlik, hogy szívük van! „Csak nem ismételtethetem örökösen, hogy milyen szép és milyen jól illik a kék szín a

szőke hajához, „hogyan nem tudok nélküle élni, hogy szeretem“ — ezzel mentegetődzik a férfiak kilencven százaléka. És fel sem tudják tételezni egy ízig-vérig mai nőről, hogy mindig örömet okoznak neki ezek a banalitások. Pedig a férfit, sajnos, semmi sem idegesíti jobban, mintha a nő az unott kérdésekkel gyötri: Szeretsz? Nagyon? Engem? Csak engem? Jobban, mint a többieket? Mondd, jobban? És soká fogsz szeretni? Még olyan szörnyű nő is akad, aki arra akarja rábírní, felelje azt, hogy örökre.

Egy egész éjszakai ölelés után a nő még mindig képes azt, aki őt elhalmozta a szerelem összes bizonyítékaival, kérdésekkel kínozni. Nem régen egy jó barátomat hallottam kifakadni. Ezt mondta: Egy igazán eszes, értelmes nővel akadtam össze, elsőrangú tehetség a szakmájában, vegyész és megbotránkoztam, hogy még az okos nők is milyen rettenetes butaságokat tudnak kérdezni az ölelés utáni percekben. A férfi csodálkozott, pedig én ezt annyira természetesnek tartottam. Nem lepett meg, hogy a kitűnő vegyész, aki a tudományos pályán működik és egyike az elsőnek a szakmájában, ugyanazokat a csacsiságokat akarja hallani a szerelem pillanataiban, mint a kis cselédlányok.

Megnyugtatom a férfiakat, akik esetleg örülnek, hogy ők olyan szerencsések, és az ő asszonyuk sokkal fölényesebb és eszesebb, semhogy ilyen ostoba kérdésekkel zavarja meg az együttlét perceit, hogy ez nála is csak fegyelem. Vagy a szerelem hiánya. Az ösztönei ha szabadjára engedné, ugyanezeket a kérdéseket ismételtetné el vele is. És higgyék el azt is, hogy a nő éhes marad, nem elégül ki teljesen, ha az ölelések mellett nem lakatják jól szavakkal is. *A nő számára nincs*

íze a néma ölelésnek. A nőnek ahhoz, hogy az erotikái képzelete meginduljon, kell a beszéd. Egy-két szó, amit szívesen hall, ami hat rá, jobban felgyújtja minden mesterkedésnél.

És ha odaadta magát, akkor is, a nő — szegény —, ez is atavisztikusan az ösztöneiben van — nem tehet róla —, bármilyen felszabadult és önálló legyen is, öntudat alatt megijed. Azt hiszi, most valami nagy fegyvert adott ki a kezéből. Védtelen. Ki van szolgáltatva a férfinak és azzal, hogy az a vágyát kielégítette, elvesztette, — legalább is pillanatnyilag — minden értékét. Az egyetlen, ami visszaadja a biztonságát, a szó. Ezért kérdi önkéntelenül: — Szeretsz? Mert, ha a férfi teljes őszinteséggel felelni tudja, szeretlek, akkor nincs semmi baj. Azzal, hogy az övé volt, nincs vége semminek. A vágya sem lett kevesebb. Sőt. Erősebb lett. A nő legalább is ezt akarja hallani. Az sem lehetetlen, hogy a férfi, akinek még a karjai között van, azért kapaszkodik olyan erősen, mert önkéntelenül is az eljövendő gyermekének az apját érzi benne. Kettőjükért aggódik. Kettőjük számára akarja megtartani...

A nőnek kell a szó — az ölelés előtt, hogy *felgyújtsa*, az ölelés közben, hogy az örömét *fokozza* — és az ölelés után, hogy *megnyugtassa*. És ezért olyan megalázó, amikor a férfi *némán* bontakozik ki az ölelésből, *némán* gyújt rá a cigarettára. Az érzékeny ösztönű nő szinte hallja a csöndben, hogy távolodik el tőle pillanatról pillanatra. Ilyenkor követi el a hibát és félelmében kérdez, mert a szavakkal vissza akarja rángatni magához. Mert ebben a pillanatban — hacsak nem teljesen érzés nélkül adta oda magát — *a nő odatartozik a férfihez*. Ebben a pillanatban úgy érzi, *ez az ő embere*.

Nem akarja megcsalni, hú szeretne maradni hozzá. És amikor azt kérdi: „Mindig? örökre?” — ezzel az ígérettel saját magát is szeretné megkötni. Mert néhány perc múlva, amikor kissé ő is kijózanodott, rendbehozta magát, sőt a száját is kirúszozta, már nem kíváncsi annyira az érzéseire.

És ezt, uraim, még nem vették észre? Mert engedjék meg, hogy eloszlassak egy ősrégi férfi megállapítást: — nem igaz, hogy a nő monogám, ő is éppen olyan poligám, mint minden ember. Neki is éppen úgy szüksége van az újdonságra, őt is éppen úgy izgatja a változatosság, ő csak bizonyos pillanatokban, bizonyos helyzetekben monogám. *Az ölelés utáni negyed-órában mindenesetre.* És ezért szeret beszélni, ezért kívánja a szavakat. Ilyenkor nem hazudik és azt hiszi, most végre a másik is őszinte. Nem akar sokat és szinte szuggerálja, hogy mit feleljen. Ilyenkor még hisz a csodákban, az egy életre szóló összetartozásban. A másik, a férfi, pedig többnyire még arra is lusta, hogy ezt a biztonságot megadja neki. Csöndes és fáradt, olyan, mint a csiga-biga, amelyik visszavonult a házába és semmivel sem lehet onnan kicsalogatni.

Könyörgöm, beszélj! És ne várd, amíg a nő kérdi, feleld magadtól: „Szeretlek”. Mondd olyan elcsépelten, olyan egyszerűen, ahogy csak tudod. Ne törődj a szavakkal, ne bándd, hogy kopottak, ne akarj költő lenni. A nő még bódult az öleléstől, még nem működik a kritikai érzéke, csak egyet akar hallani, hogy nem tudsz nélküle élni, hogy mindennél jobban vágyod, hogy kell neked. És ne félj a felelősségtől, a vallomáson ő is elfelejti. Egy óra múlva már nem kéri számon.

*És ha Don Jüanként háromezer
asszonyt ölelünk, rájövíünk végered-
ményben, mind ugyanegy: a gonosz
és a jó, a gyöngéd vagy a durva,
a hű vagy a hűtlen.*

M. MAETERLINCK

2.

NE HOZD ÖSSZE ŐKET!

Az új szerelmet összehozni a régivel. A frisset a megunttal. A törvényt a titkossal. Miért kedvelik ezt a módszert annyira, uraim? Kényelmes? Vagy, mert azt hiszik, így elterelik a gyanút? Izgalmas egymás mellett látni a két áldozatot? Kis elégtétel a múltnak megmutatni, hogy a jövő semmiben sem maradt el mögötte?... Keresem a pszichológiai okokat. Sajnos, félek, hogy a magyarázat egész egyszerűen csak a szokás. A régi nőnek talán csak a bőrét unták meg egy kissé, ezért esik olyan jól a változatosság, de örömmel vannak a társaságában és szívesen folytatják vele a már megkedvelt életformát, ő ismeri a szeszélyeiket, tudja, mikor és hol sebezhetők, mi és ki megy az idegeikre, kit ne hívjanak meg, kit igen, hol és hány órákor szeretnek vacsorázni, milyen témáktól kell őrizkedni, milyen étellel kergethető ki a világból.

A régi nőtől — hálából az együtt eltöltött szép időkért — elvárják azt a kis szívességet, hogy tárt karokkal, kedvesen fogadja az újat, mindjárt ki is oktassa, hogy maguknak még ezzel is segítsen. Az új nőtől viszont megkívánnak annyi okosságot, hogy utólag ne féltékenykedjék, de engedelmesen elfogadja és kövesse elődje tanácsait. Erről a furcsa helyzetről, amikor egy férfinak két szerelmét együtt látom, önkénytelenül eszembe jut az a meggondolatlan háziasszony, aki az „új háztartási alkalmazottat“ a régivel taníttatta ki, mert az már ismeri a házi szokásokat. Nem tartom jó módszernek összeengedni a távozót az új jövevényel, könnyen lehet, hogy túlságosan összebarátkoznak az „uraság“ kárára. A régi akaratlanul lebeszéli, elijeszti az újat.

Ugyanez a veszély forog fenn két nő összehozásával is. Mert a nők — bármennyire ellenségeskednek is —, mégis csak igen sok dologban közelebb állnak egymáshoz, mint a férfiakhoz. Megtörténhet, hogy sokkal különbnek találják vetélytársukat, mint a férfit, aki körül lejátszódik az egész história. Első percben rokonszenvet éreznek egymás iránt, barátság fejlődik ki közöttük és akkor jaj a férfinak, mind a kettőt elvesztette. Az új nő kiábrándul a férfiből, mert a régi, aki kívül-belül ismeri, lassan rávezeti gyöngeségeire, rámutat a hibáira. Előtte van a példa. Magában önkénytelenül azt mondja: „Ha ezzel az okos, szép teremtéssel így bánt és minduntalan megcsalta, én sem várhatok tőle egyebet. Idővel engem is becsap, nekem is hazudik. Ilyen a természete.“

A férfi, a régi nő szemében, már nem Isten. Olyan-nak látja, amilyen. Kopasznak, pohosnak, ingerült-

nek. A szemüveg, amelyiken át nézi, minden, csak nem rózsaszín. És a férfinék fogalma sincs arról, hogy az új nő egyszerre, miért fölényeskedik vele, még csak nem is sejti, hogy az új nő kölcsönvette a régi nő igazságmegmutató szemüvegét. Ha nem hozza össze őket, esetleg, ki tudja meddig, vakon járkált volna. Szerelmesen. Nők ugyanezt megengedhetik maguknak, mert ők kétségtelenül jobban tudnak szerepet játszani. Jobb színészek, leleményesebbek. Nő legfeljebb szándékosan, egy kis gonoszságból szólítja a szerető jelenlétében a férjét ugyanazzal a becéző jelzővel, ahogy egy órával előbb még a szeretőjét nevezte, ő vigyáz magára. Ura a szavainak, mozdulatainak. Mennél nagyobb a veszély, annál kevésbé van zavarban. A férfi viszont minduntalan elfeledkezik magáról, ugyanúgy kedveskedik, ugyanazokat az elcsépelet jelzőket használja, még a tréfái is hasonlóak. Mind a két nő hamar rájön, milyen szegényes a szerelmi műsora. Az új nő részére sem hízelgő, sőt egyenesen kínos, ha a férfi türelmetlen hangot használ a régi nővel szemben, hiszen ezzel is csak azt mutatja, hogy ez az alaptermészete, a többi csak máz. Ha pedig émelygősen gyöngéd, akkor ravasz és képmutató.

Nincs más mód, mint, bármennyire kényelmes is — lemondani az ideális többnejység állapotáról és továbbra is szigorúan elkülöníteni egymástól a hölgyeket. Az sem megy a fejembe, miért szeretik, ha az új nő a régi nő modorát, öltözködési stílusát, hajviseletét majmolja? Miért kényszerítik erre? Hány nő festette már a haját vörösre, csak azért, mert az elődje is vörös volt? Úgy-e, mi ebben is kevesebb

követelést támasztunk? „Tivadarkám, járj kék ruhában, mert a Gyula is kéket hordott.“ Mi ilyesmit, úgy-e, ritkán mondunk? De nem is gondoljuk. Amíg maguk sohasem a szín, vagy a szabás kedvéért kérik, hogy öltözzünk „Kis szürke kosztümbe,“ hanem csak azért, mert ezt a viseletet már megszerették, azaz inkább megszokták az elődünkön.

*Az asszonyokat megfizetik, hogy
jöjjenek és megfizetik, hogy elmen-
jenek: ez a sorsuk.*

H. DE MONTHERLANT

3-

P É N Z .

A férfiakkal egyszer valami gonosz dajkamese elhitette, hogy a pénz megbonthatja a szerelem harmóniáját. Gyanakodnak és rögtön kételkedni kezdenek a nő érzelmeinek az őszinteségében, ha az velük akarja kifizettetni a szabónőjét. Ha tudnák, hány hazugságra, mennyi csalásra, bujkálásra kényszerítik ők maguk azt az asszonyt, akit szeretnek, ezzel a gyerekes babonával. Jól esnék nekik, ha tudnák, a nő csak azért, hogy megvédje az illúzióikat, ugyanakkor talán, ki tudja milyen áron, egy másik férfivel véteti a ruháit, hogy azokban neki tessenek? Nem beszélek a házasságról, arról a házasságról, ahol a férfi úgy érzi, kötelessége gondoskodni az asszonyról, nem beszélek a nőknek azokról a szerencsés kivételeiről, akik anyagilag teljesen függetlenek, hazulról vagyonosak, vagy ami a legideálisabb, a munkájukból tartják el magukat.

Azokat az asszonyokat sem védem, akik tervszerűen, ki akarják tartatni magukat a legelső, erre alkalmas alannal. Azokra a nőkre gondolok, akik nincsenek rózsás anyagi helyzetben, viszont, elvből, csak szerelemből szeretnek és éppen ezért minduntalan beleütköznek a pénzzel kapcsolatos nehézségekbe. Hát nem középkori dolog és az őszinteség teljes hiánya, hogy a nő nem mondhatja meg nyíltan annak, akit szeret, ha valamire szüksége van, vagy ha gondokkal küszködik. Ha szegény a férfi, még csak hagyján, de esetleg akkor is, ha gazdag és csak egy mozdulatába kerülne, hogy segítsen rajta. Egyetlen vacsorára, bározásra, víkend kirándulásra elszórja azt, amivel a nőt egy hónapig megvédhetné a pénztelenség kellemtelenségeitől. Oh, azok a fagyos orhidea csokrok, émelyítő bonbonniere-ek, semmit mondó, vagyont érő virág arrangement-ok, amelyekkel a gazdagok kedveskedni akarnak a szerelmüknek. Ha sejtenék, hogy a nő talán éppen abban a pillanatban, amikor a virágok megérkeznek, elszontyolodva, az utolsó ép selyemharisnyáját húza fel és azon búsul, miért fogyott ki a parfümjé? És ez még a jobbik eset. Az is lehet, hogy éppen a háziúrnak ír levelet, az Istenért, legyen még egy kis türelemmel, ne lakol-tassa ki.

Olyan kevés férfi tud kedvesen, okosan ajándékot adni. Elhamarkodjak, nem visznek bele valami kis egyéni ötletet, különleges alkalmakkor jut csak eszükbe, karácsony délutánján, vagy a születésnap estéjén. Pedig egy asszonynak — még akkor is, ha a feleségük, — hétköznapi módon kell ajándékot adni, nem kell nagy értéket, csekélység —, könyv, gramofonlemez,

egy szál feltüzni való virág, színes muszlin kendő —, az egész figyelem nem kerül többé öt pengőnél. És a nő hálás a gyöngédségért. Persze, fontos, hogy az apróság a maga nemében elsőrendű legyen. És, ami még fontosabb, a nő állandóan érezze, van valakije, akinek a legnagyobb boldogság, neki örömet okozni. Az ajándékkal a férfi lassanként birtokba veheti a nő egész életét, amihez csak hozzáér, őrá emlékezteti. És, ha tudnák, micsoda, szinte, azt merem mondani, erotikus boldogság annak a férfinak a pénzén vett ruháit viselni, annak a holmijait érezni a testünkön, akihez lelkileg is hozzátartozunk.

És ez mindjárt valami kis polgári formát ad a még nem törvényesített viszonyoknak is. Attól a férfitől, akinek megvan a tehetsége egy nőt apróságokkal ügyesen elhalmozni, még a szerelem elmúlta után is sokkal nehezebb elszakadni. A krokodil retikulé eszébe juttatja a nőnek, hogy ezt egyszer Londonban kapta a férfitől, a töltőtollat a legutóbbi amerikai útjáról hozta magával, a legkedvesebb gyöngyház-karkötőjét a nyári Saint Tropezi csatangoláson vették együtt... A cigaretta tárcába belevéselte az oly sokszor közösen hallott Kreutzer szonáta kezdő akkordjait, az ágy fölötti kerámia madonna egy régi, Firenze-i húsvét emléke. Úgy-e, az ilyen férfit, aki ennyi szép emlékeztetőt hagy maga után, nehéz elfelejteni?

És milyen jóleső visszagondolni rá és a jó ízlésére, ha az idegenek gyanútlanul megdicsérik az ajándékát.

Férfi, akinek nincs „kirakatiszonya“, ritkább a fehér hollónál. Akivel egy idegen városban órákig lehet kéz a kézben kirakatokat nézegetni — kizárólag nőket

érdeklő holmikát —, anélkül, hogy az mindezt ne unja, ne torzuljon el az arca ijedten, hogy jaj a nő most lát meg valamit, becipeli az üzletbe és neki most, ha belehal is, meg kell azt vásárolni. Legalább annyi fáradságot vennének maguknak a férfiak, hogy elleplezzék a kirakatok előtti rémületüket és ne pislognának olyan riadtan, olyan tettetett mosollyal, ha a nőnek véletlenül megtetszik valami.

Adni, szépen adni és mindig a kellő pillanatban, ez a művészet. Azt mondják, azok a férfiak örökké ajándékozó kedvűek, akiknek sok jóvátenni valójuk van. Meg akarják vesztegetni az asszonyban a bírót. Tévedés. Az apáskodó férfi tudja, mennyire gyermek minden nő és virágot, játékot rak az ölébe, hogy a felragyogó mosolyát lássa.

De kevés férfi dicsekedhet a szépen adás tehetségével! Adnak, mert kötelesség, mert illik, mert igyekeznek gavallérnak látszani, összeszorított foggal, álközvetlenséggel, de a mozdulatukban mindig benne van egy kicsit, hogy pályáskoruk óta már a kedves papájuk is arra oktatta őket, óvakodjanak azoktól a nőktől, akik pénzbe kerülnek. így kell, hogy legyen, mert többnyire éppen a nagyon gazdag családok fiainál tapasztalható ez az indokolatlan és furcsa fukarság. Szegény ember, aki nehezen keresi meg még a legszükségesebbet is, rendszerint büszke arra, ha adhat valamit annak, akit szeret. Művészek, írók, festők, máról-holnapra élő, lelkes komédiások, de sokszor gavallérabbak a hűvösészű bankigazgató uraknál.

A jókülső huszonhat éves fiatalembert, hogy el tudja keseríteni, vérig megalázni, miért nem keres annyit, hogy selyembe, prémekbe öltöztethesse azt,

akit szeret és elhalmozhassa minden elképzelhető fényűzéssel. Bezzeg, a hatvan éves, szuszogó üzletember már nem ilyen gyöngéd, ő elvárja, sőt megkívánja a tizennyolc éves kis színinövendéktől, hogy az őt magáért, önzetlenül szeresse. Neki szüksége vari erre a bizonyítékra és azzal, hogy fősvény, mindjárt úgy érzi, hogy harminc évet visszafiatalodott. A színdarabok, filmek, olyan gyakran kifigurázták az ajándékaival és bőkezűségeivel hódítani akaró aggastyánt, hogy a legtöbb udvarló óvakodik ezektől a gesztusoktól, nehogy őt is ilyen nevetséges alaknak nézzék. Nem azon múlik a fiatalság, hogy a gazdag, idősödő férfi a nővel szemben úgy krajcároskodik, mint az, akinek tízpengős heti zsebpénzből kell gazdálkodnia. *Semmi köze nincs a szerelemnek a pénzhez, higyjék el végre, uraim!* Ahhoz semmiesetre sem, ami van, legfeljebb ahhoz, ami hiányzik. A pénz nem ront el semmit, sőt. Megszépíti a szépet. Nyúljanak csak bátran a pénztárcájukhoz és nem úgy, mintha fájós sebhez érnének. Adjanak őszintén, szívből, hebegek és kifogások nélkül annak, akit szeretnek. Egy nő sem sértődik meg, még a legjobban nevelt sem, ha a megfelelő formák között, egy bizonyos intimitáson túl, egy kiállítatlan csekkkel kedveskednek neki. Csak azt kell éreznie, hogy ennek a gesztusnak tényleg nincs semmi jelentősége, nem egyéb egyszerű figyelmesség-nél. Ez nem a nyolcvanas évek Armand-jának, a Kaméliás hölgye felé kiáltott „És én ezt a nőt most ezennel kifizettem“ mondata. Ez nem a tegnapi. Ez a ma. Az álszemérem levetkőzése, a nehéz élet megkönnyíteni akarása. Olyan, mint a rövid haj, a cipzár és a fürdőszótum.

És, ha a nő még nem tanulta volna meg, nem akadt mesterére, tanítsák meg szépen elfogadni. Meglátják, hálás lesz érte. És, amikor először fogja zavar és szemrebbenés nélkül azt mondani: „Nézd drágám, ne küldj naponta vagyont érő virágokat, inkább vedd meg nekem azt a kis kék kötött kosztümöt, amire olyan szükségem lenne, mert az irodában beszüntették a túlórázást“, — akkor higgyék el, közelebb jutottak hozzá, mint bármikor.

Bízom a férfiak ösztönében, hogy különbséget tudnak tenni a között, hogy egy nő kihasználni akarja-e őket, vagy pedig csak egyszerűen őszinte. Amíg még nekivörösödvé, tettetett felháborodással kikéri magának, hogy a férfi valami értékes ajándékkal, vagy pénzzel „megsértse“, addig valami még nincsen egészen rendben a két ember között. A szerelem gyenge lábakon áll és nem bírja el az élet reális oldalait.

A pénzzel kapcsolatban még egy szerény kérdés uraim: Szeretném, ha egyszer őszintén felelnének, tettetik-e magukat, nem akarják, vagy tényleg nem veszik-e észre, hogy igen gyakori esetben a feleségük titokzatos pénzforrásokból öltözködik olyan elegánsan? Igazán elhiszik neki, hogy a ruháját, amelyiken még a vak is meglátja az elsőrendű szalon nyomát, leszállított áron vette az áruházban? Tömegével beszéltem asszonyokkal, akik keserű gúnnyal panaszták, hogy az uruk állandóan könnyelműséggel vádolja őket, elégedetlen, mert mindent drágán vesznek, pedig még a harmadát sem merik bevallani annak, amit költenek. Hogy van az, hogy a férfiaknak, akik jobban tudnak számolni mint mi, igen gyakran fogalmuk sincs arról és nem is érdekli őket, mibe kerül egy

asszonynak még csak a karbantartása is? Hogy mi az ára egy negyedórai kezelésnek a szépségszalonban, mi megy el fodrászra, masszőrre, tornára, drogériára, patikára, toilette holmikra, kesztyűre, övre, sálra, a ruházkodáson kívül? Ha egy kissé elnézőbbek lennének az asszonyok ezen „szükségleteivel“ szemben és nem jelentenék ki röviden, hogy „mindez felesleges“, kevesebb asszony törné a fejét azon, hogy szerezzé meg magának kerülő utakon. Tessék ezen gondolkozni. ..

*Az atléták rendszerint miért ostobák,
s a tehetséges emberek zöme, miért
oly kevésbé étvágygerjesztő?*

L. BROMFIELD.

4.

PONGYOLÁBAN.

Meztelenül és egyedül nagyon kevés ember nyújt igazán esztétikus látványt. Még a jó alakú nő is, ha elfeledkezik magáról és nem gondol arra, hogy egy kissé összefogja testét és szabadjára engedi formáit, megijed magától a tükörben. Milyen más, amikor vigyáz egy kicsit és szép akar lenni, akár a maga, akár a másik gyönyörűségére. Minden megint a helyére kerül hála a gyakori tornának, olyan, amilyennek lennie kell. Nem vett fel magára még egy fügefalevelet sem, de az öntudatával sikerült úgy beállítani magát, hogy kiáll minden kritikát. Melyik nőnek nincs néhány apró kis trükkje, amelyekkel meztelenül is el tudja leplezni apró fogyatékoságait. Elég egyetlen mozdulat, kis ágaskodás, a karok kinyújtása, az izmok megfeszítése. A nő, hacsak nem éppen valami egészen rendkívüli szépség, nem él vissza a meztelenséggel. Ha kettesben van, magára dob valamit, ha csak olyan

átlátszót is, mint a fátyol, keresi az előnyös világitást és, mintha csak fényképész előtt állna, egy percre sem felejt el azt, hogy nézik.

Bezzeg a férfi! Annak a gögös meztelensége egyenesen megdöbentő. Mintha mindegyik egy-egy Adonis lenne, olyan bátran mutogatják bájaikat, örülök, hogy most végre alkalmam van rájuk szólni: Uraim, elég. Legyenek kissé fukarabbak. Tanuljanak a nőktől. Ne sétáljanak az imádottjuk előtt fel és le Ádám kosztümben, annyi őszinteséggel és annyi öntudattal. Még akkor sem, ha olyan szépek és izmosan karcsúak, mint a Peer Gynt szobor, amit egyszer egy Oslo-i parkban csodáltam meg.

A mai szemnek ez a kamasz fiú azért tetszik, mert izmos és könnyed, egyezik a mai ízléssel, amely, fogadok, még Michel Angelo megelevenedett Dávidját sem tartaná szépnek. Ugyanannyira túlméretezett, mint a Milói Vénusz.

A meztelen férfi vonzóerejéről talán még lehet vitatkozni. Tengerparton, a naptól leburnulva, kis úszónadrágban, magam is láttam már egy-egy jó külsejű fiatalembert, de a lábravalóban ide-oda ugráló gavallér aztán igazán nevetséges. Sok fajta nőt ismerek, sok különböző ízlésűt, de még nem találkoztam olyanal, aki rajongani tudna az urak zoknitartójáért. A nadrágtartó szörnyű intézményéről nem is beszélve. Valljuk be, a meztelen férfivádli cseppet sem ígéző.

Uraim, és önök ezt nem tudják? A négligé-ben levő férfi jobb, ha magára csukja az ajtót és okosan teszi, ha az édes kettes óráiban is vigyázna egy kicsit arra, hogy vájjon, tetszhet-e így az asszonynak? A divat mindent elkövet, hogy tetszhessek. A házikabá-

tok, pizsamák elég választékot adnak arra, hogy a pongyolában levő férfi is illúziót keltően hasson. Pláne, ha nem öltözik muzsiknak vagy vidéki színpad hősszerelmesének, piros és kék csíkos pizsamákba. A férfi-fehérmű különben, még a legválasztékosabb is, — csak összehajtogatva, a szekrényben mutat jól, vagy felöltve, amikor csak annyit látni belőle, amennyinek éppen ki szabad látszani. Már az anyagja sem olyan, hogy ruha nélkül is tessenék. A selyem túl nőies, a sport-szerű, lyukacsos, angol alsóruha, hogy a vastag trikóról ne is beszéljek, józan és túl észszerű. Egyik sem alkalmas arra, hogy elbűvölje a partnert. A frakk, vagy szmokingból kilépő férfi pedig egyenesen nevetséges. A felpuffadt, luftballonszerűen levegővel megtelt kemény ingmell, a kacér kis nadrág, a csipőtől kezdődő ráncaival, minden, csak nem szép.

Lehet, hogy igazságtalan vagyok, de én egy levetett férficipőre is mindig csak félszeggel nézek. Olyan ügyetlenül tud ott feküdni a női hálószoba szőnyegén, az ágy, vagy a dívány előtt, mint egy ormótlan csónak.

És miért van, hogy a férfiak a cipőjüket sem le, sem felhúzni nem tudják szépen? Igaz, hogy a harrisnya felhúzást is oly bájtalanul csinálják. Azt hiszem, ezek azok a percek, amikor a legelegánsabb férfi is kissé szánalmas, ahogy lábravalóban a cipőfüzőjét kötözgeti — esetleg, hogy jobban észrevétesse magát, még nyög és szitkozódik is — (mert a cipőfüzőjükkel is mindig valami bajuk van). Ha még kövér is, három ráncean, plisszében hajlik össze a pocakja. Ezeket az intim öltözködési jeleneteket, az urak igazán több diszkrécióval végezhetnék.

Fogat sem kell mosni harsány öblögetéssel az előtt az asszony előtt, akinek az illúzióit egy életre szeretnék megőrizni. Lehet, hogy a szerelem idejének első vakságában még ezt is kedvesnek találják, de minek próbára tenni? . . .

Két külön fürdőszoba szerintem a két külön hálószobánál is fontosabb — ez volna az ideális házasság! Hogy a hölgy és az úr toalette cikkei még látásból sem ismerjék egymást. Kevésbé esik jól annak az ölelése, akinek a brillantinja és a szájvizes üvege örökösen ott van a szemünk előtt. A nő megérzi az ismerős szájvíz ízét még a csókban is. És a hűvös, kellemes menthol illatáról — amiről sokáig azt hitte, ez a szerelmese szájának az egyénien jóleső lehelete — minek derüljön ki, hogy szájvíz? Még hozzá, egy egészen olcsó és közönséges márka, aminek mindössze 2 pengő 50-be kerül literje az áruházban.

*A szerető szépsége csak a szerelmese
szívében él.*

COMTESSE DE NOAILLES

5.

TESTI ERŐ.

Könyörgöm, ne hanyagold el a fizikumodat! Ne mondd kifogásul, hogy nincs időd és nevetségesnek érzed magad, reggel napi negyedórát tornázni és már nem vagy olyan fiatal, hogy valami sporthoz kezdjél. Ne engedd, vagy pláne ne kényszerítsd a feleségedet arra, hogy az örömeihez: tennisz, hegymászás, síelés, úszás — kénytelen legyen nálad tíz, húsz évvel fiatalabb partnereket keresni. Semmi sem hoz közelebb két embert, mint a közös passzió és a mai élet szinte elképzelhetetlen víkend és valamiféle sport nélkül. Ha megkívánod a feleségedtől örök időig, hogy karcsú és fiatal maradjon, te is nézd meg magad jól a tükörben és igyekezz eltüntetni a pocakodat. Nem olyan lehetetlen és meglátod rögtön, milyen más érzéssel mozogsz a strandon, de a hálószobában is, ha megszabadultál a fölösleges hájrégektől. Furcsa, hogy

az idősödő férfiak mindig csak a kopaszságukon keseregnek — valószínűleg, mert a borotválkozásnál a tükörben legfeljebb csak derékig látják magukat — pedig megszavaztattam igen sok asszonyt és mind azt mondta, hogy ez felényire sem olyan kiábrándító, mint a pocak. Férfinak, igaz, hogy nincs kora. A kissé gyűrött arc, az öszülő halánték, ha megfelelően szikár az alak, mindig kelthet érdeklődést. Ott kezdődik a baj, amikor a férfi elnehézkedik, hasat ereszt és a járása, mozgása elveszti rugékonyságát.

A nőnek a szerelemben az esztétikai örömen kívül, amit egy szép, izmos testű férfi látása nyújt, szüksége van arra a tudatra is, hogy az eresebb nála és adott esetben meg is tudja védeni. Nem elég csak az íróasztalnál fölényeskedni, tessék a volánnál, az evezőlapátnál, lóháton és az úszásnál is hidegvérűnek lenni. Vannak pillanatok, amikor a gyávaság megbocsáthatatlan. Ha egy férfi veszélyben elveszti a fejét, megérdemli, hogy a nő örökre elforduljon tőle. Az egyik barátnőm az esküvője előtt egy héttel visszaküldte vőlegényének a jegygyűrűjét, anélkül hogy megmondta volna, melyik pillanatban ábrándult ki belőle. A gyávasága volt az ok.

A szokott sétájuknál, valami kis vidéki városban, az egyik fordulónál, két megbokrosodott ló egyenesen az asszony felé vágatott. A férfi ahelyett, hogy elkapta volna a lovak kantárszárát, vagy legalábbis elrántotta volna a nőt az útból, hirtelen ijedséggel elengedte a karját, félreugrott, hogy elsősorban saját magát mentse. Ez az ösztönös mozdulat elég volt a nőnek arra, hogy belásson a férfi jellemébe. Ezek után már semmi kedve sem volt az egész életét rábízni.

Az izmoskülsejű sportférfiú, aki egész télen a szalonokban a nyári sportok szépségeiért lelkesedik és a tengerparton az Istennek sem akarja felvenni a trikóját, mert, ahogy utólag kiderül, fél a víztől, nem tud úszni, mit tagadjuk, kiábrándító.

Miért szerepelnek a mesékben sárkányölő lovagok, óriásokat legyőző királyfiak? Miért bátrak egytől-egyig a filmtörténetek hősei? Miért van sikere a nőknél a sport bajnokainak? Olyan egyszerű a magyarázat. *Szeretjük az erőt, imponál nekünk a bátorság.*

Kedves olvasó, vedd ezt te is tudomásul és minden reggel, amikor a hivatalba meneteled előtt unottan és álmosan azt kérded magadtól, mire való ez a buta tornazás, gondolj arra az ismeretlen nőre, a reád váró nagy élményre, akit — hidd el nekem —, hogy pocak nélkül sokkal könnyebben fogsz meghódítani.

Egy asszonyt igen gyakran gyorsabban meghódítja a jószabású öltöny, mint a tökéletes testalkat.

DIDEROT LEVELEIBŐL.

6.

ÖLTÖZKÖDÉS.

Megint egy kérdés, amelyhez nem szakszerűen, csak a szívem szerint szólok. Közlöm a férfiakkal, hogy a női vélemények — kevés kivétellel —, egybehangzóan meg vannak elégedve a jelenlegi férfidivattal. Az uniformisról nem is beszélve, mely olyan előnyös viselet, hogy tíz évvel fiatalítja meg a meglett férfit és a kamaszt tízzel megfűfiasítja. Az uniformis az utóbbi időkben sok-sok hosszal verte a zakót, a frakkot, tagadhatatlanul háttérbe szorítva minden civil eleganciát. De azért nem árt, ha már most gondolunk az öltönyre, amit a férfiak a békében fognak viselni. Úgy látszik, ez a kérdés igen aktuális, mert egy férfidivat reformátor elárulta nemrég nekem, hogy a háború ideje alatt a ruhatervezők azon dolgoztak, hogy végre megvalósítsák a férfi öltözködésében azokat a forradalmi újításokat, amelyekre olyan régen ké-

szülnek. Sokkal több és élénkebb szín, merészebb szabás, változatosság a szövetekben, tér a korlátlan fantáziának. Láttam néhány rajzot; megijedtem. Nem uraim, ne hallgassanak ezekre a divatapostolokra és a viláigért se utánozzanak minket, nőket. Vagy, ha igen, legfeljebb a célszerűségünkben. Például nyáron. Szörnyű a narancsszínű nadrág, kék-piros csíkos kabáttal. Nem kell több szín a férfi öltözködés palettáján. És nem igaz a vád, hogy mi, nők, unjuk a jelenlegi férfidivatot! Bár az egyszerűségben mi is *ide* tudnánk eljutni, mennyi időt és pénzt takarítanánk meg!

Néha, legfeljebb sajnálattal nézzük magukat a nyári hónapokban, pirosra főni, a kényelmetlen és meleg öltönyben.

Nyáron és a túlfűtött táncteremben a nők öltözködésileg előnyben vannak, de a hidegben aztán százszorosan visszafizetik ezt a kis kedvezményt. És a férfiak csodálkoznak, hogy mi nők, mindig fázunk. Mi egy 15 fokos hidegben jó, ha úgy vagyunk felöltözve, mint ők a májusi napsütésben. Egy tavaszi sétán pedig körülbelül, mint a férfi augusztusban. A mi téli kosztümünk, pulloverestől együtt, nem vastagabb, mint a férfi tavaszi öltönye. *Ebből az öltözködési egyenlőtlenségből, nem is képzelik, mennyi lelki meg nem értés fakad.* Ezen a téren nem ártana egy kis harmóniát teremteni. Mindjárt kevesebb lesz a vita. A férfi a kávéház terraszán akar feketézni, a nő csak a belső helyiségben. Cseréljenek ruhát, mindjárt megértik egymást.

Az esti felöltözés kérdésében is jó lenne végre valahogyan közelebb hozni egymáshoz a házastár-

sakat. Az asszony boldog, ha a vacsorához, vagy a színházba, estélyi ruhába öltözhet —, a férfi kétségbe van esve. Az angol férfiak kivételével valahány férfi-ismerősöm többé-kevésbé szenved a frakk, de még a szmoking gondolatától is. Pláne, ehhez szerintük újra kell borotválkozni. El van rontva az estjük, ha fel kell öltözködniök. Miért? Magát az öltözködést unják, vagy annyira kényelmetlen a viselet?

Emlékszem néhány fiatal házaspárra, akik azzal az elhatározással indultak a közös életnek: estére mindig felöltöznek. Még ha otthon maradnak is, csak úgy egymásnak. Mondanom sem kell, mindig a férfi törte meg az egyezséget. Valószínű, hogy az estélyi öltözködésükben van a hiba. Pedig egész szépnek tudom elképzelni a fekete, puha, posztó férfi estélyi öltönyt, cipzárral, puha, fehér, selyeminggel. Meg kellene próbálni, az urak vájjon ez ellen is háborognának-e? Ha igen, nincs mit tenni, a felöltözés gondolata feszélyezi őket.

Persze, tanácsomat csak, fülbe-súgva merem mondani, a viláért sem szólok bele hívatlanul a férfi öltözködésbe. Túl sok színű, Ízléstelen nyakendőt és papucsot, lehetetlen szabású inget ajándékoztak a nők a szerelmüknek, túl sok kifakadást hallottam eddig a női ízlés ellen férfi oldalról, hogy ne ijednék meg a felelősségtől. Minél biztosabb szeme van egy asszonynak a saját öltözködésében, annál halkabban és gyakrabban fordul a férfidivat üzletben az üzletvezetőhöz megkérdezni, vájjon nem túl piros-e ez a sál egy negyven körüli komoly úrnak? Ha a férje reggel megtiszteli a kérdéssel és a véleményét kéri, barna cipőhöz, vájjon felvehet-e kék harisnyát,

csak hosszú megfontolás után ad választ. Végiggondolja mindazt, amit látott, férfidivatról hallott, vagy olvasott. Összehasonlítja a női öltözködés törvényével, tisztában van a válasznak a jelentőségével.

Bezzeg a férfiak! Megint kénytelen vagyok így felkiáltani! Mennyi bátorsággal merik kritizálni a mi öltözködésünket! Néha még a józtlásúak is — persze nem beszélek a szakemberekről —, lehetetlen összeállításokat ajánlanak. Vegyük fel ezt a ruhát azzal a kalappal, ezt a blúzt azzal a bundával. Néha megáll az eszünk. Elárulják, hogy sejtelmük sincs a mi nagy gondunkról. Csak éppen beszélnek. Láttak valamit, megszokták valakin, azt ismétlik. Sokszor tapintatlanok is. Összehasonlítanak X. színésznővel vagy Y. milliárdosnővel, naivan megkérdik, miért nem viseljük mi is azt a szabású kabátot, vagy az „egyszerű“ kis ruhát, mint azok? ... Hogy a mi derekunk tíz centivel szélesebb átfogatú, mint X. színésznőé és az egész évi toilette-pénzünkéből sem vehetjük meg azt az „egyszerű“ kis ruhát, amit Y. asszonyon megbámultak, azzal ők persze már nem törődnek.

— Drágám, miért hordja mindig ezt a kopott fekete szandált? — kérdezte az udvarlója megróvón egy kis barátnőmet. A lány fülig pirult, de úgy látszik nem volt egészen modern, nem volt bátorsága ráfelelni: — Mert nincs pénzem újat venni.

Mi nem merünk tanácsot adni a férfiaknak az öltözködésben és talán éppen ezért vagyunk annyira hálásak, ha kéri és el is fogadják tőlünk. A férfiak kedvesek és egyformák, amikor reggel kétségbeesve szaladnak a nő ágyához megkérdezni: — Ennek az

ingnek biztosan ez-e a gallérja? Mert, ha a nyak-
kendő választásában elég felnőttek is, a külön ing
és gallér összetartozandóságának megítélésénél jobban
bíznak a női szemben. Ilyenkor a legharciasabb po-
litikus is kissé gyerek lesz és a nő önkénytelenül valami
meleg anyáskodást érez iránta. Abban a pillanatban
sok mindent megbocsát. Még azt is elfelejti, tegnap
az milyen kevés megértéssel és mennyi rosszindulattal
fogadta az új, pirostollas, tavaszi kalapját.

Visszatérve az uniformisra, nem tagadom, hogy
tetszik nekünk. Csak, sajnós, ez nem ad módot az
ilyen kedves jelenetekre. Mi nők, ebbe nem szólha-
tunk bele, minthogy a katonáskodás terén semmibe
sem, és talán innen ered minden baj...

„De eljön egy nap, mikor felébredsz, szemed dörzsölöd, ásítsz, s egyszerre észreveszed, hogy már nem akarsz semmit. Nem bánod azt sem, ha szembejön az utcán... — nincs többé semmi görcsös, semmi fájdalmas, semmi önkívületes az egészben“.

MÁRAI „AZ IGAZI“

7.

S Z A K Í T Á S .

Hogyan? Mikor? őszintén? Hazugsággal?
Kíméletesen? Brutálisan? Lassanként? Hirtelen?...
Ki tud erre felelni?

Mi a cél, hogy örökre és visszavonhatatlanul elszakadjanak a szálak, vagy, hogy mindig maradjon egy lehetőség az újabb közeledésre? Szép lenne, keserű szájíz nélkül, derűsen és megbékélten visszagondolhatni az elmúlt nagy érzésekre. Miért olyan nehéz ez? Szinte lehetetlen. Miért homályosítja el egyetlen rossz gesztus, egyetlen durva, vagy nem helyén való szó az együtt eltöltött évek töretlen fényű

emlékét? ízléssel szakítani... Meg lehet-e vájjon ezt tanulni? Gyűjteményeim és tapasztalataim szerint a férfiak itt is sokat hibáznak. Mint annyi mindent, többnyire gyáván csinálják ezt is, előszeretettel szakítanak levélben, vagy telefonon. Van olyan is, aki még ennyi fáradságot sem vesz magának, csak egyszerűen elmegy. Lehetőleg óvatosan, igen sokat ígérve és a nagy szerelmet mímelve előzőleg.

Hát persze, hogy nem könnyű és nem kellemes feladat valakinek a szemébe mondani, hogy köszönöm, nekem most elég. Igyekezz nem zavarni az utaimat. Az igazságot ilyen egyszerűen megfogalmazni kevés embernek van bátorsága. E helyett, a már klasszikus mondatokat ismétlik: „Ez volt életem legszebb korszaka“, „Sohasem foglak elfelejteni“ és „*azért mi mindig jó barátok maradunk*“.

És éppen ez az, ami olyan ritkán válik valósággá! *Megmenteni a szerelmi tűzvész hamujából a barátság nemes fémét!* Ha a szakítás pillanatában őszintén és nemcsak frázisból használnák a barátság szót és nemcsak szabadulni akarnának a másiktól —, többnyire már egy új érzés siettető hatása alatt —, talán sikerülne. Hogy ez a barátság megszülethessek, egyre kell vigyázni: Meg nem sebezni a partner hiúságát. Ha a férfi valami titokzatos kifogást találva, tűnik el, ha azt sejteti, hogy külön, hogy egy meg nem nevezett misszió kiszemeltje, hogy idegbeteg, hogy valami szenvedély áldozata, hogy gazember, hogy tönkrement anyagilag és nem „méltó“ többé a nagy kegyre, hogy a nő őt szerelmével megajándékozza, kevesebb fájdalmat okoz, mintha duzzadó egészségben, testi és szellemi képességeinek teljében, csorbítatlan anyagi

javaival egyszerűen bevallja az igazat, hogy át akar pártolni egy másik asszonyhoz. A szakításban a legtermészetesebb dolgok a legérthetetlenebbek. És a legfájóbbak is...

„Tegnap még nem tudott élni nélkülem és ma már látni sem képes“ — ezt a szenvedő félnek nehezebb felfogni, mint azt, hogy a férfit egy titkos gyermekkori ígéret egy megnevezhetetlen rendhez köti, amelyik rendelkezik vele — és megtiltja neki a házasságot.

Nem rossz módszer a fájdalommentes szakítás érdekében, ha a férfi végsőkig lebecsüli önmagát, magára vállal minden hibát, ezer fogycatékossággal vádolja a természetét, amire éppen azért jött rá, mert összehasonlította magát a másikkal, aki annyira fellette áll mindenben, mert olyan tökéletes. Mindezt inkább, mint megalázni a partnert. Inkább eltűnni egy Lohengrin-i mítosz kódében és meghagyni a visszatérés reményét. Ügy szakítani, hogy a nő ne ébredjen a tudatára, milyen hétköznapi eset történt vele és azt hihesse, hogy ő valami különleges regénynek a hősnője. Így talán lassan, ravaszul át lehet térni a barátság ösvényére.

A nő vár, vár egy darabig, aztán önkénytelenül folytatni kezdi a saját életét, a gondolatai elterelődnek, összeakad más férfiakkal, akikkel talán szerencsésebb. Egy idő múlva már ő maga is úgy fog visszagondolni az elmúlt dologra, mint egy esetre, ahol ő szakított, ő volt a kegyetlen, ő hagyta el azt a szerencsétlen férfit, aki majd belehalt bánatába és természetesen még most is szenved, ő rá vár és őt sírja

vissza. Ezt mondja majd az új férfinak is és valahányszor a régít emlegeti, elérzékenyül: „Szegény Pista, ha elgondolom, mennyire fájna neki, ha együtt látna minket. Ha látná a boldogságunkat“. — És a hangja, amíg ezt mondja, tele lesz önbizalommal.

Önbizalommal, ami nem sérült meg a szakításban. És ezt, remélem, csak nem sajnálják tőle?

*„Ha azt akarja, hogy még szeressek
Adja vissza korát a szerelemnek“*

VOLTAIRE MME DU CHATELET-HEZ.

8.

ÖREG VAGY?

Ez még nem volna baj, csak ne hinnéd magad annyira fiatalnak. Ne lennél meggyőződve róla, hogy a férfinak minden korban joga van a nála harminc évvel fiatalabb nő szerelmére. Gondolkozz azon egy kicsit, hogy milyen joga kívánja deresedő fejjel, csöppet sem csábító külsővel a férfi, fáradtan és elhasználtan, hogy egy ragyogó szép, fiatal lány őt önzetlenül szeresse. Miért? Miért? ...

Vájjon ő vágyik-e egy hatvan éves asszony bájaira? Mi a különbség? Az, hogy ő férfi? Kívánom a férfiaknak, vennék ki a részüket egy kissé azokból a kétegyéből, amelyek között a nők, ha túlépték a negyedik X-et, vergődnek. Esetleg néha megjegyzik, hogy „az én koromban“, vagy, „öreg ember vagyok én már“, de ez csak felszín, a lelkük mélyén tele vannak biztonsággal. A nők hallgatnak, mert ezzel a veszélyes témával még tréfálni sem mernek, félnek az évektől

és a némaságukban örökös nyugtalansággal vizsgálják magukat a tükörben. Ha egy maguknál fiatalabb férfibe szeretnek bele, a boldogságukba mindig belevegyül egy jó adag keserűség, irtózat a nevetségességtől. Egy ilyen kétségbeesett nő, hogy megtarthassa a nálánál fiatalabb férfit, képes megalázni a büszkeségét, igyekszik a helyén maradni, megalkudni, áldozatokat hozni. *Csak azért, mert mindig azt érzi, nincs joga többre.*

A hatvan éves férfi viszont megköveteli, hogy a húsz éves lány lángoló érzésekkel szerelmes legyen belé, és fölébe helyezze minden fiatalnak. Azt hiszi, ez jár neki, mert ő kivétel. Rá nem vonatkoznak a természet törvényei.

Valamelyik estélyen jól mulattam egy kihallgatott párbeszédén. Az egyik hölgy, hogy éppen valami kedveset mondjon az asztalszomszédjának, egy rezgőfejű aggastyánnak, eszébe juttatta, hogy ők már huszonnyolc évvel ezelőtt találkoztak. — „Persze, akkor kissé másként néztük ki mind a ketten“, — tette hozzá a hölgy rezignáltan.

— „Igen, akkor én még bajuszt viseltem“, — felelte az öreg úr a legnagyobb nyugalommal. És láttam rajta, hogy nem tréfál, meg van róla győződve, *ő csak ennyiben változott, ő felette nyomtalanul tűnt el a huszonnyolc év.* Kivétel nélkül, a férfiak nagy része meg van áldva ezzel a boldog önhittséggel. Bosszankodom, amikor egy-egy letűnt vén gavallér kicsúfolja a néhány tucat tavaszt látott nőt, menekül előle, mert az ő szemében a nő, aki túl van az első ifjúságon, nem számít.

Ha már ilyen igazságtalanul van az élet berendezve, — hogy az öreg férfi a viruló, fiatal nő mellett, — tudja Isten, miért, — sohasem neveltséges, — míg fordítva, magam is belátom, hogy igen gyakran az, — legalább viselnék a férfiak ezt a szerencsésüket több szerénységgel. Ne túlozzanak és ne higgyék, hogy a nő nem érzi meg, ha szenvedélyes mohósággal, hamis fogsorral harapnak bele az ajkába. Ehhez hasonlóan kevesebb halottabb érzés van, — kérdezzék csak meg őszintén az „áldozatot“. Az a kétségbeesett, szinte fuldokláshoz hasonló erőlködés, amivel egy érzelmeszedésben szenvedő, minden izgalomtól eltiltott nagyapa, be akarja bizonyítani partnerének — de elsősorban önmagának —, hogy ő még férfi, csúnya emléke igen sok asszonynak. Annak az asszonynak, aki pedig talán igen szívesen vállalná ugyanennek a kedves, figyelmes úrnak a barátságát. Fehér asztalnál, de nem az ágyban. Egy jól szabott szmokingban, öreguras, elefántcsontszínű gardéniával a gomblyukban. Egy okos, szellemes, minden tapasztalattal megáldott, figyelmes öregúr igen könnyen felveheti a versenyt egy hanyagul öltözött, rosszmodorú, nyegle, kevésbé szűz tacskóval. Csak azt a jól szabott szmokingot aztán az öregúr le ne vegye és ne mutasson magából többet a kelletésnél. Idős arcú nők, nagyon ápoltságú asszonyok, néha csodálatosan meg tudják őrizni a testük szépségét. Viszont a férfiak, még ha soványak is, már a bőrük színének a kísérteties, furcsa fehérségével el tudják ijeszteni a legvállalkozóbb kedvű nőket is. De sok nőtől hallottam borzongva elmesélni a hatvan éven felüli szerelmes testének szomorú titkait. — „Lélekjelenlét kell hozzá és rengeteg tehetség a hazug-

ságra,“ — vonogatta a vállát egy fitos, húszéves ismerősöm, aki élt ezekkel az adottságokkal és valósággal specializálta magát az öregurakra.

Uraim, öreg Don Jüanok! Hát nem okosabb megfogadni a tanácsomat és hetven éven túl semmiféle fitos nő rábeszélésére sem hallgatva, előkelő közönyel, szmokingban maradni? ...

*„Ó, bár soha el ne szállna
Első szerelmünk tündér álma“*

SCHILLER.

9-

F I A T A L V A G Y ?

Óh, azért nem kell kétségbeesni, ezen még lehet valahogy segíteni, csak ne hinnéd magad annyira öregnek. Kevesebb elbizakodottság és jó fék. Nyugalom, nem túlfutni a célon, — mert az előszóban panszolt szerelmi önzés, az asszonyi organizmus semmibevevése, elsősorban a fiatal férfiak bűnlajstromát terheli. Ezt aztán nem lehet jóvátenni semmiféle testi készséggel. Huszonöt éves kora előtt nagyon kevés fiatalember tud nyújtani az asszonynak sokkal többet, tiszta esztétikai örömnél. Ezért van szüksége annyira minden völegénynek a házasság előtt az okos, anyáskodó, érett asszony szerelmére.

Kivitelben, sajnos, nem válik be az az igazán szép gondolat, hogy a férfi is őrizze meg az érintetlenségét a felesége részére. Ez csak teóriában képzelhető el szépnek. A valóságban nincs benne köszönet. Isten őrizzen meg minden fiatal leányt a szűz férjtől.

Értesülésem szerint, még az asszonyok sem rajonganak ezért a primőr csemegéért. Legfeljebb egy kis szellemi izgalmat, de nem sok örömet ad.

A férfi felvilágosításának nemes feladata, úgy látszik, meg kell, hogy maradjon abban a homályos és nem a legromantikusabb atmoszférában, ahol mindig és most is lezajlik. És szomorú, hogy a férfiaknak az első ölelésüket többnyire hivatásos partnerekre, legjobb esetben, dajkák és cselédekre kell pazarolniuk. Hogy az érintetlenségükkel együtt, mindjárt nagyon sok illúziót is kell elveszteniök.

Ahány csak igazán jó férfipajtásom van, majd mindegyik elpanaszolta egy-egy érzelmes hangulatában, költői részletekkel, hogy, hogy is volt csak az a bús történet, amikor alig pelyhesedő állal, de annál több ábránddal, a zsebpénzből összekuporgatott pár koronával, először állottak remegve az öröm előszobájában, önagysága milyen kijózanítóan, tárgyilagosan és mennyire üzletszerűen bonyolította le ezt a nagy eseményt. Ritka férfitől hallottam, aki egy kis meghatottsággal hozzátette az elbeszéléshez: „Azért a nő kedves volt hozzám. Aránylag elég gyöngéd. Anyáskodott velem egy kicsit, pedig nagyon szomorú volt, alig tudta visszafojtani a könnyeit, elmondta, hogy három hét óta élet-halál harc közt van a kisleánya valamelyik kórházban. Megsajnáltam. Szegénynek, neki még velem kellett törődnie.“

Bocsánat ezért az első férfi csalódásért! Azért a sok apró női gonoszkodásért is, amit a nagyon modern fiatal lányok el-elkövetnek a fiúpajtásaiknak a nőről alkotott elképzelései ellen. Hogy mindent, csak azt az egyet nem. Nem csoda, ha a férfi az ennyi

oldalról jövő csalódások központjában, valami enyhe undort kap az egész szerelemtől.

A mesterségbeli szeretőt jóízlésből elkerülik, akihez pedig valami lelki vonzalom fűzné őket, az előtt neveltségesebben érzik magukat. A fiatalság legelső tapogatózásaiban annyi meg nem értésbe ütköznek, annyi csúnya emlék halmozódik fel bennük, nevelőnőkről —, akik a négyéves kisfiúnak különös romlottságból szokatlanul sokat megengedtek —, önkénytelenül rossz véleménnyel vannak valamennyi nőről. Sokszor szinte azt hiszem, öntudatlanul, esetleg hosszú évek után, az ilyen emlékeknek a nyoma a nők elleni egy-egy keserű kifakadás. Mintha meg akarnák magukat bosszulni egy ártatlan áldozaton.

Hogy adjuk vissza a hitüket, az ábrándjaikat? Valamennyi nő nevében kérem őket, ne következessenek a női nemre a rossz tapasztalataikból. Higgyék továbbra is, hogy a nő tényleg az az elérhetetlen, titokzatos, királynői valaki, akinek akkor elképzelték, amikor legelőször, diákos reszketéssel kopogtattak be az ajtaján.

ELÁRULOM, HOGY...

Dolgozni annyi, mint örökké élni.
RILKE LEVELE RODINHEZ.

I.

A DOLGOZÓ FÉRFI.

Áldás. Imádjuk. Nemcsak azért, mert imponál és kényelmesebb életet tud biztosítani, de, mert nincs nagyobb büntetés, mint az az udvarló, aki állandóan ott lóg a szoknyánkon. Nem mondom, ebben sincs szabály, akad nő, akinek szüksége van arra, hogy a férfi még a szabónőjéhez, a kalaposnőjéhez is kísérgesse — de ő a kivétel. Neki nem a férfi kell, hanem valami inas és barátnő keverék és a ragaszkodásnak az egész alapja nem más, mint a kényelem és az, hogy nem tud egyedül lenni, még percekre sem. Rossz beidegződés, semmi más. A valamire való normális nőnek sokkal fontosabb, hogy a férfi valamit alkosson, dolgozzék, minthogy a csomagjait cipelje utána és még a fodrásznál, a hajszárító búra alatt is őt szórakoztassa. Rémeire és undorára az egész üzletnek. *A mindig ráérő férfi a földkerekség legsivárabb teremtménye.* Tagadom, hogy igazi és tartós sikere lehessen az asszonyoknál. Megkérdeztem nagyon sok nőt, mit tart azokról a férfiakról, akiknek annyi felesleges idejük, hogy ott tudnak lenni már a délután négyórai mozielőadáson és az ötórai táncteán is? Mondhatom, nem volt

hízog a válasz. A semmittevés, a nők szemében nem jó ajánlólevél. Mi lehet a magánéletben az a férfi, aki képes világos nappal ott zötyögni a táncparketten vagy van türelme félnapokat elülni a bárpult előtt? Hivatásos táncos, vagy gigoló? Nem resteli nyíltan kimutatni, hogy sehol, egyetlen hivatalban, laboratóriumban, műhelyben sincs rá szükség és a világ meg van az ő tevékenykedése nélkül is. Ma, amikor a nőkben is annyira kifejlődött a tennivágyás, persze, hogy lenéznek és félnek is tőle. Tudják jól, hogy a féltékenységi jeleneteket a ráérő férfiak szokták rendezni. Az, aki az élet minden vonalán hajótörött, nincs sikere a pályáján, semmi téren sem ér el eredményt, csatavesztett a külső harcban, hogy nyerheti vissza az önérzetét könnyeben, minthogy kikeres magának egy szerencsétlen nőt és azt terrorizálja? Persze, az ilyen „megbukott férfi“ aztán sokkal érzékenyebb is.

A dolgozó és pláne, az eredményeket elérő férfi, sebezhetetlen. Vértezett. Róla lepatognak az apró kis női lándzsák. Leül az íróasztalához, tárgyal, tanácskozik, üzletet köt vagy elmerül egy szellemi problémában és egyszerűen elfelejt „szenvadni“. Nem telefonálgat minduntalan, nem ír ömlengő leveleket, nem leselkedik és még jó, ha egy negyedórával a megbeszélte találkozás előtt eszébe jut, hogy nő is van a világon. Nő, aki e pillanatban éppen őt várja.

Mert azért, bármennyire is rajongjon a nő a dolgozó férfiért, természetesen azért az sem esik neki jól, ha az túlzásba viszi a munkáját és őt a szó szoros értelmében elhanyagolja. Az angol, de főleg az amerikai nő minden bajának a kútforrását abban látja, hogy a férfi őt nap-nap után késő estig magára hagyja.

Annyira nem érdekli semmi a munkáján kívül, vagy annyira fáradt, hogy képtelen őt bárhová is elkísérni. A nő kénytelen egyedül szórakozni járni. Eleinte csak nézi, nézi idegesen a koncertterem ajtaját vagy a színházi bejárót, mikor tűnik fel végre a sokaságban az ő férfiének az alakja, aztán úgy megszokja, hogy mindig egyedül van, hogy már nem is zavarja a mellette levő üres szék. Aztán már nem is üres, mert óvatosan csak egy jegyet vált. És később pláne nem üres, mert a nő keres magának egy másik partnert. Ha a férfi a szerelem kezdetében az operában tíz percet késik, aztán az első felvonást, később a harmadik felvonás végére érkezik, ezzel leszoktatja a nőt arról, hogy annak kedve legyen vele összeegyeztetni a programját. A nő az első időben persze ideges, képtelen odafigyelni a zenére, ha szép a muzsika, fáj, a másik miért nem élvezi, amíg aztán évek múlva már annyi fáradságot sem vesz magának, hogy utólag elmondja, hogy az operában volt.

A férfi dolgozzék. Ez elengedhetetlen, még ha nincs is rászorulva a keresetre. De úgy dolgozzék, hogy ezzel ne tegye lehetetlenné az együttélést. Ne jöjjön fél kilenckor haza, lóhalálban átöltözni, amikor X-ékhez nyolcra szól a vacsorameghívás. És ne kelljen minden ebédelőtt reszketnie az asszonynak, hogy a konyhában tönkremegy az étel, mert az úrnak még híre-hamva sincs sehol.

És ne kezdjen pont akkor a levélíráshoz, amikor már harmadszor jelentették, hogy tálalva van. Kicsiségek... Tudom. Szinte látom olvasóm csodálkozását, hogy ilyen semmiségeket egyáltalán felemlíték. A legtöbb feleségnek igazán nincs más dolga —

gondolja magában —, mint annak a kis ebédnek az elkészítése, ennyit csak megérdemel a férj, aki gondoskodik róla. Nem egészen így van. A hosszú várákozásban nemcsak az ebéd megy tönkre, de sok minden más is. Például a hangulat. Vannak szavak, mondatok, mosolyok, amelyeket valakinek szánunk és amelyeket lehetetlen elővenni, megismételni másfél órával később. És ezért van az, amikor a lehervadt, mosolytalan arcú asszonytól azt kérdi a férj gyanútlanul: „Valami baja van, drágám? Haragszik?“ És a nő egykedvűen, a vállát vonogatva, azt mormolja: „Nekem? Dehogyan“. És, amíg ezt feleli, önkénytelenül eszébe jut, hogy ellenkezőleg, neki éppen ma reggel és egész délelőtt feltűnően jókedve volt, körülbelül déli egy óráig. Pont akkor kellett volna az urának hazajönnie, akkorra ígérte. Ezt persze már nem mondja el, nehogy még jobban bosszantsa és a férfi sem szól semmit, de magában keserűen megállapítja, hogy e héten már ötödik esetben fogadja a felesége ilyen kedvetlen és mogorva ábrázattal. Persze, annak már nem számol utána, hogy ő viszont e héten nyolcszor jött később haza néhány órával, ahogy mondta.

Sajnos, a házasságban napról-napra, évek alatt a tévedések és sértődöttségek addig halmozódnak, amíg mázsás súly nem lesz belőlük. És akkor az emberek csodálkoznak, hogy milyen nehéz boldognak lenni? Pláne két embernek együtt. Hát tesznek valamit az érdekében? Még a legelemibbeket is elfelejtik. A szerelmen és az együttélésen pedig olyan aprólékosan kellene dolgozni, mint egy ötvösmunkán, hogy műremekké váljon.

A kétségbeesett igyekezet, hogy társaságban szellemesen hasson, teljesen elbutította.

G. DE LA FOUCHARDIÈRE.

2.

TÁRSASÁGBAN.

Sok férj felhasználja az alkalmat és társaságban mondogatja oda a feleségének azt, amit otthon, négy szemközt, a családi béke kedvéért elhallgat. A begyében tartogatja és csak, ha úgy érzi, megfelelő háttér van mögötte, böki ki. Néha egy-egy ilyen epés kifakadás, vagy egyetlen megjegyzés belevilágít két ember legbensőbb életébe. Olyan könnyű utána következtetni. — „Kérlek, hagyj kibeszélni, ne szakíts minduntalan félbe,“ — förmedt rá türelmetlenül, minden pillanatban, a múltkoriban, előttem egy férj a feleségére.

— Könyörgöm, ne szólj bele még abba is, hogy mit eszem és mennyit — kiáltott rá az asszonyra egy ismerősöm, a vendéglői asztalnál, amikor az asszony halkán azon aggódott, éhes marad a párja. Kínosan éreztem magam. Mind a két jelenetnél. Az

asszonyok talán észre sem vették, de én annál inkább. Csodálkoztam, hogy azok — ez a két úriember, akiket én olyan jólneveltnek tartottam —, hogy feledkezhetnek meg annyira magukról. Mintha kicserélték volna őket, még a tekintetük is más volt a feleségük jelenlétében. Először láttam őket együtt.

Nagyon rossz taktika, ha egy férfi azzal akar imponálni az idegen asszonyoknak, hogy nyeglén és udvariatlanul bánik a feleségével. Vagy pláne, ha a felesége rovására próbál szellemeskedni. Mert ilyen is akad, sajnos, nem is olyan kevés. Aki igen mulatságosnak találja, ha a felesége gyengéit felnagyítva és kiszínezve előadja, hogy ezzel szórakoztassa a társaságot. ízléstelenség, idegeneket beleavatni és bíráló hívní a házastársi vitákba, megjátszani a papucs alatt nyögő áldozatot, kipellengérezni az asszony hibáit, féltékenységét, költekezését vagy adni a megcsalt férjet, hiúságból, ne-hogy azt higgyék róla, ő nem tudja, hogy megcsalják.

Nekem elmegy a kedvem a mulatástól, ha a bárban a társaságot megvendégelő házigazda az asztalnál minden hölgyet, sorban, tízszer is végigkérdez, parancsol-e még egy pohár pezsgőt és csak éppen, következetesen, mindig a feleségéről feledkezik meg. Milyen különös, hogy olyan kevés férfi tud társaságban egyszerre a felesége számára férj és az idegen nők részére férfi is maradni. Vagy belesimpaszkodnak a feleségükbe, feltűnően udvarolnak neki, rava-szul azt mutatva, hogy a részükre más nő nem létezik, mert unatkoznak —, nem tudván kihez szólni, — vagy semmibe sem veszik az asszonyt, így kérkedve a függetlenségükkel. Kissé meg lehet érteni az Amerikában mindinkább elterjedő divatot, hogyha jól

akarnak mulatni, a házastársakat külön-külön hívják meg.

Állítólag ez nemcsak a mulatságoknak tesz jót, de a házasságoknak is. Így kevesebb a válóper. Az amerikai válóperek statisztikájában jelentős számmal szerepel a leggyakoribb asszonyi vád: „A barátaim előtt tett nevetségessé.“ Ezt a bűnt igen sok asszony nem tudja megbocsátani. Magam sem tudnám. Túlzás, de én is osztom annak az asszonynak a kifakadását, aki azért akarta elhagyni az urát, mert az társaságban csak akkor érezte jól magát, ha pojjácskodhatott és a többiek nevettek rajta.

— Az uram odahaza komoly és inkább szótlan, — adta elő panaszában a szép amerikai hölgy —, de mihelyt társaságban vagyunk, megváltozik és boldog, ha ő a vicctéma. Ez módfelett sérti a hiúságot, szégyelem magam, nem tudok szeretni valakit, akinek mások előtt nincs tekintélye. Ilyenkor, ha a többiek is nevetnek rajta, nekem is nyomban feltűnnek a fogyatékoságai. Még a külsejét is rosszabbnak látom, bánt, hogy kicsi, hogy kövér, hogy bandzsít, hogy az orrahegye szeplős. Ezeket a hibákat máskor észre sem veszem.

Tetszik nekem az a válóok is, ahol a jó fülű, muzikális feleség nem bírta el, hogy a férje, aki jólkereső ügyvéd volt a magánéletben, társaságban állandóan operaénekesi babérokra vágyott.

— A legenyhébb kérésre már reszeli a torkát, a szalon közepére penderül és irtó hamisan belekezd a Carmen nagy áriájába. Azt hiszem, hogy elsüllyedek a szégyentől és látnom kell az emberek hogyan fojtják magukba a nevetésüket, — panaszolta az asszony.

Hát lehet egy ilyenrel aztán hazamenni?

Bizony uraim, a kivilágított szalonban mi, asszonyok élesebben látunk és sokszor, sajnos, észrevesszük a férjünkön azokat a nem kellemes sajátságokat, amelyek a családi lámpa jótékony homályában vagy a hangulatvilágításban elkerüli a figyelmünket.

Hát még, ha a társaságban ismeretlen sajátságokat vesznek fel, hősködnék, amikor mi már megbocsátottuk, hogy gyávák, humorosak, amikor mi már megszoktuk, hogy mogorvák, bőkezűek, mikor tudjuk, hogy milyen összeszorított foggal teszik. És nem kellemes a férjünktől végighallgatni, amikor nagyképpen, mint a saját, eredeti gondolatait, szajkó módjára ismétli el azt, amit délben a tekintélyes ebédvendégünktől hallott.

Uraim, vigyázzanak a társaságban! Mert itt vissza lehet nyerni és el lehet veszíteni az asszonyt...

„Akarsz játszani utazást, hajót?”
KOSZTOLÁNYI.

3. AZ IDEÁLIS ÚTITÁRS.

Nem elég a pénzt előteremteni, az útitervet gondosan előkészíteni, a hotelszobát biztosítani, menetrendet ismerni, hat nyelven gagyogni, hálókocsit lefoglalni, poggyászt feladni, Badekerekkel felszedelőzködni, időjárásról tudakozódni, földrajzt ismerni műveltnek és szellemesnek lenni ahhoz, hogy valaki igazán jó útipartner lehessen.

A jó útitárs önző. Nem igyekszik azon, hogy állandóan fárasztóan figyelmes legyen a kedveskedésével, nem gyötri agyon a másikat. De mindig ott van, amikor szükség van rá. Éli a saját életét, anélkül, hogy beleütköznék a másik életébe, vagy zavarná az időbeosztását vagy megsértené a hiúságát. Nem hanyagolja el és mégis hagyja szabadon lélekzeni. Egy asszonynak annyi idő kell az öltözködésen kívül is a saját részére. Kivált a semmittevéshez.

Miért utazik nővel az a férfi, akit vasúton izgat a hordár, autóban a térkép, örökösen az étkezéssel

van baja, mindennel elégedetlen, szidja a hotelt, az ellátást, a pincérekkel képtelen magát megértetni, kirándulni hajnalban indul, amikor a nő még aludni szeretne? Türelmetlen, amíg a nő öltözködik, ő viszont mindig rossz időben rendeli a borbélyt. Nem lehet rávenni, hogy felvegye a szmokingját, dühös, ha táncra kéri a nőt, ő viszont nem táncol? ...

Nem engedi a fodrászhoz. Minek? Kár az időért. A kirakatok előtt ijedten elhúzza, felesleges vásárolni. És mégis mindig úgy találja, hogy az étteremben a mellette ülő hölgy ruhája elegánsabb, mint a vele levő asszonyé, szebb a hajviselete, *diszkrétebb* az arcfestéke, jobb a parfómje? Összehasonlít! *Fővétek!* Urak! Ezt mi még otthon, a hétköznapi életben sem bocsátjuk meg. Tűrhetetlen, ha a férj minduntalan más asszony erényeit emlegeti a felesége előtt példának. Ha minduntalan elismétli: — „Bezzeg más feleség segít az urának a hivatali előmenetelében... Bezzeg más asszony alkalmazkodik a férfi szokásaihoz... Bezzeg más nő lemond erről-arról...”

Mindig más nő! Pedig az utazásnál a nő úgyis érzékenyebben veszi észre a saját fogyatékoságait. Otthon úgyahogy meg van elégedve az alakjával, a ruhatárával. Nincs alkalma olyan világosan látni, hogy bizony, jó pár kilóval több a kelleténél és megint helytelenül állította össze a felszerelését. Itt jön rá keserűen, hogy a másik nőnek a szomszéd asztalnál — de ezt csak a nőnek szabad észrevenni —, soha az útitársnak —, kifogástalan az alakja, jószabású a shortja, szép a szandálja, tökéletes az estélyi ruhája...

A nőnek minden elutazás tükör, amelyikben felülvizsgálja a hibáit. Weininger nagyon is helyesen

állapította meg, hogy a nő nem tud ránézni egy másik nőre anélkül, hogy össze ne hasonlítaná magát azzal. Igen, igen, így van.. .

Képzeldék el tehát Uraim, mit szenved a nő még egy kis vikend kirándulás alatt is. Különösen a sport-helyeken, ahol annyi szép és annyi még szebb nő van. Mennyivel kedvesebb tehát az az útitárs, aki elfogultságból vagy hízelgésből visszaadja a nőnek a hitét, megerősíti az önérzetét.

— Az egész plázson te vagy a legszebb! Te legalább tíz évvel vagy fiatalabb annál a kékruhás nőnél. Ez tízszer olyan kövér, mint te — mondja, mielőtt még a nő ráérne levonni összehasonlításának szomorú eredményét. Ez a biztató kis megjegyzés megtakarít neki egy rossz pillanatot. És ami a legkülönösebb, ez a szépség Coué-módszer tényleg *csodákra képes*. Ha a férfi szépnek látja a nőt és nem unja ezt minduntalan el is ismételni, a bók kiül az asszony arcára. Megszépíti... És kedvet ad neki ahhoz, hogy az öltözködésben is lefőzze valamennyi vetélytársát.

Miért utazik nővel az a férfi, aki nem képes elszakadni az otthonától, íróasztalától, munkájától? Aki attól retteg, hogy most, a pihenés néhány napja alatt mulasztja el a legjobb üzletét, most nevezik ki helyette utódját, most rabolják ki a lakását... Aki a szabadságon intézi el a hivatalos restanciát...

Külön típus az a férfi, akinek az utazás alatt folyton a gyomrával, májával, epéjével van baja. A legkisebb rosszullétnél már azt hiszi, meg fog halni, attól retteg, hol találnak orvost, ha hirtelen meg kell majd operálni és vájjon az jó orvos lesz-e? Egy fogfájás, torokgyulladás, jelentéktelen baleset és a férfi

már nyugtalan. Nincs megelégedve az ápolással, a gyöngédséggel. Türelmetlenül dörög, rángatja a priznicet — amit persze, hogy ügyetlenül kötött meg a nő —, nincs bizalma a tanácsaiban, keveseli és sokallja egyaránt. A férfiak legtöbbször, ha beteg, mogorván visszautasítja, hogy a nő törődjön vele, a hogyanlétéről kérdezgesse, a segítségét felajánlja. Azt kívánja, mint a beteg állat, hogy hagyják békén szenvedni a kuckójában. A nő méltányolja a kívánságát, hősies önuralommal legyőzi a természetében rejlő anyáskodást és tapintatosan félrevonul. Ekkor éri a meglepetés! A férfi meg van sértve, hogy a kutya sem törődik vele.

Beteg férfi! Külön tanulmány. Megint egy biztos próba a szerelem aranyértékének a kivizsgálására. Azt a férfit, akit a nő lázasan, nyafogva, legszívesebben mint egy kis gyereket az ölébe véve dédelgetne és akiért egy szál ruhában télvíz idején felkelne az ágyból, hogy egy aszpirint hozzon neki vasárnap éjjel (amikor esetleg órákig kell keresni a legközelebbi gyógyszertárat) — szereti. Szóval azt a férfit szereti legjobban, aki legtöbbször förmed rá, hogy „Drágám, hagyjon békén“ — a tanácsaival és az orvosságaival együtt.

— Akkor éreztem meg, hogy semmi közöm sincs a második férjemhez és hogy még mindig az elsőt szeretem — mondotta nekem egy asszony, akiről senki sem értette meg, miért vált el a dúsgazdag második urától, — hogy az első koldusszegényhez visszaterjen, — amikor Velencében a második uram halmérgezést kapott. Egy évig még csak eszembe sem jutott az első férjem. Sőt, ha nagyritkán összehason-

litottam őket, biztosan a második uram javára dőlt a mérleg. Színházban, társaságban, mindenütt jobban éreztem magam vele. Jobb partner volt, gazdag, figyelmes. Az elsővel csak veszekedtünk. Pénzen és sok mindenben. De jött a halmérgezés! És én egyszerre nem értettem, mi közöm van ahhoz az idegen emberhez, a szálloda szobában, aki ott nyöszörög mellettem a szomszéd ágyban. Miért kell nekem törődnöm vele, miért kell nekem orvosok után futkosnom? önkénytelenül folyton az első uramra kellett gondolnom, mire voltam képes érte, amikor egy fillér nélkül álltunk és ő hetekig tüdőgyulladásban feküdt a Mester-utcai egyszoba-konyhás lakásban... Valósággal csodákra. Jóformán csak akarattal küzdöttem a halál ellen. Szerellemmel. És amikor Velencében odakiáltottam a második uramnak, hogy „rögtön jövök, csak megyek telefonálni az orvosnak“ hazudtam, mert a postára rohantam, feladni a sürgönyt az elsőnek: Téged szeretlek... Visszajövök... — csak ennyit.

Utazás, betegség! Nem tudok ennél a történetnél szebbet annak az illusztrálására, hogy a szerelemben milyen döntő mind a kettő. Mennyire mértékadó...

Miért utazik nővel az a férfi, aki nem tud betelni egyetlen asszony szerelmével, ha nem is évekig, de legalább néhány hétig? A hotelszoba ablakából, — amíg a nő az éjszakai toalettjével van elfoglalva, — látcsővel próbál átfurakodni a szemközti szobába, mert *véletlenül ott is* vetkőződik egy asszony. Egy másik. Sokkal rosszabb alakú, nem is csinosabb, mint az övé, de egy új. Egy idegen. Könnyű hódító Don Jüan-nak lenni, amikor ott van valaki, aki a puszta jelen-

létével meggátol minden sikert. Legalább is minden elképzelt sikert. Mert a legtöbb férfi, aki, ha egyedül utazik, el van veszve, — azt képzei, most az egyszer, ha egyedül lenne, minden szembejövő nő egyenesen a nyakába esnék. Nem, nem így van ez, uraim. Az idegen nő éppen csak azért veszi önöket észre, mert nincsenek magányosan és van maguk mellett valaki, akitől elvehetnék.

A jó útitárs, mint a jól sikerült utazás, tele van meglepetésekkel. Változatos. Valaki, aki más, mint otthon, anélkül, hogy a külsejét kockás bricsessel, rikító, sárga, kihajtott inggel, kötött térdharisnyával, tarka trikóval, világos pizsamával, vállon hordozható távcsővel, elégtelenítené. Szörnyű meglepetéseket hozhat, ha a férfi „nekiöltözik“ az utazásnak, vagy a sportnak. Már az elindulásnál ki lehet belőle ábrándulni. És az ilyen öltözék igen gyakran még a megszokott modorából is kivetkezteti. Kedélyes, mert kackiás kalapban, zerge tollal, hogyan is lehetne más?

A jó útitársnak nem kell nábobnak lennie. A nő csak lenézi, ha mindenütt baleknek nézik. Ha szereti a férfit, csak bosszantja a feleslegesen kidobott pénz.

Nem tudom, hogy úton miért válik olyan sok férfi együttal jóssá is?

— Lekésünk, meglátod, hogy lekésünk, — lihegi. A kofferkulcsokat el fogod veszíteni. — Biztosan esni fog. — Rossz lesz a koszt. Ismerősökkel fogunk találkozni, de mindezt csak akkor mondja, ha ez a nőnek kellemetlen. — Itt egy lélek sem lesz, —jósolja viszont, ha a nő társaságra vágyik. *Csak optimista lehet jó úti-partner*, aki annyira tele van azzal, hogy örömet akar szerezni a másiknak, hogy el sem képzelhet egyebet.

Az igazi útitársban minden jó tulajdonság egyesül. Udvarló, szerető, férj, bankár, táncos, egyszemélyben. De hát hol van ilyen? Csoda-e, hogy olyan sok aszszony kénytelen megalkudni és a meglevő, rossz útitárs oldalán titokban örökösen a jó partnert keresni? Vagy okulva a rossz tapasztalatokon, minden utazáshoz más kísérőt választ, mert mindig csak azt az egyet keresi és megint csak rosszul jár, mert az ilyen nővel — ha egyszer akadna is ilyen partner —, ki akarna elutazni?

A szerelem, egy válfaja a szenvedésnek, tehát fegyelem. Csak úgy mint a fájdalom, a törekvés, a tisztelet és valamennyi érzelmi próba, mert ő maga is az élet egyik része. S az élet — fegyelem.

CHARLES MORGAN.

4.

A MEGÉRTÉS HATÁRAI.

— Vagy elpusztulunk egy férfiert, vagy meg-
unjuk. Nincs más mód. — Egy fiatal, légiesen szép
asszony szájából hallottam ezt a kifakadást, aki azon
az úton volt, hogy még fizikailag is elpusztuljon az
uráért. Annyira fokozottan, szinte beteges túlzással
szerette, hogyha az kiment a szobából, összeesett.
Valami megmagyarázhatatlan félelem szorította össze
a torkát, a szíve mintha megszűnt volna dobogni.
Eszméletlenül szedték össze, néha csak órák múlva.

— Képzelőds, — vonogatták a vállukat az orvosok.

— Komédia, — mondotta a férj. Én, mint jó
barátnő,
valahol a két véglet közt ingadoztam. Beláttam, hogy
a férj helyzete lehetetlen. A szerelemben nincs önfel-

áldozás. Önzés van. Áldozatok vagyunk. Keresünk. A férfi is. A nő is. Egy életet leélni kézenfogva, örökös szerelmeskedésben, gügyögésben, csókolodzásban, — lehetetlen. Kivált egy ötven éves férfi részére, aki már igen sok mindenen túl van és akit a szerelmen kívül még ezer más dolog is érdekel. Elvben tehát a férjnek adtam igazat.

— Csak amikor a beteg asszony ágya mellett ültem és beláttam házasságuk legintimebb részleteibe is, — jöttem rá, hogy nem lehet olyan egyszerűen elintézni ennek a szerencsétlen, gyöngédségre áhító asszonynak a viselkedését. Rossz volt a módszer, amivel a férj ezt a tapasztalatlan, ideálmussal teli teremtést a megértés útjára próbálta szorítani, ő a köztük levő huszonöt éves korkülönbséget azzal akarta eltüntetni, hogy igyekezett megmutatni a feleségének, hogy még mennyire fiatal és hány nőnek kell. És ez sikerült is. De nem csak az új hódításokkal kínozza meg, megkövetelte az asszonytól, hogy az a keblére ölelje, a házába fogadja az egész múltját is, hogy mint harmadik feleség, állandóan levelezzen az elsővel, — mert ez szerencsére két világrésznyire szakadt el tőle — és állandó barátságban legyen a másodikkal, mert őt sem akarta elveszíteni. Neki szüksége volt állandó tartalékra úgy a múltban, mint a jövőben.

— Csak nem vagy féltékeny? — fordult megdöbbsent csodálkozással az asszonyhoz, ha az szerinte nem játszotta elég jól a szerepét.

— Óh, dehog — mosolygott az asszony és már közel volt az ájuláshoz. Ahhoz a különös szédüléshez, ami egy szívszúrással kezdődik és megfagyasztja a vért az erekben. Betegség... De nem képzelődés és

még kevésbé komédia: Féltékenység. Aki nem érezte még soha ugyanezt egy név említésére, egy elfogott tekintet meglátására vagy csak egy gyanús levélboríték érintésére is —, az ne beszéljen szerelemről. A féltékenységet idővel, sok bölcseséggel el lehet nyomni, sőt, nagy akaratereővel oda lehet vezetni, hogy fájdalom helyett jóleső izgalmat okozzon és állandó frissességben tartsa és fokozza a szerelmet. . .

De ezt ne kívánja senki egy egészen fiatal és még romlatlan partnertől. Kényelmetlen, ha az asszony szenved, — óh, elhiszem. De, ha a férfiak, akik hozsannával fogadják a harmincöt éves szerető megértését, tudnák milyen nehéz és hosszú volt az út, amíg az asszony eljutott ehhez a bölcseséghez. Hány férfi és hány csalódás kell ahhoz, amíg rájött, hogy *úgyis hiába minden*. A férfíétvágy telhetetlen. Semmi szerelem sem képes megváltoztatni az alaptermészetüket. *A férfi poligám ösztöne ellen küzdeni meddő, szinte nevetséges.*

— Vagy elpusztulunk, vagy megunjuk őket. Ez igazán nagyon igaz. Marad a másik, az utolsó lehetőség. A megértés. Ahová idővel minden asszonynak el kell érkeznie, hacsak nem akar terhére válni annak, akit szeret.

Csakhogy a nők, milyen jó színészek és amennyire kitűnő az alkalmazkodási ösztönük olyan művészetté fejlesztették ezt a megértést, hogy a férfiak visszaélnek vele.

— Csak nem vagy féltékeny? Te, az okos, a nagyszerű, a pajtás? — kérdi a férfi önzőn és bután, ha egy kicsit túlságosan a szívére tapos az asszonyának.

— Oh, dehogy, dehogy — mentegetődzik az asszony, mintha ő követett volna el valami illetlenséget, ha egy pillanatra megmutatná az érzéseit. A kölcsönös megállapodás ellen vétett, mert hiszen annakidején kölcsönösen és ünnepélyesen megfogadták a megértést.

Megértés! Az annyira vágyott ideális állapot... De hol vannak ennek a határai? Nem becsülik-e túl a férfiak ennek a megértésnek az erejét? Az őszinteségük igen gyakran kíméletlenség. Nem ismerik eléggé jól az asszonyi természetet, hogyha azt képzelek, hogy csak azért, mert a feleségük nem rendez jeleneteket egy-egy kiruccanásuk után, befelé is csak mosolyog az újabb kalandon. A nő, aki tapintatosan kisurran a szobából, hogy ne zavarja a férjét, amíg az egy másik asszonynak telefonál és elfordítja a fejét az utcán, amikor az új flörtjét kísérgeti, igen gyakran ráfizetett a jólneveltségére. Nem hordja a homlokán a szenvedését és így nincs része kíméletben.

Az átlagnál okosabb nőtől a férfiak emberfelettien sokat követelnek. Ismerek egy asszonyt, neki is, mint minden szerelmes nőnek az volt a vágya, hogy a férfitől, akit szeret, gyereke legyen, de nem tehetette meg, mert az még csak nem is titkolta, hogy sohasem veszi el feleségül. Közben meg is nősült, ahogy ő mentegetődzött „anyagi és társadalmi okokból.“ De mindez nem zavarta abban, hogy továbbra is együttéljen a szeretőjével is. És azon az éjszakán, amikor a felesége szült, elvárta a barátnőjétől, hogy az megossa vele az izgalmakat. A szegény nő ott kucorgott a szanatórium eldugott szobájában, mert a férfinak, hogy az idegei fel ne mondják a szolgálatot, szüksége volt a

jelenlétére. Amíg a feleség testileg kínlódott, a barátnő pokolian szenvedett lelkileg. És mikor a gyerek megszületett, a férfivel együtt kellett ujjongania.

És ez csak egy példa a sok százból, ahol a nő jóformán áldozata a „megértésnek“. Csak, hogy egyet említsek. A híres grafológusnő, akinek az ura már csak a felesége tudományához ragaszkodik és minden fontos szerelmi ügye előtt az ő véleményét kéri ki az új nő jellemére vonatkozólag. Vele analizáltatja a szerelmi levelezéseit.

— És szeret ez a nő engem? És hogyan viselkedjek vele, hogy meghódítsam? — kérdi a saját feleségétől, akinek olyan jó véleménye van a szellemi színvonaláról, hogy fel sem tételezi róla, hogy féltékeny. Pedig, ha sejtené, hogy mennyire az!...

Mert van egy bizonyos női típus, amelyik inkább meghal, de nem adja meg azt az elégtételt a vetélytársának, hogy szenvedni lássák miatta. Inkább úgy kezeli az ide-oda ugráló férfit, mint egy rossz gyereket, akinek minden tévelygését meg kell bocsátani. A megértése lemondás, fájdalmas és nagyon sok keserűen átsírt éjszakának az eredménye. Vájjon elhinné-e a férfi, hogy a féltékenységtől mentes nő tíz évvel ezelőtt még kikaparta volna a szemét, hacsak rá is mert nézni egy másik asszonyra.

Akkor még nem volt megértő, de annál inkább *hitt* a szerelemben.

*Andromaque, az urához: Hector!
Te részemre apa vagy, tiszteletre-
méltó anya, fivér, s egy ifjúsággal
teli férj.*

ILIÁSZ.

5.

AMIÉRT HÁLÁSOK VAGYUNK.

Utólag, hosszú évek után is megemlegeti a nő azt a férfit, akinek valami Örökbecsű szépet köszönhet. Nem én állapítom meg először azt, hogyha a nő szeret, olyan mint a viasz, mester kezében rekekművé formálható, a kontáréban megáll, megszűnik fejlődni, a benne szunnyadó adottságok és tehetségek sohasem bontakoznak ki. Az a férfi, aki a szerelem idejében a nő lelkének a fogékonyságát jó irányba tereli, megérdemelné, hogy hivatalosan is a többnejűség jogát élvezhesse. Aki nemcsak a maga szórakoztatására, vagy a hiúsága kielégítésére, mulatókba cipeli a nőt, aki nemcsak ruhaakasztónak használja, akire ráaggathat mindent, hanem felnyitja a szemét és megtanítja látni, nézni. Ráneveli szeretni a művészetet, irodalmat, verset, zenét, festményt, szobrot. Tanítja. Fej-

leszti a látókörét, rászoktatja a gondolkozásra. megszeretteti vele a természet nagyszerűségét. Elviszi utazni, ismeretlen tájak emlékével ajándékozza meg, gyöngéden megfogja a kezét, ha az nem veszi észre a Reims-i székesegyházat sem. Felébreszti a nap felkeltéért. Óvatosan kiemeli a nőt abból az önimádatból és a csak, a saját kis lényével foglalkozó érdeklődési körből, amibe a nők, sajnos, oly gyakran meg szoktak rekedni. Észrevéti vele a világ végtelen változatoságát és felkelti az érdeklődését ezer és ezer dolog iránt. Más iránt is, mint ami ő maga. Emberré teszi!

A férfitől függ, többnyire attól, akit a nő igazán szeret, hogy mi lesz belőle. Az ő felelőssége, az ő lelki ismerete, hogy az megállja-e a helyét az életben. Még a szülőknél és a nevelésnél is többet tehet érte. Ha fejbevágyja rögtön, az életelindulásnál egy csaló-dással, ha megfosztja a hitétől a kezdet kezdetén, ha megfertőzi cinizmussal, léhasággal és aztán odébb áll, csoda-e, ha a nő többé nem találja meg önmagát?

A férfi, aki a lelkében megerősítette a nőt csak egy fokkal is, — szerény véleményem szerint veheti a kalapját akkor, amikor éppen kedve van és elhagyatja minden anyagi kártalanítás és lekiismeretfurdalás nélkül. Ismeri a nőt, tudja, hogy az nem omlik össze, az életének a szerelmen kívül van egyéb tartalma, célja is, van olyan erős, hogy a szenvedésre megtalálja az orvosságot. Egyenes úton van azon az úton, amire az ő segítsége nélkül sohasem akadt volna. Fontos-e még egyáltalán, hogy mellette maradjon, végig, az egész életen? Ez már a férfi temperamentumán múlik, képes-e állhatatosan egy nő mellett kitartani? Ha nem, — ettől még nem gazember. De, hogy követ-

kezetesen mindegyik nő, amelyikkel csak összehozta a sors és a véletlen, elkallódik, elzüllik, ez már gyanús. Vájjon, nem az ő műve és befolyása-e?

Mikor először szerelmesen megölelsz egy asszonyt, jusson eszedbe egy pillanatra az is, mi lesz belőle, ha elhagyod? Tudsz-e annyi lelki gazdaságot adni neki, hogy kárpótold azért, amit elveszel, követelsz és elfogadsz tőle?... .

*Mi egy női élet értelme? Egy érzés,
melynek teljesen átadja magát, tetőtől-
talpig.*

MÁRAI (AZ IGAZI).

6.

JÓL ESIK.

Apró lelki ajándékokat kapni attól, akit szeretünk. Sajnos, ezen a téren épp úgy nélkülözzük azt, amire igazán vágyunk, mint a kézzelfogható ajándékoknál. Azt hiszem, ez megint csak abban rejlik, hogy a férfi nem ismeri eléggé a nő alaptermészetét.

A nő, akárhányszor csalódik is, élete végéig nem szűnik meg hinni abban, hogy egyszer mégis csak megtalálja az igazit. Folyton keres, keres és mindegyik szerelmében képes újra megújhódni. A férfi nem keres, ő gyűjt. Szenvedélyből, hiúságból, hódítási ösztönből, halmozza a kalandokat. Neki nincs szüksége arra, hogy a szerelmi történetek egyes fejezetei között összefüggés legyen.

A nő, azt mondhatnám, hogy egy teljes, sok kötetes szerelmi regényt akar átélni, — míg a férfi megelégszik a novellákkal. A nő az új hőst rögtön bele akarja illeszteni a régi, a meglévő teljes keretbe. Neki nem elég csak a részlet és az új férfival rögtön

megint egy egész életet akar átélni. Akit alkalmas társnak hisz, azzal vissza akar térni oda, ahonnan valamikor elindult, ahol, úgy érzi, hogy az első hibát elkövette. Valami arra ösztönzi, hogy „jóvátegyen“ valami megnevezhetetlen tévedést és ezért foglalkoznak a gondolatai olyan gyakran a gyermekkori benyomások, örömök és sérülések körül. Ezért beszél előszeretettel az iskolai éveiről, a nagylányság első élményeiről, sokszor jelentéktelennek látszó, szinte érdektelen dologról.

Ha a férfiak egy kissé türelmesebbek és főleg tapintatosabbak lennének, sohasem mulasztanák el a nőnek megadni az alkalmat, hogy mindazt, ami neki fontos, elmondhassa magáról. Ez neki lelki szükséglet. Résztvétlenség ásítani, amikor bőbeszédű részletességgel talán tizedszer meséli el, hogy is volt az, amikor kicsi korában, egyik falusi vasárnap délelőttjén vadonatúj ruhában beleesett a patakba. Neki ez a baleset örökre emlékezetes és csak akkor tudja magában végleg elintézni, ha a férfi, akit szeret, szintén részt vesz benne. Legalább utólag. Mindig, mindegyik és mindig éppen az, akit szeret. Az előző férfiről — akiben csalódott — kiderült, hogy nem értette őt meg. Sem a „patak históriában“, sem egyébben. Semmiben. Most szentül meg van győződve arról, hogy ez az új férfi, ez az igazi, majd megérti. Ennek kell, hogy feltárja az egész életét. Ha ez most megvigasztalja, megsimogatja, úgy, mintha még mindig az a síró három éves kislány lenne, akkor rögtön minden rendben lesz.

A nőnek jól esik, ha a férfi érdeklődést mutat minden iránt, ami az ő személyével van összefüggés-

ben. Ha vágyik megismerni azt a helyet, azt a környezetet, ahol született és amiben felnőtt, ha kérdezősködik a nevelői, tanárai, játszópajtásai, iskolatársai iránt. Ha nem nyugszik, amíg nem látta a róla készült valamennyi fényképet, pólyáskorától kezdve. Ha rettenetesen nagy szerencsének tartja, hogy húsz évvel ezelőtt átesett a bárányhimlőn, tudja, kikkel járt a táncórára, nem felejt el, hogy amikor fehér ruhában az első áldozásra indult, esett az eső, fel tudja sorolni, melyik évben hol nyaralt, mik voltak a kedvenc játékaik, hogy hívták a kedvenc kutyáit, macskáit, melyik volt az a nevezetes nap, amelyiken az első sítúróját tette, satöbbi...

Feltétlenül meghatja és jól esik neki, ha a férfi, ha nem is egészen őszintén, de legalább okosan megjátssza, hogy rokonszenvet érez a szüleivel. Ha nem húzódik attól, hogy őt a mamának, papának, testvéreknek, rokonoknak bemutatassa, családi körébe bevezesse. Jól esik és ez annyira fontos, hogy nem győzöm ismételni, ha a férfi gyereket akar tőle... Jól esik, ha még a halottai iránt is érdeklődik, ha a már kihalt fájdalmaiban is osztozik. Ha eszébe jut néhány szál virágot letenni a neki annyira kedves sírokra, hogy ezzel is bebizonyítsa, mennyire azonosítja magát vele.

Egy asszonynak csak abban az esetben adjunk tanácsot, ha előre biztosak vagyunk benne, hogy megfogadja.

ROUSSEAU.

7.

S Z Ö R N Y E N   U N J U K .

A gyámkodást, az állandó dadáskodást. Mert ezt nem szabad összetéveszteni a figyelmességgel. Ez nemcsak, hogy nem kellemes, de a nőben azt az érzést kelti, hogy az önálló akaratának keresztülvitelében akarják korlátozni, önkénytelenül megmaka-csolja magát és ellenáll. Vannak férfiak, akik szajkó módjára százszor tudják elismételni azokat az intelmeket, amelyekre már oda sem hallgat az asszony. „Ne tegye ezt, ne tegye azt“, — morogják a felesleges apróságoknál és éppen azokban a kérdésekben, amikor a nőnek szüksége lenne támaszra, tanácsadóra, csődöt mondanak, használhatatlanok. Akik az élet komoly válságaiban, anyagi nehézségeiben, a megélhetés viharában hagyják, hogy a feleségük magányosan verekedjék; egyszerűen, amikor arról van szó, hogy kinn

csepereg az eső, nagyon elkezdenek érte aggódni. Figyelmeztetik, nehogy valahogy esernyő nélkül menjen el hazulról. De amikor az asszony tegnap kétségbeesve mesélte el, hogy egy fontos váltója jár le huszadikán és a vevőitől képtelen behajtani a kinnlevőségeit, oda sem hallgattak, sőt, ami az asszonyt még ennél is jobban bosszantotta, reggel gyanútlanul kérdezték meg, nem tudná-e őket csekély pár száz pengővel kisegíteni.

Ismerek egy újságíró pilótanőt, aki a legmerészebb utakra vállalkozik, hogy a riportázsokból eltartsa önmagát és a két gyerekét, mert a férje egy fillérrel sem tudja segíteni. A nő hónapokig van úton és amikor hazajön, az ura azzal próbálja fenntartani férji tekintélyét, hogy minden csekélységért szólongatja. — „Ne menjen a nyitott ablakhoz, megfázik. Ne menjen a napra, mert napszúrást kap, aztán vigyázzon, ha átmege a járdán“ — satöbbi.

Kérdem, őszinték-e a férfiak ezek a felkiáltásai? vagy csak mások előtt teszi-e, hogy a gondos férj látszatát keltse. Nem, ezek a folytonos „Ne tegye ezt, ne tegye azt“ megjegyzések nem esnek jól és nem hiányoznak egyetlen asszonynak sem. Tessék sürgősen leszokni róla.

Az érzések, melyeket valakivel szemben megengedünk magunknak, semmiképpen sem jogosítanak fel akaratán kívül betörni az életébe.

F. MAURIAC.

8.

„SZERETEM“ — NEM MENTSG.

Szeretem, veri a mellét a férfi és ezzel a jogcímmel tönkreteszi a nő életét. Mert számtalan esetet tudok, ahol a férfi, bízva ennek a szónak a mindent megmagyarázó erejében, elkészerítette az imádott nő minden pillanatát. — Ha ez a szerelem, akkor inkább gyűlöljenek — hallottam kifakadni nem egy nőtársamat, aki olyan szerencsében részesült, hogy áldozatul esett egy-egy ilyen szenvedélyes és kellemetlen szerelemnek. A szerelem még senkit sem hatalmaz fel arra> hogy durva, fenyegető, vagy pláne unalmas legyen. Hogy beleavatkozzék a másik magánügyeibe, féltékenységi jelenetekkel, állandó gyanakodással, firtatással, szemrehányásokkal kínozza. Tudom, hogy annak, akit ilyen természettel vert meg a sors, nem használ semmiféle példabeszéd, arról lepattog a szó, én csak azt a tévhitet akarom eloszlatni, amit az ilyen férfitől magam is hallottam: „Más nő bezzeg boldog lenne,

ha ennyire imádnák, ennyire féltének!“ Nem, ez téves. Igaz, hogy a nők nagyon magányosak, egyre ritkább a férfi, aki nemcsak szerelmeskedni, de még szeretni is tud, de ezért ebből a példányból mégsem kérünk. *Szerelem, megértés és gyöngédség nélkül nem ér semmit.* Annak, aki szeret — aki jobban szeret, mint a partner —, rengeteg tapintattal és fegyelemmel kell örködnie az érzésén, hogy terhére ne legyen a másíknak. Szinte önkénytelenül idézem drága barátom, szegény Karinthy Frigyes mondatát: „A szerelem az a kétfülű kosár, amit ketten visznek, de nem egyformán. Egyszer az egyik viszi a nagyobbik súlyt, máskor a másik.“ Ha tehát valaki a szerelemnek a nehezebbik felét cipeli, úgy tegye azt előkelően és rokonszenvesen. Vannak férfiak, akik mindenkivel szemben meg tudják őrizni az önuralmukat és csak azzal az eggyel szemben, akit szeretnek, viselkednek lehetetlenül. Valami állandó nyugtalanság uralkodik rajtuk, egyetlen megjegyzés képes kihozni őket a béketűrésből, gúnyosak, gyanakvók, túlérzékenyek. Minduntalan megsértődnek, minden oldalról veszélyt szimatolnak, féltik a nőt még a tulajdon édesanyjától, a saját gyerekétől is. Boldogok lennének, ha eltilthatnák a barátnőtől is, mert azok káros hatással vannak rá és neki ellenségei. Ismertem egy ilyen féltékeny lovagot, aki még akkor is elzöldült, ha a szerelme a kutyáját megsimogatta. Nem bírta nézni, hogy a nő valaminek örüljön, ami nem ő. Még a tengernek, a napsugárnak sem. Addig mesterkedett, amíg a nőnek elment a kedve a mosolygástól és aztán csodálkozott, hogy az szinte fellélegzett, amikor egy kis időre megszabadulhatott tőle. Ilyen ember ráneveli a másikat a hazudozásra. Nem bírja

el az őszinteséget, lehetetlen neki valamit elmondani, mert a legártatlanabb megjegyzést is kiforgatja. Tönkre teszi a nőnek minden kis szórakozását, a társaságban a szemét meresztgeti, fülel, arcokat vág. A nőnek előtte még véleménye sem lehet, mert mindent rögtön célzásnak vesz. Ha az mit sem sejtve megdicséri azt a színdarabot, amelyikben a hősnő „megcsalja az urát“, az egész bírálatból csak annyit hall meg, amennyit a saját esetére is rávonatkoztathat.

„Persze, tetszik, mert adott esetben maga is így cselekedne“. Állandóan arról panaszkodik, hogy neveltség tárgya és ennek is a nő az oka, mert az őt a világ előtt kicsúfolja, nem azonosítja magát vele. Turkál és kutat, kikutatja a nő retiküljét, kulcsot csináltat a szekrényeiehez, a fiókjaihoz, még a levetett kombinéját is megvizsgálja, nem talál-e rajta valami áruló gyűrődést? Tükörben nézegeti az itatópapírjait, kifogyhatatlan az ötletekben, megvesztegeti a cselédeket. Ha elmegy, rácsukja a nőre a lakást, vagyont ad ki magándetektívre, elfogja a leveleit és különböző trükkökkel azon igyekszik, hogy valamin rajtakapja. És csak egyre nem gondol — hogy mindez hiába. Ilyen eszközökkel még egyetlen férfinak sem sikerült a nőt megtartani.

A szerelemben fontosabb, hogy jólnevelt legyen a partner, mint az, hogy különösen okos legyen. Hogy vérvé váljon, írott törvény nélkül is tisztelni a másik embert. Tudomásul vegye annak sajátságait, ne akarjon erőszakot elkövetni annak a „határain“, még akkor sem, amikor ezek a határok egy magas, szerelmi hőfokon, szabadszeggel láthatatlanokká válnak. Embert tisztelni, emberi méltóságot minden körülmények

között tudomásul venni, a szerelmi jólneveltség első feltétele. Csak az ilyen szerelem mellett érezheti magát biztonságban az asszony. Nem kell félnie, hogy a férfi féltékenységében mikor követ el olyan lelki otrombaságot, hogy jóvátehetetlenül megnyomorítja vele.

A nőt különben is ezek a fortélyok, az örökös megfigyelés, a veszély arra ösztönzik, hogy a rabtartóját csak azért is jobbra-balra becsapja. Férfit féltékenykedéssel le lehet törni, le lehet fárasztani, van olyan, aki csupa kényelemből, hogy megmeneküljön a gyötrestől, inkább hű. Gyávább ebben a tekintetben és igen gyakran nem ér neki az új dolog annyit, hogy jeleneteket tűrjön el miatta. Nagyon sok házasságot mentett már meg a teljes felbomlástól a feleség zarnokoskodása. Persze, csak látszólag. A férfi kiéli magát más területen, neki az életben egyéb ambíciói is vannak, mint a szerelem. Neki nem érdemes ezért kockáztatni a nyugalomát. A nőnek viszont mindennél fontosabb a szerelem, neki nincs lehetetlen, azt, akit megunt, meg meri csinálni nyitott ajtó mellett, őt lépésnyire a férjétől, a szomszéd szobában. Nem rosszabb, mint a férfi, de sokkal elszántabb. És a szerelemben százszor makacsabb.

Ha tehát te, kedves olvasó, hajlamos vagy a féltékenységi jelenetekre, nagyon kérek, jussanak eszedbe szavaim és uralkodj kissé magadon. Meglátod, mindjárt könnyebb lesz a „kétfülű kosár“, önagyságát érdekelni fogja a nyugalmad, izgatja majd a fölényed és könnyen lehet, hogy szerepet cseréltek, ő szeret téged jobban és az érzésekből ő viszi majd a nagyobbik terhet. Csak tőled függ, hogy meddig?...

EGY KIS TANULSÁG?

*Amióta szeretlek, számomra a ma-
gány két lépésnyire tőled kezdődik.*

J. GIRAUDOUX
(ONDINE).

I.

100 ESET K Ö Z Ü L 99

Útmutatót adni, hogy mi hat egy nőre — lehetetlen. Hisz minden ember egy külön kis világ. Minden egyes nőhöz külön-külön egy sokkötetes használati utasítást kellene mellékelni. 100 közül 99 nőt vonz a hatalom... A siker, a győzelem. Mindegy, hogy melyik az a terület, ahol a férfi kiemelkedik az átlagból. Legyen az a politikai, vagy csak a sportpálya, a fontos, hogy első legyen. *A nő stréber a szerelmében és szívesen néz fel arra, aki előtt mások is meghajolnak.* Arra, aki egyetlen mozdulattal őt is magához emelheti. Csak kivételes esetekben fordul a legyőzött felé. És akkor is rendszerint csak azért, hogy a saját önzetlenségében gyönyörködjék. Fanatikusan kitart a megálázott mellett, hogy feláldozhassa magát érte. Hősiesen viseli a mártírsorsot és titokban büszke a saját erejére.

Ha itt-ott előnyben részesíti a félszeg és bátor-talan férfit a biztos fellépésével szemben, ezt csak azért teszi, mert mulattatja a játék a veszélytelen partnerrel. Mosolyog, hogy a másik mennyire véd-telen és addig köszörüli rajta kipróbált fegyvereit, amíg esetleg maga is megsebesül.

A hódításnál igen fontos a keret. De sok férfi nem érti meg, a nő miért viselkedik vele annyira másként ma, mint tegnap. Nem tudja, hogy a nőnek nem mindegy, hol közeledik feléje. A hivatása helyén a férfinak rendszerint sikere van. Az orvos fehér köpeny-ben a rendelőjében, a pénzember a bankjában érdekes. Ugyanezt az embert a magánéletben talán észre sem venné a nő.

A nőnek fontos a kellő pillanat. A férfi tudjon várni és ne éljen a legelső kínálkozó alkalommal. Ha közönyös, az sem baj és rendszerint hatásos, ha váratlanul, minden átmenet nélkül csap át a barátságból a szerelembe. A hirtelen fordulatban mindig van valami meglepő, izgalom. És a legtöbb nő olyan könnyen hajlandó elhinni, hogy a férfi évek óta szerel-mes belé és finomságból titkolta el eddig az érzelmeit. Ez a magyarázata annak, aminek olyan sok férfi nem jött rá a nyitjára, hogy a pillanat hangulatának miért van visszhangja a nőnél. Csupa szeszélyből kinyújtja a kezét, mert hiszen nincs kockázat egy nő után és többnyire sikere van... ő persze nem sejti, miért?...

Érdekes, hogy a nő mennyivel jobban megőrzi az emlékében azokat az öleléseket, amelyeket csak kívánt, de nem kapott meg. A férfi, akinek a nő már nem egyszer adta tanújelét, hogy szereti és egyébre

sem vár, csak hogy, amint egyedül maradnak, folytassa az öleléseket — rágyújt és egy lépést sem tesz feléje. Vagy elbúcsúzik hűvösen a kapu előtt és egy szóval sem kéri, hogy szeretne még felmenni hozzá beszélgetni. Akármilyen titka ennek a józanságnak, társaság, munka, vagy egy másik nővel való találka, de feltétlenül hat. A következő alkalomnál egészen biztos, a nő többre értékeli a férfi közeledését. Persze a mértékletesség ne csapjon a végletekbe, ne hagyjon túlsók időt a nőnek a kijózanodásra, vagy egy helyettes találására.

Ne kérkedjék a férfi szerelmi hódításaival. És főként, ne mesélje el többször egymásután, ugyanazokkal a részletekkel, hogy milyen szavakkal hódította meg az előkelő és gazdag úriasszonyt. Ezek a történetek és a férfi szerénykedő és ugyanakkor öntelt mosolya visszatetsző. A nő ráismer a hódítás módszerére. És ugyanazok az elcsépelte dolgok, amik ha az ő szépségét dicsérik, hízelegnek a hiúságának, bosszantóan üresen konganak.

— Ez az ember egy *sexualis gentleman* — jelentette ki lelkesen egy barátnőm legújabb flörtjéről, megindokolva, hogy az miért tetszik neki.

Igen, a férfi legyen diszkrét. — Csak azt mondja meg — kérte évek múlva a férfi az asszonyt, aki őt elhagyta —, hogy miért szökött el akkor úgy, hogy még csak el sem búcsúzott. Mit követtem el? Hiába töröm rajta a fejemet, nem emlékszem semmire, amivel megbántottam volna. Pedig az utolsó éjszaka, emlékszik, nagyon szép volt... — Az asszony hallgatott. Hogyan mondta volna meg, hogy azért nem tudott volna többé szerelemmel ránézni, mert szégyel-

nie kellett magát miatta. Arról beszélt a szerencsétlen azon az utolsó éjszakán, hogy a felesége „igényeket támaszt“ vele szemben, ha hosszabb idő után hazaérkezik és nem érezte, hogy nemcsak a feleségét árulja el, nemcsak magát leplezi le, hanem az ő szép nyári kalandjukat is lerántja valami kispolgári neveltségbe.

Az asszony nem felelt, csak annyit: „Nagyon szeszélyes vagyok.“

A férfi lehetőleg ne éljen vissza azoknak a védtelenségével, akik ki vannak neki szolgáltatva. Nem okvetlenül muszáj megvergetni az elárúsító kisasszonyt, mert az kénytelen a bútorüzletben lehajolni, hogy a vevőknek bemutassa a zongoraszéket. Banális ízléstelenség a gépirókisasszonytól megkérdezni, hogy „ezeket a karcsú, fehér ujjakat“ miért akarja feltétlenül munkával elkoptatni?

Miért prédikálnak a vezérigazgató urak mást a titkárnőjüknek, mint a leányuknak? Miért akarják ezzel, szegénnyel, elhíttetni, hogy „csak egyszer élünk“?

De nem csodálom, hogy a férfiak nem ismerik ki magukat. Hány nőtől hallottam megróni a férfit, aki csak azért, mert egy órában kedvesebb volt vele, mint egyébkor, most már idegenek előtt is bizalmasodik. Feltűnően tegezi és a becézőnéven szólítgatja. És mégis, találkoztam olyan asszonnyal is, aki azért volt megsértve, mert a férfi mások jelenlétében nagyságos asszonyomozta, mintha nem vállalná a viszonyukat, ahelyett, hogy büszkén kérkedne vele. Ez a nő a száz eset közül kilencven tizének a tipikus példája. A kevés kivétel. A másik kilencvenért az itt felsorolt apróbb esetekben merem vállalni a felelősséget.

Mi hat a nőre? Éppen olyan rejtély, mint hogy mi tetszik a férfinak egy bizonyos nőben. A szerelemben éppen az a fenséges, hogy indokolatlan, nincsen miértje. Talán egy mozdulat tetszik, vagy egy mosoly, egyetlen gesztus. *Ahogy* a rövidlátó férfi megigazítja a szemüvegét. *Ahogy* hátrasimítja a haját. *Ahogy* leteszi az újságot. Anélkül, hogy ezeket a titkokat bolygatnám, én csak száz közül kilencven nőtől hallott és tapasztalt esetekről beszélek.

Urak, egyetlen sóhaj! Nincs nő, aki ne hallaná szívesen: — Drágám, hogy szeretnék egy gyereket tőled, aki hasonlítana rád!

Amikor az asszony még fel sem ocsúdott az ölelésből, ne unszolják, hogy jó lesz, ha kimegy a fürdőszobába, mert ez jeges zuhany. Ezzel az egyetlen megjegyzéssel tanújelét adták, hogy semmi közösséget és felelősséget sem vállalnak vele. Szerelemről, szeretetről, *egész életre való összetartozásról* szó sincs. A gyerek utáni vágy a szerelem hőmérőjén a láz. Női és férfi részről egyaránt.

Uraim és tudják-e, hogy száz közül kilencven nőnek fontosabb az együttalvás, mint maga a szerelem. Ne elégedjenek meg annyival, hogy akit szeretnek, mindig csak délután, vagy a napnak csak néhány órájára érjen rá. Együtt aludni! Ne felejtsek el, hogy a nőnek az életében az ágy sokkal fontosabb szerepet tölt be, mint a férfiéban. Neki ez a fészek. Dívány sohasem pótolhatja számára az ágy zárt, védett melegségét. Az ágyban bonyolódik le az egész asszonyi hivatása. Heteket fekszik benne betegen, minden egyes gyereke világrahozatala után. Ebben szül. Neki az ágy valami kellemes, meleg biztonság. Ha nem

komoly beteg, csak fáradt vagy gyengélkedő, úgy készülődik néhány napi ágybanfekvésre, mint egy hosszú utazásra. Némelyik asszony annyira elemében van az ágyban, hogy legszívesebben ott élné le az életét. Benne ír, olvas, vendéget fogad, háztartást vezet és az ágyát telerakja könyvvel, levélpapírral, gyümölcscsel, cigarettával, telefonnal. Szereti a szépet, ha az az ágygal függ össze. A selyem fehérnemű, a hálókabátok, a paplan, párnák, ez az ő színes és pelyhes külön világa. Ha ebben a fészekben helyet ad a férfinak, úgy elismeri róla, hogy az a párja. De ha sohasem kíván sem elaludni, sem felébredni mellette, úgy az az életében csak múló epizód szereplő.

Mert száz közül kilencven nő a férfival, akit szeret, az egész életet akarja leélni: betegséget, születést, halált. Orvosi várószobákban néha megfigyeltem nagyon beteg, a szenvedéstől elnyűtt vonású asszonyokat és irigyeltem azt a boldog és szinte átszellemült mosolygó tekintetet, ahogy a férfikísérőjükre néztek. Bizonyára örültek, hogy most a betegséget élük át vele.

— És néha, amikor mellette fekszem a kereveten, behunyom a szemem, szorítom a kezét és próbálok elképzelni, hogy irtó szülési fájdalmak között vergődöm, *de ő ott van mellettem* — vallotta be nekem különös képzelődését egyszer egy asszony. És nem hiszem, hogy ő lenne az egyedüli... Ki ne játszott volna már gondolatban halált?... Gyermekkorban és szerelmesen mindenki ott látja magát néha-néha a halottaságyon és élvezzi a szülei vagy a szerelmese bánatát...

Száz közül kilencven nőre hat a férfibátorság. Sőt, még a kegyetlenkedés is. Annakidején egészen helyesen számítottak a tigrisvadászok, amikor a laká-

sukat teleaggatták a leterített áldozatok bőrével. A nő szívesen fogadja el a teameghívást ebben a szokatlan környezetben. És ugyanez a nő képes beleszeretni a férjébe csak azért, mert az a vendéglőben nem akarja megenni azt a kékre főzött pisztrángot, amit a pincér a szeme előtt halász ki a víztartályból. „Finom lélek“ — állapítja meg róla a nő meghatottan — nem falja fel a pisztrángxapa és a pisztrángxmama előtt a legfiatalabb pisztrángxemetét.

Mert a legfontosabbak a kis részletek! És sok minden, amit nem mond el soha. — Mi a legszebb emléked a vele élt három évből? — kérdezte az aszszonyt a barátnője. — Egyszer, amikor együtt aludtunk — meleg, nyári éjszaka volt —, hajnalban óvatosan át akartam siklani a másik ágyba. Álmban utánam kapott s magához szorított, mint egy alvó vad a párját. Reggel nem tudott róla. — Ez!

A nők nagy megfigyelők és mindent észrevesznek. Fontos, hogy a férfi tudjon tekintélyt tartani az alárendeltekkel, anélkül, hogy megbántsa őket emberi méltóságukban.

— Már azért sem mennék hozzá feleségül, mert durva a személyzetével — mondta nekem egy fiatal leány a kérőjéről. — Az inasa nem tudta hangtalanul kinyitni a pezsgősüveget. Ráordított: „Mafla, életedben most látsz először pezsgőt?“ Olyan becsületes, egyenes nézésű, falusi fiú volt, ebben a percben százszor rokonszenvesebb, mint a gazdája. — A durvaság, ép úgy, mint a hangos szó, csak akkor hat, ha egy mindig gyöngéd, nagyon fegyelmezett férfi veszti el az önuralmát. De csak egy pillanatra és csak miértünk. Ha egy féltékenységi vagy egy szerelmi extázis-

ban ordít, tör, zúz — Shakespeare-től máig Petrucio-
ciok mindig így szelidítették meg a makrancos Katákat.

És az elkényeztetett, finomkodó hölgy, akinek még nem akadt kalapszalom, ami elég pehelykönnyű kalapot tudott alkotni — hogy az a fejét meg ne fáj-
dítsa — és akinek a bőre annyira érzékeny, hogy csak bizonyos selymeket és szöveteket tud viselni —
reggelenként a tükre előtt boldogan fedezi fel a kék és lila foltokat, mert azok egy erős férfikéz szorítására emlékeztetik. Van ütés, ami nem fáj és van kiáltás, ami szebb és édesebb a suttogásnál...

— Ötvenéves koromig arra voltam büszke, hogy soha még férfi nem ütött meg — sóhajtott a egy amerikai hölgyismerősöm a plázson. — Most irigylem a menyemet, aki azért nem jöhet a strandra, mert a hátán viseli a fiam keznyomát. Engem még sohasem szeretett így senki. — Talán helyes az ösztöne a paraszt-asszonyoknak, akik sajnálják azt a feleséget, akit a férje egyszer sem talált érdemesnek a verésre...

Mi hat a nőre? Az illat? Igen. Csak ne legyen az olajos rózsapomádé, amivel a körüti fodrászüzletek permetezik be a vevőiket.

Ne hagyják uraim lebeszélni magukat a kimondottan finom férfi parfümökről. Megint csak a száz közül kilencven nőt említem, akik szívesen szívják be a férfi bőrén vagy a ruhaszövetből áradó levendula-
vagy chypre-illatot.

A férfi dohányozzék! A cigaretta enyhe aromája, a szivar karikás füstje, de gyakran még a pipafüst kesernyés illata is hozzátartozik a férfi fogalmához. A nem dohányzó férfi cukrot vagy rágógumit szopogat és ügyetlenül, vagy sehogysem ad tüzet a dohányzó

nőnek. Nőnek nem igazi partner! Adós marad a elegáns, fölényes mozdulattal is, amelyet a dohányzó férfiaknál megszoktunk és megszerettünk.

A férfinak feltétlenül legyen baráti köre. Tartozzék valahová. Tartson ki hűséggel és becsületesen, ahová egyszer odaszegődött. Ne áldozza fel a legjobb barátját csak azért, mert az a nőnek nem szimpatikus. Ez árulás. Minden igazi férfinak szüksége van — minél inkább szereti a nőket — férfitársaságra is. Ezt mi megérezzük. A férfi, aki mindig csak nők között él, idővel ízetlenné, érdektelenné válik, önkénytelenül azt ismétli el, amit a nőktől hallott és ez nekünk nem új. Mi tőle, vagy legalább is a férfiktól akarunk tanulni. Ne hanyagolja el a sportbajtársait csak azért, mert megnősült, menjen el a férfivacsorákra, járjon a klubba, ne hagyja cserben a vadászasztalt. A férfi, aki minduntalan csak nők között van, még a humorérzékét is elveszti. Megfigyelték már uraim, milyen más az, ami a férfit és ami a nőt megneveteti? A férfi spontánabban, hamarabb nevet. A nő ebben is elmarad mögötte. Az új dolgok előtt a nő egy pillanatra meghátrál. A nőnek a humora sokkal alacsonyabbrendű, mint a férfiaké. Azoknál a jeleneteknél, ahol a férfi gurul a nevetéstől, a nő némán, dermedten ül. A nők a komikumon, a más kárán nevetnek. A nő a jobb megfigyelő, a férfi viszont a dolgokról lefosztja a lényegtelen és nemcsak a részleteket látja, de az egészet, a lényegét.

Még a zenére sem reagálnak egyformán. Ha egy hangversenyműsort a férfiközönséggel szavaztatnák meg, úgy a művészek mindig új darabokat adnának elő. Bezzeg, ha a nők véleménye volna a döntő,

úgy mindig csak az ezerszer hallott számokat ismételnék. A nő megnézi a plakátot, miben lép fel a vendégszereplő tenor és azt mondja elragadtatva:

— Jó műsor van! Tosca! Hogy szeretem!

A férj nem szól semmit. — Már megint Tosca — gondolja magában. — Hogy sohasem adnak semmi újat!

A férfi a művészetben az idegen területet tudja élvezni jobban, mert benne erősebb a megismerési vágy. A nő szereti a biztonságot, a langyos, jóleső gyönyörűséget, ő összehasonlít... A férfi felfedez...

*Ha egy muzulmánnak kételyei vannak, a feleségével tanácskozik . . .
Hogy annak véleményével ellenkezően cselekedjék.*

„DJAMI“ TANAIBÓL.

2.

TÉVEDTÜNK?

Hihetetlen, hogy a nők mennyire nem tudják a férfi szerelmének különböző fokozatait megítélni. És hogy milyen gyakran tévednek. Nem hisznek neki, amikor igazat mond és ha csak komédiáznak, megvannak róla győződve, hogy igen, most őszinte és nem csalódnak. Nem ismerik sem lelkileg, sem testileg. Fogalmuk sincs, mi megy végbe a férfiban, pedig milyen büszkék az ösztöneikre. Rövid időközökben két férfitől hallottam ugyanezt az észrevételt. Megütötte a fülem ez a kijelentés, talán éppen azért, mert egy ötvenéves és egy húsz év körüli férfi mondta. Visszaemlékeztem néhány emlékezetes tévedésemre, amelyeket a saját káromon tanultam meg. Csodálkozva eszméltem rá, hogy a közösen átélt emlékeket, bánatokat, szépségeket idővel milyen másképp osztályoz-

zuk. A múltnak más részleteire emlékszik külön-külön mindegyik partner.

— Tudod, mikor voltál a legkedvesebb? Azt hiszem, akkor tényleg szerettél is — sóhajtja a nő. — Azon a júniusi vasárnap estén, amikor a teniszversenyről jöttünk vissza. Nem tudtunk egymástól elválni és még két órát sétáltunk. Akkor éreztem hogy szeretsz és igazán összetartozunk.

— Na látod — feleli a férfi őszinteségi rohamában —, pedig én akkor éppen csak játszottam a nagy szerelmet. Akkor még semmit sem jelentettél nekem. Először komolyan azon a délutánon szerettelek, amikor a mozi előtt összevesztünk. És a csúcspontját a szerelmem a második balatoni víkendén érte el. Azt a két napot nem felejttem el soha.

— Érdekes — álmélkodik ilyenkor a nő. — Én pedig azt hittem, hogy azon a délutánon a mozi előtt untál és valaki mással akartál találkozni. A második balatoni víkendén pedig egyenesen kiállhatatlannak találtalak.

Mert rettenetes nehéz, szinte lehetetlen ismerni valakit! Még a legegyszerűbb lélek is tele van labirintusokkal. Mindenkinek két oldala van, egy külső és egy belső. Egy, amit mutat, egy másik, amit elrejt. Nem osztom a szellemes írónak a megjegyzését, hogy a szerelemre, mint a háborúra is megjegyyezhető: „Azoknál is esik“. A katona a zuhogó esőben, amikor a lövészárokból kuksol, átnéz az ellenségre és megelégedetten felsóhajt: „Azoknál is esik“.

Szerinte a szerelemben is, ha felhős az ég és a szenvedő fél azon töpreng, hogy vájjon mit érez most a másik, ugyanígy megnyugtathatja magát, hogy való-

színüleg ugyanúgy érez, mint ő. Nála is „esik“. Én inkább azt hiszem, hogy a szerelmi barométer körül^xgen gyakoriak az eltérések. Európa és Amerika között sem lehet több. Máskor éri utól a hó és a fagy hullám az egyiket, mint a másikat.

És amire mi nők olyan büszkék voltunk, hogy testileg csak mi tudunk komédiázni, kiderül, hogy ez is tévedés. A férfi is megjátszhatja józan fejjel, hogy az ölelésben egészen és öntudatlanig megsemmisült. Ha akarja, a szerelmi számtanban csillagászati számokat hitethet el a partnerével.

Tévedtünk? Igaza lenne mind a két barátomnak, hogy minket olyan könnyű félrevezetni? Pedig olyan kényelmes volt elhinni, hogy a hódítás a mi mester-ségünk. Hogy nincs a világon és még nem is volt hódító férfi, mert ha egy férfi elhatározza, hogy meghódít egy nőt, akkor egészen bizonyos, a nő régen kiszemelte, hogy elhagyja magát csábíttatni vele. A nő csak okosságból engedi át neki a kezdeményezés szerepét, mert ez a férfi hiúságának olyan jól esik. Mert bennük fél-[^]tent látni, az okosságától elszédülni, a terveikért lelkesülni, őt hallgatva szóhoz sem jutni, mindig a legjobb módszer. Hátha még más férfiakkal is összehasonlítjuk, természetesen mindig az ő javára, fölébe helyezve mindenkinek. Például így:

— Jancsi hónapokig magyarázta nekem a differenciál- és integrál számítást. Az egészből egy betűt sem értettem, míg maga egy pár szóval megmagyarázta. — Gyulával egy lépést sem tudok táncolni, de veled... — A férjem mellett el is felejttem, hogy még fiatal vagyok, de maga újra eszembe juttatja.

Abban, hogy minden férfira hat a női szépség,

fiatalság, elegancia, szintén nagy része van a hiúságának. A nő ruhái, ékszerei kiegészítői az ő jólétének és ízlésének. A nő, akivel a barátok előtt nem lehet dicsekedni, nem igazi győzelem. Az átlagizlésű férfi azért töri magát a népszerű és körülrajongott „híres” nő után. Csiklandozza a hiúságát, hogy a filmsztár — akinek a megjelenése csődületet okoz — vele mutatkozik, vagy miatta bújik el az ismeretlenségbe. Mert mit bánja a reklámot, sikert, pénzt — csak őt bánja. *A férfira minden hat, ami ő.* Ezért hat rá minden órában másként a nő és míg a nő életében a szerelem mindig ugyanaz, a férfi szerelme csak ő, önmaga és vele együtt egyszerre ébred, érik, fárad és kopik el a nő hatása. Minden ő, legalábbis ő azt hiszi és ezért hat rá minden, ami érte történik. A családanya „érte” dobja el a lisztességét, „érte” feledkezik meg a gyerekeiről, míg akinek egyebe sem volt, csak a rossz híre, „érte” tér vissza a züllés útjáról. Az énekesnő „érte” hagyja el dicsősége színterét, az ügyvédnő a hivatását. A nő szerénysége is csak attól a nőtől hat, akinél ez szokatlan és aki ezt csak „érte” teszi. Aki mindig el volt kényeztetve, mégis követi őt a nélkülözésbe, aki nem úgy nevetődött és mégis „érte” dolgozik. Mert a lemondást nagyon könnyen megszokják a férfiak. A nők igényei, ha ki is kelnek miatta, respektust keltenek és hatnak. De csak addig, amíg egy nagyobbigényű nő nem mímél szerénységet. Az álönzetlenségnek is megvan az eredménye. Gazdag embertől nem akarni semmit, az mindig hat. A követelődzés csak a szegény férfit zavarja meg, annak imponál a nő, aki sok pénzbe kerül. Mindig könnyebben hat az a nő is, akinek múltja van, pláne, ha a névsorában híres emberek

szerepelnek. Amerikában az a nő hat és az a legérdekesebb, akit valami botrány körül vesz, akiért gyilkoltak, akiről sokat beszélnek. Akiről a józanok azt mondják: — Jó lesz tőle óvakodni.

A gondos, anyáskodó nő is megtalálja a maga áldozatát, aki a munkája után érdeklődik és a gyomrával törődik. Az ajándékot a férfiak is szeretik. Az iskolázott, sokat tanult, okos nő jól teszi, ha leplezi a műveltségét. Bizonyos percben hat a megalázkodás, ha a nő nem tud uralkodni magán, s a félhomályban hirtelen megcsókolja a férfi kezét. Igyekszik elfojtani a könnyeit, mert a síró nő csak akkor hat, ha a síráson rajtakapták.

— Csak nem sírtál? — kérdezi ilyenkor rémulten a férfi, de ismétlje meg ezt párszor nyíltan és megint „miért bög?” lesz az aggodalmaskodásból. A hisztérikus roham, öngyilkossággal való fenyegetődzés csak akkor hat, ha nincs rá szükség, ha a férfi a szerelmesebb. A semmibevevés bosszantó, de hat. De ha már eljön a találkára a nő, ne nézze minduntalan az óráját, mert a férfit semmi sem hat ennél idegesítőbben, őt csak a ráérő nő érdekli. Azt kívánja, hogy a nő elfoglaltsága semmi tervében sem zavarja. Kártyás, könnyelmű emberre hat az a nő, aki kabala is egyúttal, babonás ember nem mer szakítani azzal a nővel, amelyik bebeszélte neki, hogy minden vállalkozása csak addig sikerül, amíg ő mellette marad. *A minduntalan tükörbenézést a férfiak kivétel nélkül unják. A horgoló, kötő és kézimunkázó nőtől irtóznak.* Ez valami családias meg-hittségét jelent, ami bosszantja őket. Mert mindegyik férfi, ha az ösztönének engedelmeskedne, szívesen menne az ismeretlen nő után, amelyikkel szemben

nem köti még semmiféle kötelezettség, akivel véletlenül találkozik valahol az úton, vonaton, az étteremben. A legtöbb férfit izgatja a különböző nemzetiségű nő, még egy idegen hangzású, sohasem hallott név is.

Hat a külső körülmény és az a megfejthetetlen, megnevezhetetlen titok, ami miránk, nőkre is hat. Csak egy kis mozdulat, *ahogy* a nő a haját igazítja, *ahogy* belép, *ahogy* leül. Egy kis részlet: a szája, a lába, a keze, a sziluettje az ablakban, *ahogy* öltözködik, csak a tudat, hogy a szomszéd szobában alszik... Tartózkodása és szemérmatlensége, az ígérete és a hallgatása. Mert a férfi sem következetesebb nálunk és a szerelem terén, mint mi, ő is tele van ellentmondásokkal.

De ki tudja, jó helyen tapogatódtunk-e mi nők, amikor azt hittük, rájöttünk arra, mi az, ami a férfiakat vonzza? Ki tudja, hátha tényleg csak udvariaságból nem árulják el, hogy már réges-régen unnak minket? És igaz lenne, hogy tévedtünk?...

*Férfi asszony nélkül szabad ember...
Asszony férfi nélkül magányos
asszony...*

STENDHAL

3-

B O C S Á N A T .

Az előszóban említett „panaszgyűjteményemet“ a háború kitörése napján bezártam a fiókomba. Belenyugodtam, hogy sohasem látnak napvilágot. A világrengető események között, a szörnyű nagy problémák, szenvedések és nélkülözések mellett egyszerre olyan nevetségesnek tűnt fel mindaz, amit feljegyezgettem. Valamennyi asszonytársam nevében szégyeltem magam, hihetetlen, hogy mi nők utolsó percig a kis érzelmi ügyeinkkel foglalkoztunk. Elvakultságunkban észre sem vettük, mi zajlik körülöttünk! Beleástuk magunkat a mi külön világunkba, ahol minden, minden a körül az egyetlen férfi körül forog, akit szeretünk. Javítgatni, csiszolni, formálni akartuk akire pedig már annyival súlyosabb kötelességek és feladatok vártak. Egész életünk, jövőnk, gyermekeink sorsa van veszélyben és mi apró szépségéért, álmokért harcoltunk. Utazásról,

öltözködésről, elvárt és nem kapott figyelmességekről, nélkülözött gyöngédségről fecsegtünk, amikor a talaj már recsegett-ropogott a lábunk alatt. Tele voltunk sértődöttséggel, hiúsággal. Igen, igaza van annak a nőgyűlölő filozófusnak, aki szerint „a nő meg sem érdemli, meg sem érti a férfi szerelmét, mert amit a nő keres, amit a nő akar, az valami teljesen más, mint amit egy igazi férfi adhat neki. A nőnek semmi sem elég, macskusul más szerelmi ajtókat dönget és a kicsinyességében lerántja a legmagasztosabb érzéseket is“.

A háború első óráinak a hatása a hit, hogy ezentúl férfi és nő között merőben más kérdésekről lesz szó, mint eddig, egyszerre megváltoztatta a nézeteimet. És a kéziratomban összehordott vádakért ünnepélyesen bocsánatot kértem valamennyi férfitől. Pistától, Jancsitól. Egyszerre az asszonyok ellen fordultam. Túloztak! S ha talán mégis akad itt-ott egy-egy olyan férfi, mint akiről ők beszélnek, abban, hogy olyanok, valószínűleg a nők a hibásak. És ezzel a megállapítással azt hittem örökre, elintéztem a férfiaknak ajánlott könyvem sorsát.

Miért vettem mégis elő? Megmondom. 1939—40 telén, a „furcsa háború“ idején a véletlen a frontra vetett. Heteket, hónapokat töltöttem a katonák között, száz és száz férfi között egyetlenegy asszony. Sohasem felejttem el, milyen őszinte barátsággal vettek körül, mennyi bizalommal tárták fel előttem az érzéseiket. A téma mindig ugyanaz volt: A távollévő kedves! A szerelem! Ennyi húséges férjet, szerelmes vőlegényt még elképzelni sem tudtam. Annyira csak az emlékeiknek, a várakozásaiknak éltek, udvarolni is elfelejtettek. Kedvesen, szemérmesen szedegették elő a

tárcájukból az ereklyetárgyakat, fényképeket. Az asszony... a gyerek... ez volt minden gondolatuk. Szemük felcsillant a dicsérő szóra. — Úgy-e milyen szép asszony? — És a kicsik, úgy-e édesek? — A nyugtalanok a kapott levelek egy-egy részletén tűnődtek. Aggódva kérdezték a véleményemet. Feleljek a szeretett nő nevében, vájjon igaz-e az, amit ír? Bízhatnak-e a szerelmében? Nem fárad-e bele a hosszú várakozásba? Némelyik férfi beismerte, bizony nehezebbre esik leírni, mennyire szereti az asszonyát, tízévi házasság után megint udvarlónvá válni, nem könnyen jönnek a tollára a szerelmes szavak. Otthon is az volt a baj, restelte kimutatni az érzéseit. Ebből keletkeztek aztán az apró megnemértések. Nézeteltérés is akadt... Talán ekkor, vagy akkor másként kellett volna viselkedni? ... Alig tudtam őket megnyugtatni. És ha egy-egy általánosan ismert női tulajdonságra figyelmeztettem őket, száj tátva hallgatták, mint egy kinyilatkoztatást. Gyermekes igyekezettel fogadkoztak, csak kerüljenek haza, visszaemlékeznek a tanácsaimra.

Megható volt a jószándékuk! Ezek lettek volna azok az „Önző“, „Kicsinyes“, „Pedáns“, mogorva és konok szörnyetegek, akikről én a leírásaimban olyan torzképet rajzoltam? Megint azt éreztem, mégsem árt, ha elolvassák, okulásul. Ha az élet visszatért a rendes kerékvágásba, itt-ott belepillantanak. Mert a távollét alatt elhatározott fogadalmakra vájjon meddig emlékeznek? A háborúból lehet, hogy csupa „mintaférj“, „példavölegény“ jön haza, de meddig maradnak ilyen kiválóak? Nem hasonlítanak-e majd a vakációs diákhhoz, aki az internátus falai közül hazatérve, az első napokban még mukkanni sem mer, de aztán annál fegyel-

mezetlenebb? Mihelyst egy kicsit megmelegedett, Isten mentsen tőle!

Ilyenkor nem árt a háznál a nyomtatott „panasz-könyv“. Remélem, asszonytársaim, élnek majd vele?

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
Előszőr is.....	3
<i>A főbűnök</i>	17
Önző	19
Kicsinyes.....	23
Zsarolás.....	28
Miért hazudsz?	34
Bújócska.....	38
A pedáns	44
Ti azt mondjátok, hogy mi hiúk vagyunk, kíváncsiak, pletykák Hiúság.....	47
Kíváncsiság. Pletykázás	49
<i>Azt tanácslom, hogy</i>	51
Könyörgöm, beszélj	53
Ne hozd össze őket	58
Pérez.....	62
Pongyolában.....	69
Testi erő.....	73
Öltözködés	76
Szakítás	81
Öreg vagy?	85
Fiatal vagy?	89
<i>Elárulom, hogy</i>	93
A dolgozó férfi	95
Társaságban	99
Az ideális útitárs.....	103
A megértés határai	110
Amiért hálásak vagyunk.....	115
Jól esik	118
Szörnyen unjuk.....	121
„Szeretem“ nem mentség.....	123
<i>Egy kis tanulság?</i>	127
Száz eset közül kilencvenkilenc	129
Tévedtünk?	139
Bocsánat	145